

MAJANDUS- JA
KOMMUNIKATSIOONI-
MINISTEERIUM

RAHANDUSMINISTEERIUM

2017. AASTA MAJANDUSÜLEVAADE

Tallinn 2018

Sisukord

Makromajanduslik olukord.....	3
Väliskaubandus.....	7
Töötlev tööstus	12
Toiduainete ja jookide tootmine	15
Tekstiilitootmine.....	19
Rõivatootmine	21
Puidutöötlemine.....	23
Paberimassi, paberi ja pabertoodete tootmine.....	26
Keemiatööstus	28
Kummi- ja plasttoodete tootmine	31
Metalli ja metalltoodete tootmine	33
Masinate ja seadmete tootmine.....	35
Elektroonika- ja elektriseadmete tootmine	37
Transpordivahendite tootmine	40
Mööblitootmine	42
Ehitussektor	44
Sisekaubandus	47
Turism.....	50
Info ja side	55
Transport.....	59
Lisad	63

Tekstis kasutatavad lühendid:

vea – võrreldes eelmise aastaga

vep – võrreldes eelmise perioodiga

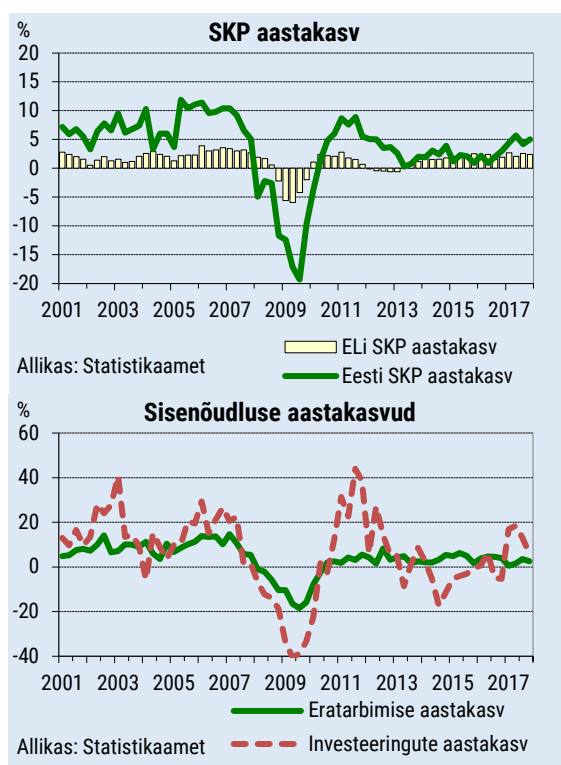
mln – miljon

mld – miljard

pa – poolaasta

p.s – parem skaala

2017. aastal üllatas Eesti majanduskasv analüütikuid vahelduseks positiivselt, kiirenedes 4,9%ni. Eelneva nelja aasta keskmise 2%se SKP kasvu taustal olid prognoosijad Eesti kasvuvõimalusi oluliselt väikemaks hinnanud ning kärpinud ka meie kasvupotentsiaali. Üheks põhjuseks oli nõrk välisnõudlus, mille taastumine aasta-aastalt edasi lükkus, kuid mis oli Eesti kasvu kiirenemiseks hädavajalik, kuna sisenõudlus püsis kohaliku erasektori ettevaatlikkuse tõttu madalal. 2017. aastal ületas välisnõudluse¹ kiirenemine kõik ootused, ulatudes 6%ni (eelneva viie aasta keskmine 2%). Eesti majanduskasv oli tegevusalade lõikes küllaltki ulatuslik, enim panustasid ehitus ja mitmed sisetarbimisele suunatud teenindusharud. Hästi läks ka eksportival töötleva tööstusel, jõuliselt kasvasid puidu- ja metalltoodete tootmine ning haagiste valmistamine. Kasv taastus energeetikas ja veonduses-laonduses. Soodne globaalne konjunktuur ning kasvu oluline kiirenemine Soomes löid 2017. aastal head võimalused ka Eesti majanduspotentsiaali realiseerumiseks.

Sisenõudluse kasv 2017. aastal kiirenes, kuid jõulise majanduskasvu taustal püsis selle osakaal SKPs endiselt madalal tasemel (96,9%). Inflatsiooni taastumine aeglustas eratarbimise kasvu järsult, kuid

¹ Eesti peamiste ekspordipartnerite kaalutud impordi kasv.

² Säätumäär on siin defineeritud eratarbimiskulutuste osakaalu kaudu palgatulus ja

Makromajanduslik olukord

investeeringute (kapitali kogumahutus) kasv pöördus pärast kolm aastat kestnud langust selgele tõusule. Sisenõudluse madal tase kogutoodangu suhtes viitab endiselt suurele ettevaatlikkusele kohalike tarbijate ja investorite käitumises, mis on sügava ja pikale veninud globaalse majanduskriisi pärand.

Vaatamata elanike sissetulekute kasvu kiirenemisele nende ostujõu kasv 2017. aastal aeglustus ja see väljendus ka eratarbimise kasvutempo langemises 2,1%ni eelneva aasta 4,3%lt. Majapidamiste kindlustunne aasta jooksul paranes, kuna nõudlus töötajate järele aasta jooksul kasvas. Tarbijahindade tõus aga kiirenes 3,4%ni, mis tegi tarbimise kasvutempo säilitamise keeruliseks. Soodsas majanduskonjunktuuris oleks võinud oodata elanike säästumäära alanemist hinnatõusu ulatuslikumaks kompenseerimiseks, kuid seda ei toimunud. Huvitaval kombel on elanikud oma säästumäära² viimasel viiel aastal veidi isegi suurendanud ja see on jõudnud peaaegu 2009. aasta kriisi kõrgustesse.

Kasvava säästmise taustal jätkusid elanike investeeringud uude elamukinnisvarasse eelneva aastaga sarnases tempos. Uusi eluasemeid soetati Maa-ameti andmetel aastases võrdluses umbes 15% rohkem. Eluasemelaenu käibe kasv ületas veidi elanike eluasemetehingute mahu kasvu ehk laenu osakaal tehingute finantseerimisel kergelt suurenes, kuid jäi siiski endiselt kaks korda madalamaks kriisieelsest tasemest. Seega on inimesed endiselt konservatiivsed ka oma finantskäitumises kinnisvaraturul.

Jõuliselt pöördusid pärast kolmeaastast langust 2017. aastal kasvule ettevõtlussektori investeeringud. Enim panustasid kasvu hooned ja rajatised, kuid kiiresti kasvas kapitalimahutus ka transpordivahenditesse ning masinatesse-seadmetesse. Tegevusalade lõikes mõjutasid pilti enim kinnisvaraala tegevus, töötlev tööstus ja veondus-laondus. Töötlevas tööstuses kasvasid investeeringud rohkem puittoodete tootmise valdkonnas, kus nõudlus nii sise- kui välisturul on juba mitu aastat olnud kõrge. Loodetavasti soodustab majandusliku loiduse taandumine väliskeskkonnas ettevõtete investeeringute kasvu edaspidi ka teistes valdkondades.

Tugeva panuse eriti ehitusvaldkonna investeeringutesse andis 2017. aastal valitsussektor, põhjuseks nii ELi fondide rakendamine kui kohalikud valimised. Üle 20% kasv süvendas

sotsiaalsiiretes. See erineb Statistikaameti definitsioonist, mis sisaldab kõiki tulukomponente, kuid Statistikaamet avaldab 2017. aasta säästumäära alles 2018. aasta septembris.

tööjõupuudust ehituses ning tõstis pakkumishindu, kuigi ehitushinnaindeksis kiiresti kasvanud nõudlus veel ei kajastunud. Aasta lõpus aga näitasid konjunktuuriindikaatorid, et see nõudluse puhang oli ajutine ning valitsuse roll ehitusturul on lähiaastatel taas mõõdukas.

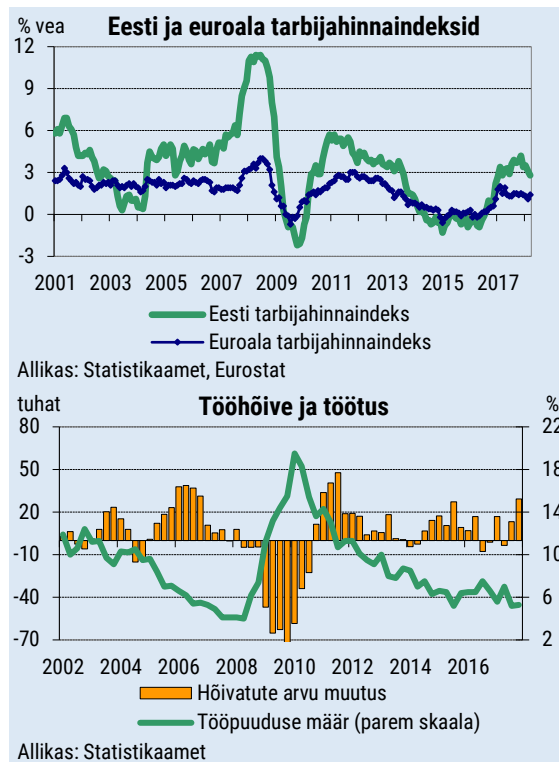
Väliskeskond oli 2017. aastal soodne, mida iseloomustas euroala ja peamiste kaubanduspartnerite majanduskasvu kiirenemine ning impordinõudluse hoogustumine. See võimaldas ka Eesti ettevõtetel ekspordimahtusid suurendada ning hinda tõsta. Kaupade ja teenuste **eksport** suurenes 2,9% ning ekspordihinnad tõusid 4,1%. Ekspordi kasv oli küll välisnõudlusest madalam, kuid seda põhjustas ühe mobiilsideseadmete ettevõtte välistellimuste vähenemine. Selle tegevusala eksport on madala lisandväärtusega, kuid mõjutab oluliselt väliskaubandusmahtu. Vaadeldes ekspordit ilma mobiilsideseadmeteta, oli Eesti ekspordi kasv välisnõudlusest kiirem ehk ekspordi turuosa välisurgudel suurenes.

Eesti päritolu kaupadest vedas kasvu põlevkiviõli, puidutoodete ja puitehitiste, metalltoodete ning masinate ja seadmete väljaveomahtude suurenemine. Kaupade ekspordi kasvu pidurdas olulisel määral mobiilsideseadmete ekspordikäibe vähenemine neljandiku võrra. Olulisematest turgudest suurendati enam ekspordit Hollandisse (+44%), Saksamaale (+25%), Lähti (+17%) ja Soome. Lisaks on ekspordigeograafia laienenud ning suuremaid kasvunumbreid võib täheldada mitmetel seni väiksema osakaaluga sihtturgudel. Mõjutatuna veoteenuste ekspordi taastumisest ning IT-teenuste jätkuvalt edukast müügist välisurgudele, kiirenes teenuste ekspordi kasv 6,2%ni. Kaupade ja teenuste **import** suurenes 3,5%, tuginedes vahetarbimiskaupade ja suurenenud investeerimisaktiivsusega kaasnenud kapitalikaupade jõulisemale sisseveole.

2017. aastal oli **jooksevkonto** ülejääk aegade suurim, ulatudes 3,2%ni SKPst. Selle taga oli tugev teenuste eksport ning teisese tulu bilansis kajastuva välisabi jooksevülekannete hoogustunud laekumine. Kuigi investeerimisaktiivsus suurenes, ei toonud see kaasa kaubavahetusbilansi halvenemist.

2017. aastat iseloomustas maailmamajanduse elavnemine, mis toorainete kallinemise kaudu tõi kaasa inflatsioonisurve taastumise nii meil kui euroalal laiemalt. Lisaks välisteguritele kergitasid meil hinnataset ka lisandunud maksumeetmed. Suurenenud majandusaktiivsuse, tugeva tööturu ning toorainete kallinemise ülekandumise mõjul taastus ka teenuste hinnatõus. Nafta kallinemise taga olid OPECi poolsed naftatootmise kärpe kokkulepped ning hoogustunud maailmamajanduse kasvuga kaasnenud naftanõudluse suurenemine. Suurimal määral panustas inflatsiooni toiduainete kallinemine. Toit kallines 5,7% peamiselt

välisurgudel toimunud toidutoorme kallinemise tõttu. Oma osa oli ka tootjate ja kaupmeeste kulusurvetel ning meie eksporditurgude tugevnenud nõudlusel. Kallinenud toit moodustas 1,3 protsendipunkti ehk rohkem kui kolmandiku 2017. aasta inflatsioonist. Kooskõlliselt välisurgudega tõusid suuremal määral piima- ja õlitoodete hinnad. Aasta kokkuvõttes kiirenes **inflatsioon** 3,4%ni. Kaudsed maksud kergitasid inflatsiooni 0,9%, millest ligi poole moodustas alkoholi aktsiisimäära tõus.

Hõivatute arv suurenes tööjõu-uuringu andmetel aasta kokkuvõttes 2,2% võrra ning töötus langes 5,8%ni. Sarnast, kuid vähem positiivset arengut kinnitavad ka muud allikad. Maksuameti andmetel suurenes palgatöötajate arv 1,7% võrra. Registreeritud töötute arv kasvas aastatagusega võrreldes 0,2% võrra ning ulatus 4,7%ni, kuid tõusu taga oli peamiselt suurenenud töövõimetute töötuks registreerimine töötukassas. Hõive kasv oli suhteliselt ulatuslik ning töötajate arv suurenes enamikus tegevusalades. Maksuameti andmetel suurenes hõive enim sisenõudluse suurenemise toel kosunud töötlevas tööstuses ning ehituses. Suurematest tegevusaladest langes töötavate inimeste arv transpordisektoris ning jaekaubanduses. Tööjõupuudus on muutunud ettevõtete jaoks üheks olulisemaks äritegevuse kasvu takistavaks teguriks ebapiisava nõudluse kõrval. Vaatamata süvenevale palgasurvele plaanitakse töötajate arvu veelgi suurendada, mis lubab eeldada tööturu positiivse arengu jätkumist ka lähikvartalites. Pikemas perspektiivis piirab ettevõtete lisatööjõu palkamise

soovi tööealise rahvastiku vähenemine, sundides ettevõtteid tootmist ümber korraldama.

Statistikaameti andmetel kasvas **keskmine brutokuupalk** 2017. aasta kokkuvõttes 6,5%, kiirenedes majandusaktiivsuse suurenemisega kogu aasta jooksul. Palgakasv ületas hinnatõusu tempot 2017. aasta kokkuvõttes 3% võrra, mida võib pidada mõõdukaks. Palgad kasvasid kõikides tegevusalades. Aasta kokkuvõttes oli keskmisest kiirem palgakasv mäetööstuses (11,1%) ning info ja side (10,2%) tegevusaladel. Mäetööstuse puhul toimus palgataseme taastumine pärast 2016. aasta raskusi madala nafta hinna tõttu, kuid seda tegevusala mõjutas ka ehitusturu aktiveerumine. Info ja side tegevusalal on viimastel aastatel olnud väga head müügitulemused, mis avaldub ka makstavates töötasudes. Kuna info ja side on väga tööjõumahukas, siis ei ole palkade ennakasv kasumite ees nende konkurentsiolekorda halvendanud. Palgakasv oli 2017. aastal kooskõlas majanduskasvuga ning pea kõikides tegevusalades oli kasumite tõus palkade kasvust kiirem. Sellele on kaasa aidanud suurenenud nõudlus ning mõõdukas hinnakasv, mis on esmajärjekorras parandanud ettevõtete kasumlikkust. Olukord halvenes ainult hulgi- ja jaekaubanduses, kus madala palgataseme tõttu valitseb tööjõu nappus ning tihe konkurents sunnib töötasusid kasumitest kiiremini tõstma.

2017. aastal oli **valitsussektori**³ **eelarve** puudujäägis, mis moodustas Statistikaameti esialgsete andmete kohaselt 66 mln eurot ehk 0,3% SKPst. Puudujäägis olid keskvalitsus (0,3% SKPst) ning kohalikud omavalitsused (0,3% SKPst), mida osaliselt tasakaalustas sotsiaalkindlustusfondide ülejääk (0,3% SKPst). Nii keskvalitsuse kui ka kohalike omavalitsuste puudujääk tulenes peamiselt hoogsalt kasvanud investeerimistegevusest. Sotsiaalkindlustusfondide tulemlüüasa ületas ootusi nii Haigekassa kui ka Töötukassa osas, mida põhjustas sotsiaalmaksu ja töötuskindlustusmaksu hea laekumine. Valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon oli 2017. aastal puudujäägis 0,3% SKPst. 2018. aasta eelarveülejätk ületab eelarvestrateegia otsuseid arvestades 0,2%ni SKPst, mis võrreldes riigieelarves oodatuga on 0,4 protsendipunkti võrra suurem. Paranemine tuleneb pea kõigest valitsussektori tasanditest – suurenenud tööjõumaksude prognoos parandab sotsiaalkindlustusfondide ning kohalike

omavalitsuste koondpositsiooni. Keskvalitsuse positsiooni parandavad vähenenud riigieelarve kulud sotsiaalvaldkonnale ning suurenenud maksuprognosis, kus tööjõumaksude parem laekumine ületab kahanenud aktsiisiprognosisi. 2019. aasta eelarveülejätk suureneb eelarvestrateegias vastuvõetud meetmete tulemusel 0,5%ni SKPst. Edasistel aastatel hakkab ülejääk vähenema tulenevalt seatud struktuurse tasakaalu eesmärgist ning majanduse suundumisest oma potentsiaalse taseme suunas.

2017. aasta **maksukoormuseks** kujunes 33,6% SKPst, mis oli 0,8% võrra madalam kui aasta varem. Maksukoormust vähendas aktsiisilaekumise allajäämine prognoositud tasemele. Maksukoormust vähendas ka otseste maksude laekumine (peamiselt juriidilise isiku tulumaks), mille kasv jäi alla SKP taseme suurenemisele. 2018. aasta maksukoormuseks kujuneb riigi eelarvestrateegia kohaselt 34,3% SKPst, mis on eelmise prognoosiga võrreldes samal tasemel. Maksukoormust vähendas SKP taseme ülespoole korrigeerimine, mida tasakaalustas tööjõumaksude prognoosi suurendamine. Perioodil 2019–2022 vähendab maksulaekumist alkoholiaktsiisi tõusu ära jätmine, samas palgatõus ja mitmed teised eelarvestrateegia meetmed suurendavad nii tööjõumaksude kui käibemaksu laekumist. Riigiettevõtete dividendide suurem jaotamine tõstab juriidilise isiku tulumaksu laekumist. Kokkuvõttes tõuseb maksukoormus 2019. aastal 34,6%le SKPst ja langeb 2022. aastaks 34,2%le.

Valitsussektori **võlakoormus** langes 2017. aasta lõpuks 9%ni SKPst, ilma Euroopa Finantsstabiilsusfondi mõjuta 7%ni SKPst. 2018. aastal väheneb valitsussektori võlakoormus 8,5%le SKPst. Nominaalselt aga võlg suureneb, mille põhjuseks on keskvalitsusse kaasatud avalik-õiguslike ja sihtasutuste panuse kasv, kohalike omavalitsuste võlakoormus aga 2017. aastaga võrreldes langeb. Prognoosi kohaselt on järgnevatel aastatel oodata võlakoormuse järkjärgulist vähenemist ning see jõuab prognoosiperioodi lõpuks 2022. aastal 5,3%ni SKPst.

³ Valitsussektorisse kuuluvad: keskvalitsus (kajastatakse riigieelarves), avalik-õiguslikud institutsioonid, riigi

sihtasutused (nt haiglad), riigi äriühingud (nt RKAS), kohalikud omavalitsused, haigekassa, töötukassa.

%	2017	2018*	2019*	2020*	2021*	2022*
SKP reaalkasv	4,9	4,0	3,2	3,0	2,9	2,9
SKP nominaalkasv	9,0	7,6	6,3	5,8	5,4	5,4
SKP jooksevhindades (mld €)	23,0	24,7	26,3	27,8	29,3	30,9
Tarbijahinnaindeksi muutus	3,4	2,9	2,3	2,4	2,0	2,0
Tööhõive (15–74-aastased, tuhat)	658,6	664,0	667,1	667,1	665,1	663,1
Tööhõive kasv	2,2	0,8	0,5	0,0	-0,3	-0,3
Töötuse määr	5,8	5,8	6,2	6,3	6,5	6,8
Keskmine palk (€)	1221	1307	1381	1457	1540	1628
Palga reaalkasv	3,0	4,0	3,3	3,0	3,6	3,7
Palga nominaalkasv	6,5	7,0	5,7	5,5	5,7	5,7
Jooksevkonto (% SKPst)	3,2	3,2	3,2	2,9	2,4	2,0
Eratarbimise muutus	2,0	4,7	3,3	3,0	2,7	2,7
Kapitali kogumahutuse muutus	13,1	3,3	5,1	4,3	3,9	3,7
Sisenõudluse muutus	4,2	3,9	3,1	3,0	2,9	2,8
Kaupade ja teenuste ekspordi muutus	2,9	4,5	4,2	4,0	3,8	3,8
Kaupade ja teenuste impordi muutus	3,5	4,6	4,3	4,2	4,0	3,9

2017. aastal oli Eesti kaubavahetus rekordtasemel. Maailma väliskaubandus aktiveerus ja majandusareng kiirenes ning see tõi kaasa Eesti kaubavahetuse käibe 8% kasvu. Kaupade eksport suurenes võrreldes eelmise aastaga samuti 8%, ulatudes 12,8 mld euroni ning impordi väärtus tõusis 14,7 mld euroni, kasvades aastaga 9%. Väliskaubanduse bilanss oli aga endiselt negatiivne. Kaubavahetuse käibe kasvu mõjutasid ka ekspordi- ja impordihinnad, mis kasvasid aastaga vastavalt 5,5% ja 4,5%.

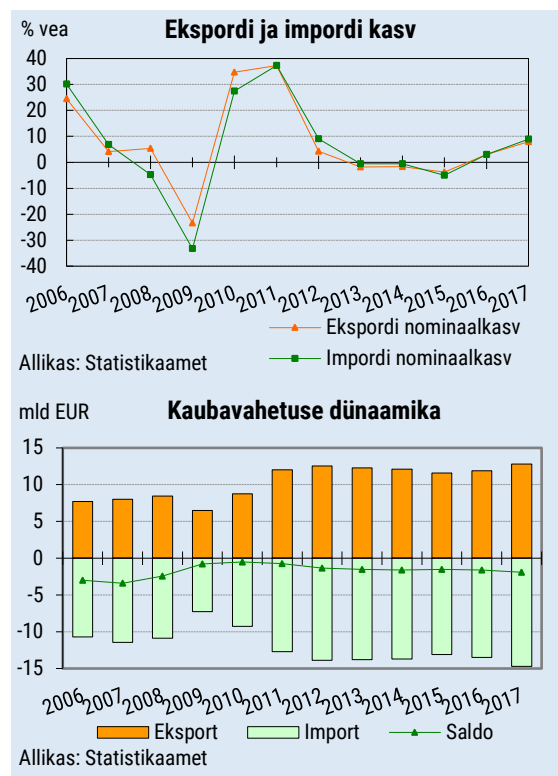
Vaatamata poliitilisele ebakindlusele oli 2017. aastal euroala majandus tõusutsüklis. Majanduskasvu tugevnemine euroalal oli valdav nii riikide kui ka majandusharude lõikes. Eesti kaubavahetuse kasv tugineb suuresti ELi majanduses toimunud positiivsetele muutustele, kuid veelgi vahetumalt Eesti peamiste partnerriikide majanduses aset leidnud soodsatele arengutele. Maailmamajanduse parem väljavaade kajastub Eesti ekspordis. Ekspordinõudluse kasv suurendas oluliselt ka impordi kasvu, sest Eesti riigi väiksuse tõttu tuuakse suur osa toorainet ja materjale sisse. Kaubavahetuse puudujääk oli 2017. aastal 1,9 mld eurot, see suurenes 2016. aastaga võrreldes 263 mln euro võrra.

Üle poole kaubavahetuse kogumahust tuleb viie suurima partnerriigiga kauplemisest. 2017. aastal kasvas kaubavahetuse käibe neist neljaga. Suurima mahuga väliskaubanduse partneritest vähenes käibe vaid Rootsi. Kaubavahetus Soomega kasvas 2017. aastal 13%, Saksamaaga 15%, Lätiga 9% ja Leeduga 7%. Samuti pöördus tõusule pikalt languses olnud kaubavahetus Venemaaga, mis kasvas aastaga 22%. 2017. aastal kasvaski enam kaubavahetus ELi riikidega – eksport suurenes 18% ja import 11%. Kaubavahetuses ELi riikidega suurenes eksport aastaga 4% ja import 9%. Endiselt moodustab aga kaubavahetus ELi riikidega üle kolmandiku kogu Eesti kaubavahetusest.

Suur osa Eestisse imporditavatest kaupadest on tootmissisend tööstustele, mis tähendab, et seda kasutatakse ekspordikaupade valmistamiseks. 2016. aastal olid nii impordi- kui ka ekspordiarengud positiivsed. Kõige enam imporditi Soomest, Saksamaalt ja Leedust, kuid suurimat kasvu näitas kaupade sissevedu Hollandist, kasvades võrreldes eelmise aastaga 18%. Aastaga kasvas enim transpordivahendite ning tekstiili ja tekstiiltoodete sissevedu. Kõige rohkem imporditi Eestisse aga elektriseadmeid, mille osatähtsus koguimpordis oli 18%. Ekspordi ja impordi osatähtsused kogu kaubavahetuses võrreldes eelneva aastaga ei muutunud, jäädes samale tasemele vastavalt 47% ja 53%.

Väliskaubandus

Koos suurenenud kaubavahetuse kogumahuga kasvas ka negatiivne väliskaubanduse bilanss. Kaubavahetuse puudujääk oli 2017. aastal 16% suurem kui 2016. aastal. Kaubavahetuse puudujäägi suurenemist mõjutas enim transpordivahendite (sh laevade) sissevedu, mille negatiivne saldo kasvas aastaga 44%, ulatudes 1 mld euroni. Selle peamiseks põhjuseks oli Tallinki uue laeva ost. Suuremad negatiivsed saldod olid veel keemiatoodete (–0,59 mld eurot), mehaaniliste masinate (–0,4 mld eurot), kummi- ja plasttoodete (–0,38 mld eurot) ning valmistoidukaupade (–0,34 mld eurot) kaubavahetuses. Suurema ülejäägiga kaubeldi puidu ja puittoodete (0,9 mld eurot) ning mitmesuguste tööstustoodetega, nagu mööbel, padjad, tekid ja puitmajad (0,77 mld eurot). Riikide võrdluses andis suuremad puudujäägid kaubavahetus Poola, Saksamaa ja Leeduga. Suurima ülejäägiga kauples Eesti Rootsi, mille positiivne bilanss oli 0,45 mld eurot. Peamistest kaubanduspartneritest oli Eestil positiivne kaubavahetuse bilanss veel Soome ja Venemaaga, kuid kauplemise ülejääk nende riikidega oli vaid paari mln euro suurune. Samuti oli positiivne väliskaubanduse bilanss ELi väliste riikidega.

Kaubavahetuse dünaamika on tihedalt seotud hinnaindeksite muutustega. 2017. aastal iseloomustas Eesti kaubavahetust välismaine hinnasurve, mis tõstis nii ekspordi- kui ka impordihindu. Positiivne on aga see, et ekspordihindade kasv oli impordihindade kasvust kiirem ning see aitas kaasa ettevõtete ekspordikäibe

kasvule, mis omakorda mõjutas positiivselt kasumlikkuse paranemist ning toetas investeerimist. Ekspordihindade kasv algas 2016. aasta teises pooles ning jätkus terve 2017. aasta. Aasta kokkuvõttes kasvasid ekspordihinnad 5,5%. Impordihindade tõus algas mõnevõrra hiljem, kuid kasv püsis samuti terve 2017. aasta. Siiski oli impordihindade tõus ekspordihindade kasvust 1% väiksem ehk 4,5%. Hindade tõus jätkus tänu nõudluse suurenemisele ja tõusutrendis olevale toornafta ja teiste toorainete hindadele.

Kuna ekspordihinnad kasvasid impordihindadest kiiremini, olid ettevõtete kaubandusväljavaated head ehk sisseostetud kaupu sai osta odavamalt, samas kui väljamüügihinnad kasvasid kiiremini. Mõistagi oli olukord tegevusalade lõikes üsna erinev. 2017. aasta jooksul olid suurima kasvuga naftatoodete ekspordihinnad ning lisaks oli suur tõus taime- ja loomakasvatustes. Impordihindade suurim tõus oli samuti naftatoodetel. Impordihindade suuremad kasvud olid veel keemiatoodete tootmises, metallitootmises, taime- ja loomakasvatustes ning toiduainete tootmises.

Prognooside kohaselt jätkub Eesti suuremate kaubanduspartnerite keskmine impordinõudluse kasv ka 2018. aastal. See peaks pakkuma Eesti ettevõtetele rohkem ekspordivõimalusi. 2018. aasta märtsi Eesti Konjunktuuriinstituudi prognoosis olid ekspertide väliskaubanduse arenguootused positiivsed. Kaubandusbilansi eelseisva arengu suhtes domineeris arvamus, et mõõdukalt negatiivne saldo võib suureneeda.

Ekspord

Tänu globaalsele majandusaktiivsuse kasvule suurenes 2017. aastal kaupade ekspord 8%. Kasvunumbreid näitasid 2017. aastal kõik kuud peale aprilli, kus ekspordimaht langes 2%. Aprillikuu langus tuli suuresti elektriseadmete ekspordi vähenemisest. Suurima kasvuga oli ekspord mais, jaanuaris ja märtsis, kasvades võrreldes eelmise aastaga vastavalt 15% ning 14% nii jaanuaris kui märtsis. Aasta kokkuvõttes kasvas ekspord 0,96 mld eurot.

2017. aastal suurenes enamiku kaubagruppide ekspord. Kõige enam mõjutas ekspordi kasvu mineraalsete toodete, metalli ja metalltoodete, transpordivahendite ning keemiatoodete väljavedu. Üks kaubavahetuse kasvu toetav asjaolu oli toormehindade tõus, mis suurendas mineraalsete toodete ekspordi 2017. aastal võrreldes 2016. aastaga 36% ning keemiatoodete ekspordi 20%. Eesti päritolu kaupadest suurenes samuti kõige enam mineraalsete toodete ekspord, mis kasvas aastaga rohkem kui kaks korda. Lisaks oli oluline kasv ka Eesti päritolu metalli ja metalltoodete (+22%) ning puidu ja puidutoodete (+14%) ekspordis. Eesti päritolu kaupade ekspord kokku suurenes 2017. aastal

7%, kuid nende osatähtsus koguekspordis jäi 2016. aasta tasemele ehk oli 72%. Olulisematest kaubagrupidest langes aastaga ekspord masinate ja seadmete kaubagrupis (-5%). Masinate ja seadmete kaubagrupp koosneb kahest suuremast osast – mehaanilised masinad ja seadmed ning elektrimasinad ja -seadmed. Ekspordi langus 2017. aastal oli tingitud elektrimasinate ja -seadmete väljaveo langusest. Mehaaniliste masinate ja seadmete ekspord aga oli kasvus. Elektriseadmete väljavedu oli 14% väiksem kui eelneval aastal ning peamine languse põhjus oli Rootsi turu, mis on ühtlasi olulisem elektriseadmete sihtturg, mahtude langus. Grupi suurema osatähtsusega tooted olid mobiilsideseadmed, mille ekspordimaht Rootsi langes aastaga 45%. Mobiilsideseadmete ekspord kokku langes 2017. aastal 25%. Lisaks langes kaubagrupist olulise osa moodustavate trafode ekspord 11% ja kaablite väljavedu 34%. Elektriseadmete suuremad ekspordpartnerid on lisaks Rootsile Soome ja Saksamaa, kuhu 2017. aastal ekspordimahud suurenesid. Ekspord Soome kasvas aastaga 6% ja Saksamaale kaks korda.

Suurima kasvuga kaubagrupp oli 2017. aastal mineraalsete toodete ekspord. Peamised sihtturud mineraalsete toodete ekspordis on Holland, Läti ja USA, mis kõik olid 2017. aastal kasvus. Ekspord Hollandisse suurenes rohkem kui kaks korda, Läti 4% ning USAsse 44%. Kasv tuli peamiselt mineraalõlide ekspordi suurenemisest. Ekspordi tõusu vedasid ka puit ja puittooted (+14%), metallid ja metalltooted (+22%), transpordivahendid (+22%) ning keemiatööstus (+20%). Puittoodete suurimad ekspordpartnerid on Rootsi, Taani, Soome ja Saksamaa, mis olid kõik 2017. aastal kasvus. Suurima osa puittoodete ekspordist moodustasid saematerjal, puidust tislari- ja puusepatooded ning küttepuit, mida saadeti kõige enam Põhjamaadesse. Lisaks aitas puittoodete ekspordi kasvule kaasa 2017. aastal rekordkoguse ekspordimine Hiina. Metallid ja metalltoodete suurimad ekspordipartnerid on Läti, Leedu, Soome ja Saksamaa ning 2017. aasta tõusu vedas raua ja terase jäätmete ekspordi kasv Saksamaale ning rauast või terasest metallkonstruktsioonide ekspord Venemaale. Transpordivahendite peamine kaubagrupp on maismaatranspordivahendid, mis moodustab üle kolmandiku kogu transpordivahendite ekspordist. Sõidukite ja muude transpordivahendite ekspordi puhul on aga enamasti tegu transiitkaubandusega. Lisaks mõjutas transpordivahendite ekspordi positiivselt Tallinki tütarettevõtte kahe laeva müük. Keemiatoodete suurim ekspordipartner on Venemaa, kellega kaubagrupi ekspordimaht kasvas 11%. Välisnõudlus kasvas enim Prantsusmaal, Belgias ja Hispaanias. Keemiatoodete suurim ekspordikasv oli väetiste väljaveos, mis kasvas aastaga ligi kaks korda. Osatähtsusest kõige olulisema kaubagrupi, kuhu kuuluvad värvained, mastiksid, tihendussegud

jms tooted, eksport oli 2017. aastal 8% kõrgem kui aasta varem.

Kokkuvõttes oli vaid mõne kaubagrupi eksport languses. Suurimad negatiivsed muudatused toimusid väärismetallide väljaveos, mille osatähtsus koguekspordis moodustab vaid 0,8%. Olulisemad positiivsed muutused olid mineraalsete toodete väljaveos.

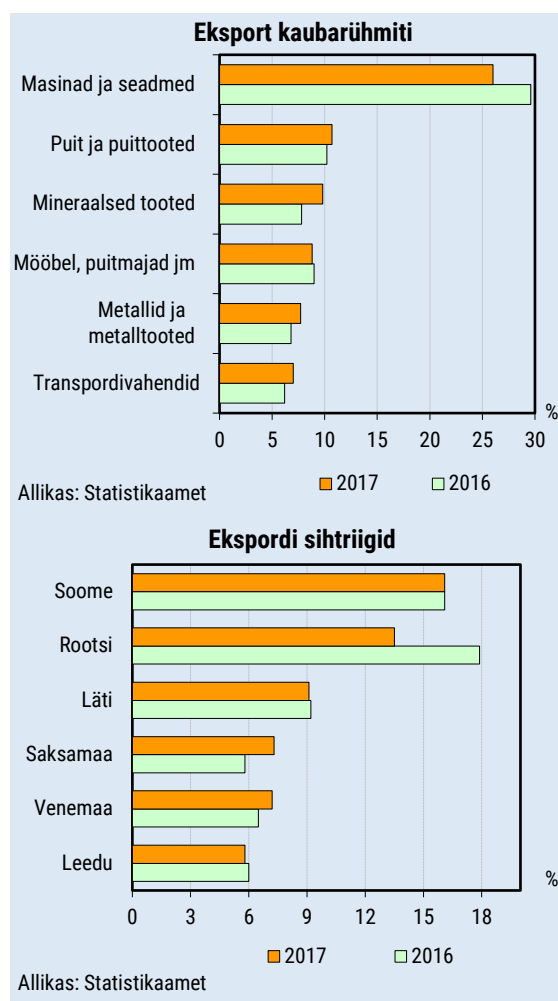
2017. aastal langes Euroopa Liidu osatähtsus Eesti koguekspordis 71%ni, mis oli 3 protsendipunkti võrra vähem kui aasta varem, kuid ekspordimaht suurenes 4%. Eesti ettevõtjate eksport ELi siseturule oli 9,2 mld eurot. Olulisematest kasvas väljavedu kõige kiiremini Saksamaale (+34%) ja Hollandisse (+44%).

Eksport SRÜ riikidesse oli pikalt languses, kuid 2016. aastal hakkas taas kasvama. 2017. aastal tõus jätkus ning ekspordimahud olid 20% kõrgemad kui aasta varem. Suurimat mõju avaldas sellele eksport Venemaale, mis moodustab üle 90% kogu ekspordist SRÜ riikidesse. Ekspordimaht Venemaale kasvas 21%. Sama suur kasv oli ka Valgevenes, mille osatähtsus kogu SRÜ riikide ekspordis oli 6%. Ekspordimahtude suurenemist Venemaaga võib seostada rubla kursi taastumisega alates aprillist ja nafta hinna tõusuga.

NAFTA riikide turgudel oli 2017. aastal väikene langus, ekspordimahud olid 3% väiksemad kui 2016. aastal. Languse peamine põhjus oli Mehhiko eelmise aasta erakordselt kõrge baastase, mis tõi kaasa 48% languse 2017. aastal. 2017. aasta ekspordimahud Mehhikosse olid võrreldavad perioodiga 2012–2014. NAFTA riikidest suurima osatähtsusega on USA, kuhu eksport kasvas 18%, ning selle peamiseks põhjuseks oli naftahinna tõus. Lisaks kasvas eksport Kanadasse 12%. Selle peamiseks põhjuseks oli masinate ja seadmete nõudluse suurenemine.

Pärast majanduskriisi on Eesti suurim ekspordipartner olnud Rootsi, kuid 2017. aastal langesid kaubandusmahud Rootsi suhtes nii palju, et Eesti olulisemaks kaubanduspartneriks oli Soome. Soome turu osatähtsus seejuures jäi aga 2016. aastaga samale tasemele, kuid käive kasvas 8%. Kaupade väljavedu Rootsi langes aastaga 19%, millest olulisema osa moodustas elektriseadmete väljaveo langus. Soome turu kasvu vedas masinate ja seadmete eksport, mis kasvas 10%.

2017. aastal jäi kolmandale kohale Läti, mille osatähtsus oli 2016. aastaga samal tasemel ehk 9%. Eksport kasvas aastaga 7%. Peamisteks mõjutajateks olid transpordivahendid, mis moodustasid 14% koguekspordist ja kasvasid aastaga 20%.

Eesti ekspordi sihtturu järjestuses neljandale kohale tõusis Saksamaa, moodustades 7% kogu ekspordist. Saksamaa on ka üks suurima ekspordi kasvuga riike 2017. aastal. Eksport kasvas 34%, mida mõjutasid kõige enam elektriseadmete ja laevade eksport. Elektriseadmete peamiseks kasvu põhjuseks oli mobiilsideseadmete ekspordi suurenemine, mis võib tulla sellest, et tooteid on hakatud otse tarnima, kui varem tehti seda Rootsi kaudu.

Kasvu näitas ka Venemaa turg, mis jäi 0,1 protsendipunkti väiksema osatähtsusega Saksamaa järel sihtturu järjestuses viiendale kohale. Eksport kasvas kõikides peamistes kaubagruppides – mehaanilised masinad ja seadmed 50%, elektriseadmed 23%, värvained, mastiksid, aknakitt jms tooted 10%, plastid- ja plasttooted 23% ning meditsiini- ja mõteseadmed 16%.

Prognooside kohaselt 2018. aastal majanduskasv välisurgudel pidurdub, tuues kaasa ekspordi kasvu aeglustumise Eestis. Kuigi Eesti kaubanduspartnerite impordi väljaveoade nõrgeneb, jääb see piisavalt tugevaks ning pakub meie ettevõtetele ekspordi kasvatamiseks häid võimalusi. Eesti Konjunktuuriinstituudi ekspertide hinnangul 2018. aastal väliskaubanduse areng jätkub. Ekspertide ootused jagunesid järgmiselt: 72% ootas

ekspordimahtude suurenemist, 28% prognoosis jäämist samale tasemele ning mitte ükski ekspertidest ei oodanud mahtude vähenemist.

Import

Ekspordinõudluse kasv suurendas oluliselt ka impordi kasvu, sest Eesti riigi väiksuse tõttu tuuakse suur osa toorainet ja materjale sisse. 2017. aastal kasvas import võrreldes eelneva aastaga 9%. Erinevalt ekspordist kasvas impordikäive kõikides kuudes. Suurim kasv oli aasta alguses jaanuaris, kui impordikäive oli 38% suurem kui 2016. aastal. Jaanuarikuu kõrge kasv oli tingitud Tallinki uue laeva ostust.

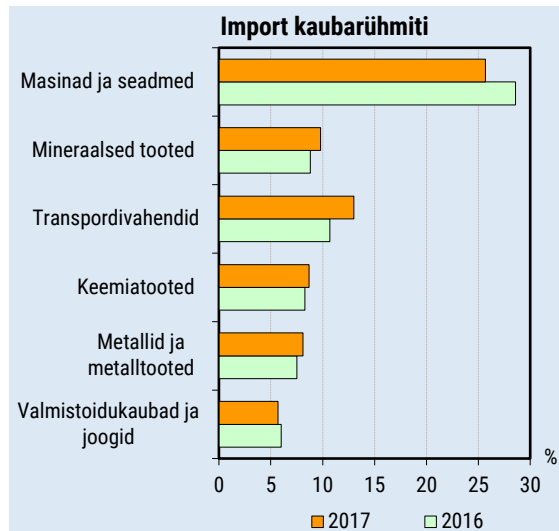
Olulistest kaubagrupidest oli languses vaid masinate ja seadmete sissevedu. Masinate ja seadmete import langes aastaga 2% ning selle põhjuseks oli elektriseadmete impordi langus 8%. Mehaaniliste seadmete, mis moodustavad 40% kogu masinate ja seadmete grupi impordist, sissevedu aga suurenes 8%. Sarnaselt ekspordile tuli peamine elektriseadmete langus mobiilsideseadmete impordi vähenemisest. Lisaks moodustavad olulise osa elektriseadmete impordist integraallülitused, mille import jäi 2017. aastal eelmise aastaga samale tasemele. Olulisematest kaupadest olid languses veel trafode sissevedu -3% ning kaablite import -26%. Mehaaniliste masinate peamised kaubad olid arvutid jms andmetöötlusseadmed (kasv +15%), iseliikuvad mehaanilised kopad, ekskavaatorid ja kopplaadurid (kasv +81%), käsiinstrumendid (kasv +38%) ning printerite osad ja tarvikud (kasv +29%).

Suurim tõus importkaubanduses oli transpordivahendite sisseveos. Transpordivahendite sissevedu kasvas aastaga 33% ja see oli ühtlasi imporditavate toodete osatähtsusest teine kaubagrupp 13%ga. Kasvu peamiseks teguriks oli Tallinki uue parvlaeva sisseost. Lisaks kasvasid ka teised transpordivahendite tootegrupid – sõidukid +12%, raudtee- või trammiteeveerem ja selle osad +44% ning õhusõidukid +7%. Peamised impordipartnerid on Rootsi, Soome ja Saksamaa. Suurim kasv oli impordis Soomega, mis oli üle kahe korra suurem kui 2016. aastal.

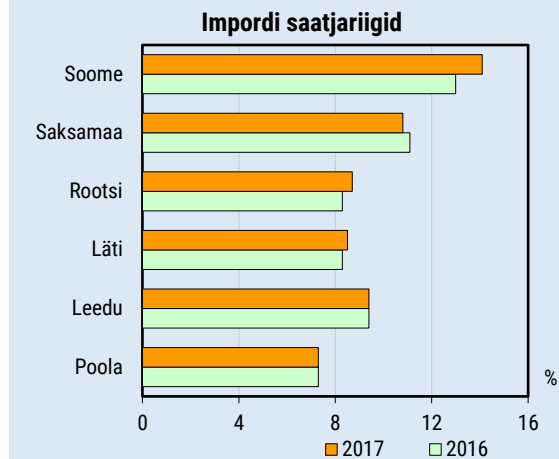
Imporditavatest kaupadest osatähtsusest kolmandal kohal olid mineraalsed tooted 10%ga. Mineraalsete toodete sissevedu kasvas 2017. aastal 23%, mis oli suuresti tingitud nafta hinnatõusust maailmaturul. Olulisemad saatjariigid olid Leedu ja Venemaa, moodustades kokku umbes 60% kogu mineraalsete toodete impordist ning kasvades aastaga vastavalt 28% ja 15%.

Suure osatähtsusega on ka keemiatoodete import, mis kasvas aastaga 13%. Sellest kaubagrupidest üle kolmandiku moodustavad farmaatsiatooted, mille sissevedu 2017. aastal kasvas 4%. Teine olulisem kaubagrupp oli väetised, mille sissevedu kasvas aastaga kõige enam ehk üle 80%.

Impordi osatähtsusest viiendal kohal oli metall ja metalltoodete import 8% osatähtsusega. Antud kaubagrupp oli ka viimane, mis ületas ühemiljardilist impordikäivet. Metall ja metalltoodete sissevedu kasvas 2017. aastal 18%, mida mõjutas kõige enam raua ja terase impordi kasv. Olulisemad kaubad selles tootegrupis olid lehtvalsttooted ning malmi ja terase jäätmed. Lisaks moodustavad olulise osa metalli ja metalltoodete impordist raud- ja terastooted ning alumiinium ja alumiiniumtooted, mis kasvasid aastaga vastavalt 6% ja 9%.

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

Eesti peamised importpartnerid on ELi riigid. ELi osatähtsus kogu impordis oli 2017. aastal 81% ning sisseveo käive kasvas aastaga 9%. Import ELi välistest riikidest kasvas aga 11%.

Impordimaht SRÜ riikidest kasvas 2017. aastal 26%, mis oli peamiselt tingitud Venemaalt sisseveo kasvust. Üle 90% SRÜ riikide impordist moodustab Venemaa, mille impordikäive kasvas aastaga 25%. Selle taga olid eelkõige mineraalsed kütused ning masinad ja seadmed. Teine oluline saatjariik SRÜ riikide hulgast on Valgevene, mille impordimaht kasvas aastaga üle 50%.

NAFTA riikide import oli aga 2017. aastal languses. Sisseveo maht oli 22% väiksem kui aasta varem. Import vähenes nii USAst kui ka Kanadast, vastavalt –23% ja –42%. Impordimahud Mehhikost kasvasid aga rohkem kui kaks korda, kuid selle osatähtsus kogu NAFTA riikide impordist oli vaid 6%. Peamine languse põhjus oli 2016. aastal sisse ostetud suur relvade ja laskemoona maht, mis tõstis võrdlusbaasi kõrgeks.

2017. aastal jäi Eesti suurimaks impordipartneriks Soome, kelle osatähtsus oli 14%. Kaupade sissevedu Soomest oli 18% kõrgem kui aasta tagasi. Sellele avaldas suurimat mõju Tallinki uue laeva ostmine. Lisaks kasvas ka kõige olulisem kaubagrupp – elektrimasinad ja -seadmed – 6%. Kasvu vedas mobiilsideseadmete ning pultide, paneelide jaotuskilpide jms sisseostu kasv.

Impordi osatähtsusest teisel kohal oli 2017. aastal Saksamaa, kelle kasv oli 6%. Peamine kaubagrupp oli 19% osatähtsusega transpordivahendid, mille sisseost kasvas aastaga 12%. Teine oluline kaubagrupp oli mehaanilised masinad ja seadmed, kuid nende import vähenes 1,2%. Suurema osatähtsusega kaubagrupid olid veel elektrimasinad ja -seadmed ning plastid ja plasttooted, mille import oli samuti 2017. aastal suurem kui aasta varem.

Leedu säilitas kolmanda koha impordi saatjariikide pingereas 9% osatähtsusega. Impordikäive oli üle 100 mln euro suurem kui 2016. aastal, kasvades aastaga 8%. Kasv tuli peamiselt mineraalsete toodete impordi kasvust.

2017. aastal taastusid Rootsi impordimahud, tõstes ta pingereas taas neljandale kohale. Viimased kaks aastat on impordimahud Lätist olnud suuremad kui Rootsist, kuid 2017. aastal kasvas impordimaht Rootsist 14%. Tänu sellele oli Rootsi 0,2% suurema osatähtsusega impordi saatjariikide pingereas Lätist kõrgemal kohal. Olulisemad impordi kaubagrupid Rootsist olid sõidukid, mille maht kasvas aastaga 26%, elektrimasinad ja -seadmed, mis langesid aastaga 4%, ning mehaanilised masinad ja seadmed, mis kasvasid 25%. Elektrimasinate ja -seadmete grupist olid suuremad languse põhjustajad mobiilsideseadmed, elektroonsed integraallülitused ja kaablid.

Impordi saatjariikide pingereas viiendale kohale langenud Lätis kasvas sisseostu maht samuti. Impordi kasv oli 11%, mida mõjutas kõige enam mineraalsete toodete, eelkõige kütteõlide, sisseveo suurenemine üle kahe korra. Lisaks mõjutas kasvu oluliselt puit ja puittoodete impordi kasv, mis oli 15% kõrgem kui 2016. aastal.

Olulisematest impordipartneritest oli suur kasv veel Poolast, kus muutus võrreldes eelmise aastaga oli 9%. Impordimahud kasvasid ka Hiinast ja Itaaliast, vastavalt 7% ja 6%. Kasvu mõjutas kõige enam masinate ja seadmete sisseveo suurenemine.

Prognooside kohaselt võib sarnaselt ekspordile oodata 2018. aastal ka impordi kasvu. Import suureneb tänu tootmiseks vajalike sisendite sisseveo suurenemisele, investeerimisaktiivsuse kiirenemisele ja ka sisenõudluse jätkuvale kasvule. Eesti Konjunktuuriinstituudi 2018. aasta märtsi prognoosis osalenud ekspertide hinnang oli võrreldes aasta tagusega küll mõnevõrra madalam, kuid siiski positiivne. Ekspertide ootused jagunesid järgmiselt: 67% ootas impordimahu suurenemist, 33% jätsid ootused samale tasemele ning impordimahu vähenemist ei prognoositud.

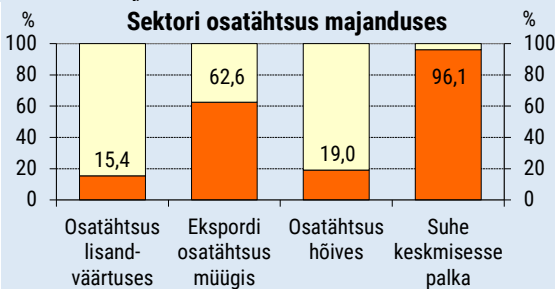
Töötlev tööstus

Eesti töötlevas tööstuses tegutseb üle 7000 ettevõtte, enamus neist on väikese ja keskmise suurusega. Vähemalt 100 töötajaga ettevõtteid on enam kui 200, kuid neis on hõivatud pooled tööstussektori töötajatest. Suuremate ettevõtete hulka kuuluvad näiteks mobiilside võrguseadmete tootja Ericsson Eesti AS, elektriseadmete tootja ABB AS, juhtmekoidiste valmistaja PKC Eesti AS, laevaehitus- ja metallitöötlemiskontsern BLRT Grupp AS, puidutöötaja Stora Enso Eesti AS, tekkide, patjade, voodite ja madratsite tootja AS Wendre, autoohutus-süsteemide (turvavööde) valmistaja AS Norma ning lihatoodete tootja AS HKScan Estonia.

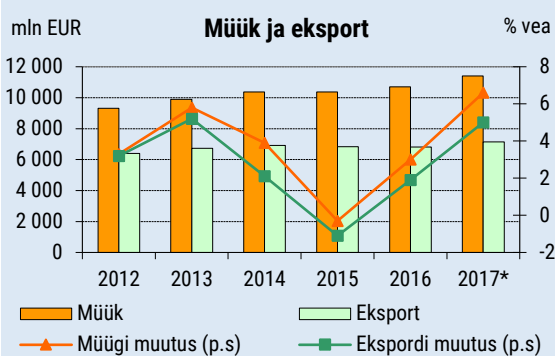
Eestis on tööstussektori osatähtsus majanduses lisandväärtuse põhjal peaaegu sama suur kui ELis keskmiselt (ca 15%). Töötlevas tööstuses hõivatute osatähtsus on Eestis aga ELi riikide seas üks kõrgemaid (ligi viiendik), mis näitab, et mujal suudetakse üldiselt sama arvu töötajate juures luua rohkem lisandväärtust.

Töötlev tööstus tervikuna on Eestis suurimaks tööandjaks – peaaegu iga viies tööga hõivatud inimene töötab selles valdkonnas. Viimase kümne aastaga on töötajate arv ja osatähtsus kogu majanduses siiski langenud ning tootmise kasvu on toonud tootlikkuse suurenemine. Töökohti on juurde loodud elektriseadmete tootmises, tootmismahult on enim kasvanud elektroonikatööstus. Töötajate arvult suuremad tööstusharud on puidutööstus, toiduainete tootmine ning metallitööstus. Majanduskriis tõi kaasa töökohtade vähenemise, kuid töötlev tööstus oli ka üks esimesi, kus olukord paranes ning taas täiendavaid töökohti loodi. Olulist rolli taastumisel mängis eksport. Sektor on tugevasti sõltuv välisurgudest, kuhu müüakse üle 60% toodangust. Peamised eksporditurud on Soome ja Rootsi, kust on tulnud ka suurem osa (enam kui 60%) Eesti töötlevasse tööstusesse tehtud otsestest välisinvesteeringutest.

Töötajate arv töötlevas tööstuses järgnevatel aastatel prognoosi kohaselt oluliselt ei muutu, kuid tööjõumahukamates harudes on oodata jätkuvat hõive langust. Töökohti lisandub eeldatavalt kõrgemat lisandväärtust loovates valdkondades (elektroonika), kuid ka kohalikul toormel põhinev puidutööstus näeb kasvupotentsiaali. Konkurentsivõime aluseks jääb siiski tootlikkuse kasvatamine, mis eeldab jätkuvaid investeeringuid nii masinatesse ja seadmetesse kui ka inimestesse, samuti toodete arendamist ja töökorralduse parandamist.

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

Koos üldise majandusaktiivsuse tõusuga paranes 2017. aastal ka töötleva tööstuse olukord. Tootmismahud kasvas viimaste aastate kiireimas tempos, tootmine suurenes peaaegu kõigis tööstusharudes, sektori majandusnäitajad paranesid. Ettevõtjad ootavad ka 2018. aastal kasvu jätkumist.

ELis suurenes töötleva tööstuse tootmismahud 2017. aastal esialgsel andmel 3,5% (tööpäevade arvuga korrigeeritud näitaja), mis oli viimase kuue aasta parim näitaja. Eestis oli kasv peaaegu kaks korda kiirem. Läti ja Leedu toodang tõusis samas suurusjärgus, ka Soome ja Rootsi tööstusele oli aasta edukas.

Esialgsel andmel tootsid Eesti töötleva tööstuse ettevõtted 2017. aastal 6,5% rohkem toodangut kui aasta varem. Suurema panuse kasvu andsid puidutööstus ja metallitööstus. Suurem toodangu langus iseloomustas aga elektroonikatööstust.

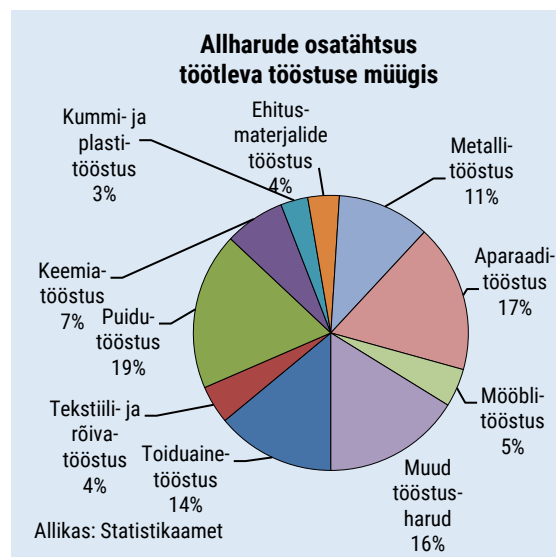
Nii nagu ELis tervikuna, hakkasid ka Eestis 2017. aastal tootjahinnad tõusma. Töötlevas tööstuses kasvasid tootjahinnad aastaga 4%. Aasta lõpus võis siiski täheldada märke hinnatõusu aeglustumisest. Keskmisest kiiremini kasvasid tootjahinnad toiduainetööstuses ja paberitööstuses. Ekspordi- ja impordihindade kasv oli tootjahindadest veelgi kiirem. Tugevasti tõusid naftatoodete ja põlevkiviõli hinnad, mis olid varasemalt mitu aastat languses. Aasta edenedes aeglustus siiski ekspordi- ja impordihindade kasv märgatavalt.

Kuigi tootjahinnad tõusid, siis töötleva tööstuse müük suurenes tootmisega samas tempos. Eksport kasvas 5%, müük siseturule aga kaks korda kiiremini. Eksporti osatähtsus langes viimaste aastate madalaimale tasemele, veel väiksem oli see viimati majanduskriisi ajal. Eksporti mõjutas eelkõige elektroonikatööstuse müügi langus, teisalt said mitmed tööstusharud, näiteks toiduainetööstus, puidutööstus ja ehitusmaterjalide tootmine, olulist tuge sisenõudluse kasvust.

Soodne majanduskonjunktuur tõi kaasa nõudluse täiendavate töötajate järele, samas hõive kasv piirdus töötlevas tööstuses paari protsendiga (tööjõu-uuringu järgi kasvas hõive 3,5%). Kiire palgakasvu tingimustes vaatavad ettevõtjad rohkem automatiseerimise ja efektiivsuse tõstmise suunas, teisalt on tööturul keeruline ka töötajaid leida. Suuremad töökohtade loojad olid 2017. aastal metallitööstus, elektriseadmete tootmine ja toiduainetööstus. Hõivatute arv langes esialgsel andmel aga tekstiilitööstuses, mootorsõidukite tootmises ja õlitööstuses.

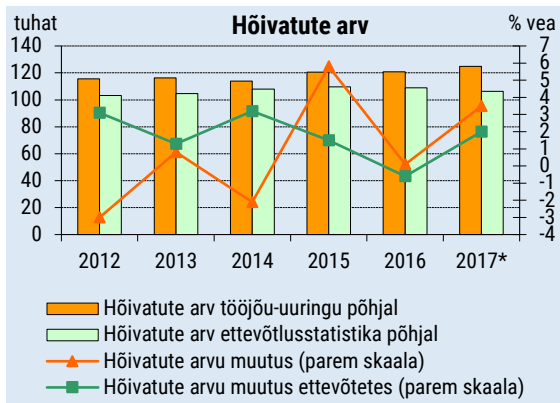
Töötleva tööstuse palgaarendud on üldiselt jälginud Eesti keskmise palga muutusi, nii ka 2017. aastal. Keskmine brutopalk töötlevas tööstuses kasvas aastaga 6%. Koos töötajate ja töötundide arvu suurenemisega kasvasid tööjõukulud sektoris tervikuna kümnendiku võrra. Samas muude kulude kasv oli tagasihoidlikum ning kogukulud suurenesid aeglasemas tempos kui müügitulu. Tänu sellele kasvas kogukasum ligi kolmandiku võrra, kuid kasumi rentaablus jäi veel ajaloolisele keskmisele alla. Tõenäoliselt lõplik statistika nii suurt kasumi kasvu ei näita, sest käärid kiirstatistika ja lõpliku statistika vahel on olnud varasemalt üsna suured. Ettevõtlusstatistika kohaselt kasvas lisandväärtus enam kui kümnendiku võrra, samuti paranesid kõik tootlikkuse näitajad peale müügitulu ja tööjõukulude suhtarvu.

2017. aastal kasvas töötleva tööstuse investeerimisaktiivsus. Esialgsel andmel suurenesid investeeringud materiaalsesse põhivarasse ligi kolmandiku võrra. Investeeringute kasv oli tegevusalade lõikes üsna valdav. Tavapärast suunati kaks kolmandikku masinate ja seadmete soetamise, veerand kapitalimahutustest oli seotud ehitiste soetamise või ehitamise ja rekonstrueerimisega. Ka kõigisse teistesse valdkondadesse suunati rohkem vahendeid. Kõige kiiremini kasvasid investeeringud arvutitesse ja arvutisüsteemidesse, mis võrreldes 2016. aastaga kahekordistusid.

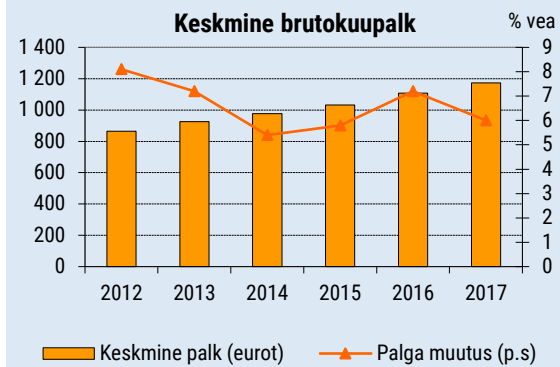

Tugev nõudlus ja tootmismahude kasv peegeldusid ka ettevõtjate hinnangutes. Eesti Konjunkturiinstituudi küsitletud tööstussektori esindajad hindasid kõrgemalt kõiki vaadeldud näitajaid, sh nõudlust. Kindlustunde indikaator tõusis üle ajaloolise keskmise. Tootmismahutu piirava tegurina vähenes ebapiisava nõudluse tähtsus (samas umbes pooled küsitletutest tõid seda välja), kuid suurenes tööjõupuudus. 2018. aasta alguses hinnati tellimuste mahtu, ootusi lähikuude toodangu mahule ja töötajate arvule sama kõrgelt kui aasta tagasi, suuremad olid aga hinnatõusu ootused. Tootmismahud näitasid samuti kasvu.

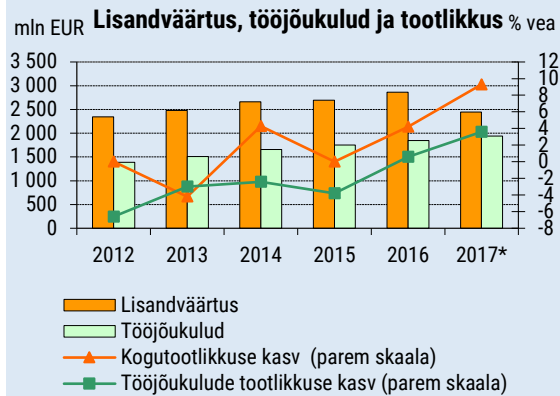
ELis jõudis tööstuse kindlustunde indikaator 2018. aasta alguses viimaste aastate kõrgeimale tasemele. Heaks või väga heaks võib olukorda pidada ka Eesti tööstuse jaoks olulistel sihtturgudel, nagu Soome, Rootsi, Saksamaa. Seega on majanduskeskkonda pidada töötleva tööstuse jaoks 2018. aastal soodsaks.

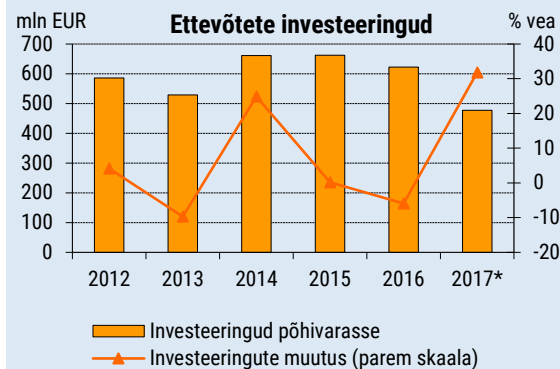
Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

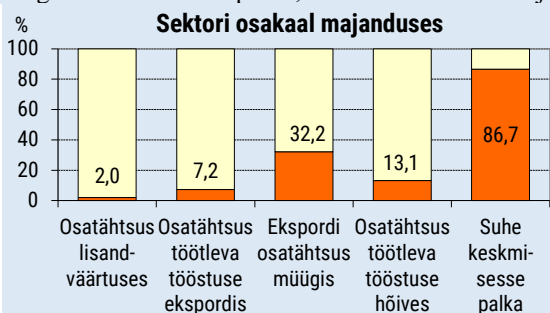
Allikas: Statistikaamet

Toiduainete ja jookide tootmine

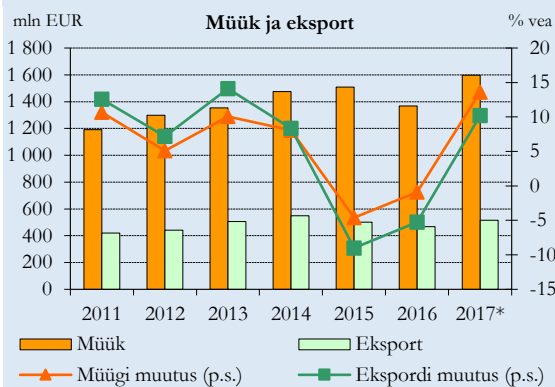
Toiduainetööstus on tootmismahult Eesti üks suurimaid tööstusharusid, mis on põhitegevusalaks ligikaudu 700 ettevõttele. Kuigi suurem osa müügitulust tuleb koduturult, on pidevat kasvu näidanud ka ekspordimaht. Kokku leiab toiduainete ja jookide tootmises rakendust enam kui 16 000 inimest.

Toiduainete ja jookide tootmisega tegelevaid ettevõtteid leidub kõikjal üle Eesti. Kõigi Eesti regioonide suuremate ettevõtete hulgas on ka toiduaineid tootvaid ettevõtteid. Suurimaks ettevõtteks tööstusharus on lihatööstustest AS HKScan Estonia Lääne-Virumaal. Teiseks suuremaks lihatööstuseks on Atria kontsern, mis asub Lõuna-Eestis. Suuremad pagaritööstusettevõtted on Paldiskis asuv AS Eesti Pagar ja AS Leibur Tallinnas. Suuremate toiduainetööstuse ettevõtete hulka kuuluvad ka jookide tootjad AS Saku Õlletehas Harjumaal ja AS A. Le Coq Tartumaal, piimatööstustest Valio Eesti AS ning Maag Grupis paiknevad Farmi Piimatööstus ja TERE AS. Suurimad kalatöötledajad on Harjumaal asuvad AS M.V.WOOL ja Vičinuai gruppi kuuluv AS Paljassaare kalatööstus, Pärnumaal asuv Japs M.V.M. AS ning Saare maakonnas tegutsev OÜ Vettel. Suurim magusatootja on AS KALEV.

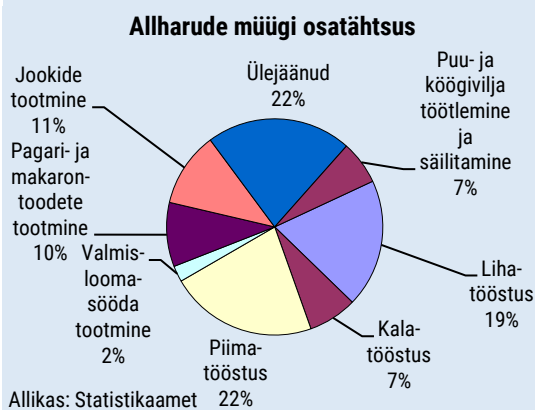
Toiduainete tööstusel on viimastel aastatel olnud oluliseks probleemiks madal tootlikkus. Võrreldes ELi tootjatega on Eesti toiduainete tootmises tootlikkus vähem kui pool ELi tasemest. Seda on küll rohkem kui Lätis või Leedus, kuid kaugel Põhjamaade tasemest. Konkurentsivõime tagamiseks tulevikus on vaja jätkata automatiseerimisega ning liikuda tootmise poole, mis nõuab vähem tööjõudu.

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Eesti Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

2017. aasta kujunes toiduainete ja jookide tootmisele edukaks, kiiret kasvu näitasid nii siseturg kui ka eksport. Kuigi jätkusid Venemaa-poolsed piirangud Eesti ettevõtete toodangule, on leitud uusi turge ning tootmismahud kasvanud. Kasvu piirab kehvade nõudluse asemel tööjõupuudus ning kohati kiiresti kasvav toorainehind. Jookide tootjatele tegi jätkuvalt muret alkoholiaktsiisi kiire tõus, mis suurendas veelgi piirikaubandust ning kahandas alkoholimüüki siseturul.

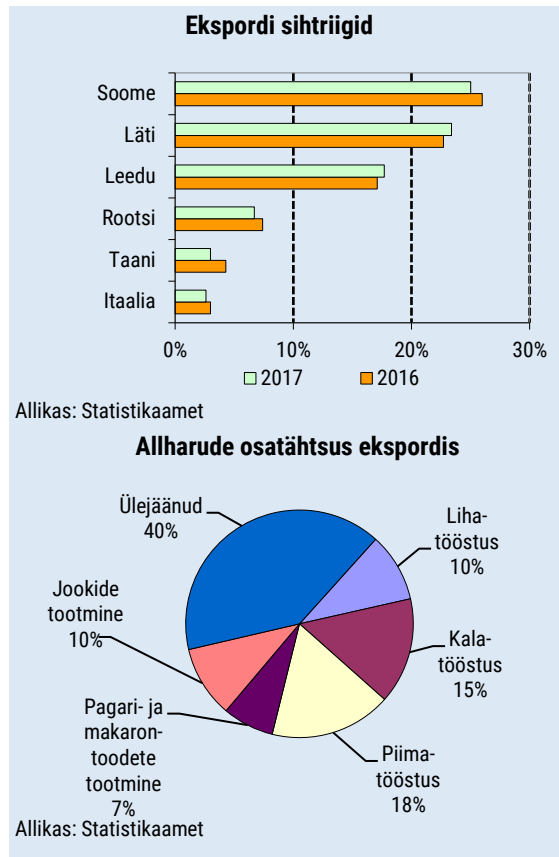
Toiduainetööstus koosneb kahest suuremast sektorist: toiduainete tootmisest ja jookide tootmisest. 2017. aasta oli oluliselt edukam toiduainete tootjatele, jookide tootmises mahud vähenesid.

Toorainete kallinemine mõjutas kõige enam piimatööstust, kus piima kokkuostuhind hakkas 2016. aasta sügisel kiirelt tõusma ning püsis läbi 2017. aasta kõrgel tasemel. Aasta kokkuvõttes oli piimahind aasta varasemast 38% kõrgem. Samuti kasvas mõne protsendi võrra kokkuostetud piima maht. Lihatootmises olid hinnamuutused oluliselt tagasihoidlikumad, jäädes mõne protsendi piiridesse. Seejuures veise- ja sealiha hind kasvas, kuid kitse- ja lambaliha odavnes. Jookide tootmises kasvasid aastaga tootjahinnad 1,9% võrra, kuid toiduainete tootmises olid tootjahinnad aastases võrdluses 5,5% kõrgemad. Lisaks toorainele mõjutasid tootjahindu ka muud sisendid, nagu energia- ja tööjõukulud, mis 2017. aastal jätkasid kasvutrendil. Alamsektoritest kasvasid hinnad enim piimatööstuses, kus tootmine kallines aastaga 12,3%.

Välisurgude tugevusest tingituna hakkas ekspordimaht kasvama. Kokku kasvas aastaga eksport ligi 13% ehk 60 mln euro võrra. Kasvu vedas piimatööstus, mille ekspordimaht suurenes 23%, seda peamiselt tänu kasvanud hindadele. Suurima osakaaluga on sektori ekspordis piim ja piimatooted,

mis andsid ligi neljandiku kogu sektori ekspordist. Suurim ekspordipartner oli Soome, kuhu müüdi 25% välisurgudele läinud kaubast. Teisel kohal püsis Läti, kuhu eksport suurenes 16% võrra ja kokku müüdi enam kui viiendik välisurgudele läinud kaubast. Suurem kukkumine toimus Taani suunal, kuhu müüdi enam kui viiendiku võrra vähem toodangut võrreldes aasta varasemaga. Viimastel aastatel kiirelt kukkunud Venemaa suund on nüüd stabiliseerunud, ekspordimaht vähenes aastaga vaid 1% võrra. Positiivse poole pealt jätkus kasv Norra ja Saksamaa suunal, kuhu müüdi aasta varasemast vastavalt 41% ja 26% rohkem toodangut.

Toiduainetööstuses suurima osatähtsusega piimatööstust mõjutasid tooraine kiire kallinemine ning nõudluse kasv nii sise- kui ka välisurgudel. Nõudlus püsis tugevana läbi terve aasta, andes mitu aastat kriisis püsinud sektorile hingamisruumi. Samas hakkas odavnema varem maailmaturul kiirelt kallinenud piimapulber, mille hind langes aastaga enam kui kolmandiku võrra. Kokku suurenes piimatoodete tootmise maht 9%, kuid nende väärtus lausa 20% võrra. Või tootmine vähenes aastaga 12% ja juustu tootmine 1% võrra. Kui 2016. aasta oli piimatööstuse jaoks pigem raske, siis 2017. aastal olukord muutus oluliselt. Tõusti jälle kasumisse ning tootlikkus hõivatu kohta möödus Eesti keskmisest. Puhast lisandväärtust seejuures kahekordistus. Samas suudeti ohjeldada tööjõukulude kasvu, mis oli Eesti keskmisest tööjõukulude kasvust madalam, ulatudes 5,4%ni. Kogukulud kasvasid aastaga 16%, mis tulenes suuresti toorainekulude kasvust. Kui 2016. aastal oli piima keskmine tonni hind kokkuostul 237 €, siis 2017. aastal juba 327 €, hinnatõus kiirenes aasta teises pooles. ELis tootmist reguleerivate kvootide kadumise tulemusena 2015. aasta aprillis kasvas toorpiima tootmine hüppeliselt, mis viis ületootmiseni. Peale piima hinna järsku langust vähenes ka tootmine ning hind hakkas jälle tõusma. Juustu eksport suurenes aastaga 16%, kuid tonnides arvestades kogused vähenesid 3%. Piima ja rõõsa koore eksport suurenes rahalises vääringus 50%. Suurematest kaubagrupidest oli nõrgem jäätise eksport, mis vähenes aastaga 11%. 2017. aastal olid peamisteks ekspordipartneriteks piimatööstusele lähiriigid. Läti müüdi peamiselt toorpiima ja Soome juustu ning jogurtit.

Lihatööstusele osutus 2017. aasta pigem keskpäraseks. Nii müük kokku kui ka eksport suurenesid 2,5%, mida oli ülejäänud toiduainetööstuse taustal vähe. Lihatööstus on Eestis küllaltki kontsentreerunud. Kuigi ettevõtteid on üle 50, toodavad 5 suurimat üle 90% toodangust ning sektorisse kuulub ka Eesti suurim toiduainetööstus HKScan Estonia, mis omab nii sealiha kui ka linnuliha tootmise ettevõtteid ning samuti töötlemiskomplekse. 2017. aasta oli Eesti suurima lihatööstuse jaoks pigem keeruline. Tihe konkurents ning osade töötajate streik pani ettevõtte kasumlikkuse surve alla. Samas on lubatud jätkata investeeringuid uude valmistoodete tsehhi. Sektori tööviljakuse kasv muutus 2017. aastal negatiivseks. Lisandväärtus kahanes hõivatu kohta 16%. Tööjõukulud suurenesid 4,7% ja kasum vähenes ligi 60%. Peamised ekspordipartnerid olid Läti, Soome ja Leedu. Läti viidi peamiselt valmistoodangut ning Soome peamiselt värsket, jahutatud või külmutatud liha.

Joogitööstuses jätkusid 2017. aastal keerulised ajad. Kuigi eelnevalt plaanis olnud suhkrumaksust valitsus loobus, siis jätkus alkoholiaktsiisi tõus. Seetõttu suurenes piirikaubandus Lätiga ning kannatas kodumaine müük. Samuti on oma alkoholipoliitikat lõdvendamas Soome, mis tähendab, et ka turistide ostud on vähenemas. Kõige selle taustal suurenes sektori eksport aastaga 17% võrra, kuigi kogumüügi maht vähenes. Tootmismahude kõikumist põhjustab jookide

tootmises peamiselt riiklik aktsiisipoliitika. Enne aktsiisitõusu on edasimüüjate poolt suur nõudlus, et laovarused kasvatada, ning seetõttu toodetakse laod pilgeni täis ning järgnevatel kuudel seetõttu tootmismahud langevad. Kokku eksporditi joogitööstuses 54 mln euro eest ning suurimaks sihtturuks oli jätkuvalt Läti, kuhu müük suurenes aastaga 28% võrra. Teine sihtturg oli Soome, kuhu müük vähenes 2%. Eestis toodetud linnaseõlle ekspordikäive kasvas võrreldes eelmise aastaga 49% ja siidri eksport 28%. Olulise osa kasvust andis Läti suund. Samas viina eksport vähenes ca protsendi võrra. Efektiivsusnäitajad jookide tootmises märkimisväärselt ei muutunud, kasum vähenes 4% ning töövõljalikus hõivatu kohta suurenes 1,7% võrra.

Pagari- ja makarontoodete valmistajatele osutus 2017. aasta pigem edukaks. Eksport suurenes kiiremini kui müük koduturule ning sektori kogumüük kasvas 5,6%. Kuigi viljahinnad maailmaturul kasvasid, siis antud sektoris jäid tootjahinnad aastases võrdluses pea muutumatuks. Kuna kasvanud kulubaasi ei suudetud tootehindadesse edasi kanda, siis sektori efektiivsusnäitajad langesid. Kogukasum vähenes veerandi võrra ning töövõljalikus hõivatu kohta 3,4%. Suuremateks ekspordi kaubagrupid olid leiva- ja saiatooted, mida müüdi välismaal 18,2 mln euro eest 22 500 tonni, aastaga kasvas see näitaja 15%. Pitsade ja *quiche*'ide eksport ulatus 14 miljoni euron.

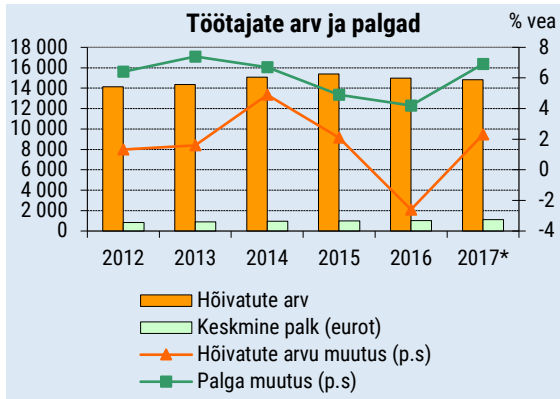
Kalatööstuse müük 2017. aastal ei muutunud. Ekspordi 8% langust aitas tasakaalustada kiirem kasv koduturul. Kokku moodustas müük välisriikidele veidi enam kui poole sektori müügist. Seejuures veel 3 aastat tagasi ulatus ekspordi osakaal ligi 80%ni. Järgnevatel aastatel on oodata pigem ekspordi kasvu, kuna Eestis püütakse kala enam kui neli korda rohkem kui riigisiselt tarbitakse. Samuti on viimastel aastatel panustatud olulisi vahendeid kalakasvatuste rajamiseks. 2016. aastal alustati Paldiskisse kalakomponentide tehase ehitusega, mis hakkab tööle 2018. aasta sügisel. Tehas aitab vääridada 25 000 tonni väheväärtuslikku kala aastas. Tehases on võimalik töödelda loomasööta kalast, mis toidulauale ei kõlba. Täna veetakse kehvema kvaliteediga kala Taani kalajahutehastesse ümbertöötlemisele, mis ei ole pikas perspektiivis mõistlik. Kalatööstuse ekspordis on oluline osa külmutatud kalal, mille eksport vähenes 0,5%. Samas on tõusule läinud külmutatud kala müük, mis suurenes 11%. Kalakonserve müüsi kõige rohkem Soome, Ukrainasse ja Leetu. Külmutatud kala peamised turud olid Ukraina, Valgevene ja Taani. Efektiivsusnäitajad kalatööstuses paranesid. Hõivatute arv vähenes, tööjõukulud kukkusid ning lisandväärtus kasvas kokku 45%. Seejuures tootlikkus hõivatu kohta suurenes 68%.

Hõive kasvas toiduainete ja jookide tootmises 2017. aastal 2,3%. Hõive suurenes kõigis

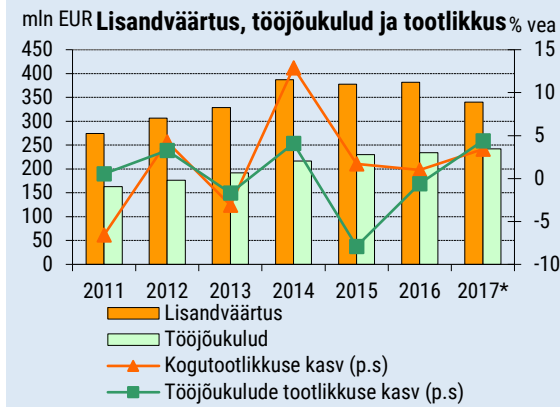
alamsektorites, välja arvatud kalatööstuses ja jookide tootmises. Keskmise palga kasv oli toiduainetööstuses Eesti keskmisest veidi aeglasem ja palk jäi keskmisest endiselt madalamaks. Keskmist palka tõmbavad alla toiduainete tootjad. Jookide tootmises oli palk Eesti keskmisest 1,22 korda kõrgem. Lisaks kasvas toiduainete tööstuses palk jookide tootmisest aeglasemini (5% vs. 8%).

Toiduaine- ja joogitööstuse investeeringud hakkasid 2017. aastal kasvama. Tugev nõudlus siseturul ning maailmaturgude taastumine on ka toiduainete tööstuses lisanud kindlustunnet ning juletakse rohkem investeerida. Toiduainete ja jookide tootjad investeerisid põhivarasse esialgsete andmete põhjal 2017. aastal ligi viiendiku võrra rohkem kui aasta varem. Kaks kolmandikku investeeringutest tehti masinatesse ja seadmetesse. Suurim kasv oli ehitiste ehitamisel ja renoveerimisel, kuhu kulutati 44% rohkem kui aasta varem. Suuremateks investeerijateks olid lihatööstuse ja pagaritööstuse ettevõtted, kes tegid kumbki enam kui veerandi kogu sektori investeeringutest. Lisaks põhivarale on sektori konkurentsi tagamiseks oluline investeerida ka arendustegevusse. Toiduainete ja jookide tootmises oli 2016. aastal vaid 6 täistööajaga teadlast või inseneri ning kokku kulutati teadus- ja arendustegevusele 5,5 mln eurot.

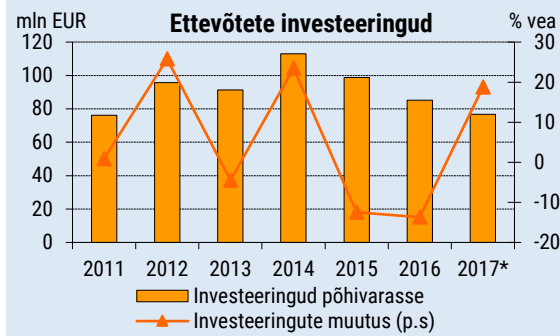
Eesti Konjunktuuriinstituudi 2018. aasta algul läbi viidud tööstusettevõtete küsitlusest selgus, et kindlustunde indikaator, mis koondab ettevõtete toodangu prognoosi, üldnõudluse ja valmistoodete varu hinnanguid, oli toiduainete tootmises positiivsem kui aasta varem ning jookide tootmises negatiivsem. 60% toiduainete tootjatest oli toodangu maht viimastel kuudel suurenenud ning kolmveerand vastanutest ootas ka järgnevatel kuudel mahu kasvu. Kolmandik ettevõtetest ütles, et kasvu ei piira miski, mis on samuti viimaste aastate parim tulemus. Jookide tootmises oli seis mõnevõrra nõrgem. 70% vastanutest olid tellimused toodangule alla tavapärase taseme.

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

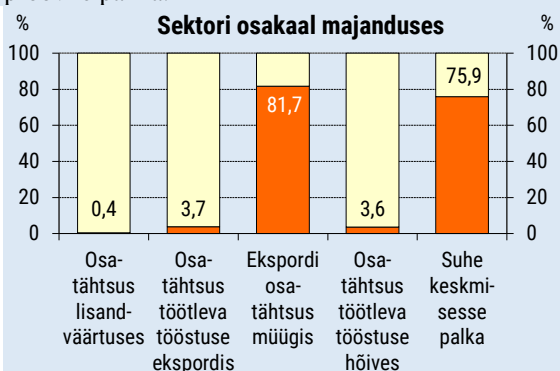
Allikas: Statistikaamet

Tekstiilitootmine

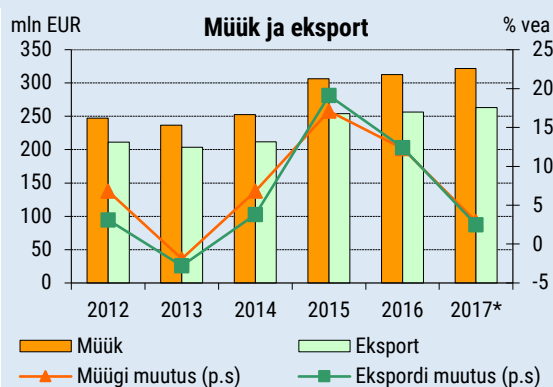
Eesti tekstiilitööstus on peamiselt ekspordile suunatud tööstusharu, mis hõlmab 270 ettevõtet. Viimastel aastatel on sektori hõive püsinud stabiilne ning tootmismahud kasvutrendil. Sektori ettevõtted toodavad väga erinevaid tekstiilist tehtud tooteid alates vaipadest ja patjadest kuni nõoride ja päästevestideni välja.

Suuri tekstiilitööstuse ettevõtteid on mitmel pool Eestis. Suurim valmistekstiiltoodete tootja on AS Wendre Pärnumaal. Kodutekstiiltootjatest on suurimad AS Mivar-Viva ja AS Toom Tekstiil Viljandimaal ja Hilding Anders Baltic AS Harjumaal, vaipu ja vaipkatteid toodab Harjumaal AS Mistra-Autex ja Pärnumaal OÜ Valley. Suurim tekstiili viimistleja on Qualitex AS Pärnumaal ning suurim nõori, köie ja võrgulina tootja on Saare Frydendahl OÜ Saaremaal.

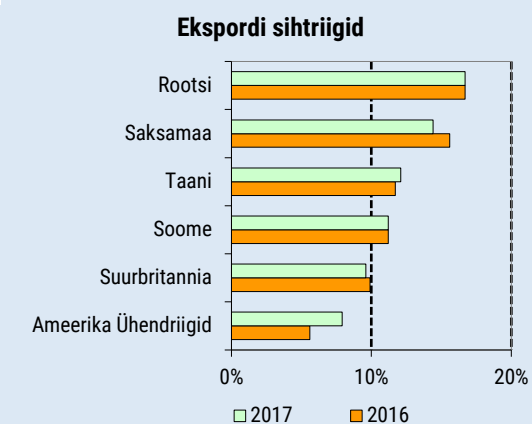
Eesti tekstiilitööstus on vaikselt liikunud tööjõumahukalt tootmiselt suurema automatiseeritusega tootmise poole. Tööjõuhinna kiire kasv on sundinud ettevõtteid muutuma üha efektiivsemaks ning otsima uusi valdkondi, kus end proovile panna.

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

Tekstiilitööstuse tootmismahu kasv aeglustus 2017. aastal võrreldes eelnevate aastatega. Püsivhindades kasvas toodang 2,3% võrra. Kasv aeglustus nii kodu- kui ka välisurgudel. Samuti jäi kasvu kiirus alla töötleva tööstuse keskmisele kasvule.

Kui seni on Eesti tekstiilitööstuse arengut iseloomustanud olemasolevate tehaste laienemine, siis 2017. aastal teatati üle pika aja ka ühest arvestatavast *greenfield*-investeeringust. Türgi päritolu investorid alustasid aasta lõpul Tallinna lähedale uue 14 mln eurot maksva laustekstiili tehase ehitamist. Valmimisel on esimese liini aastatoodang 14 000 tonni. Lisaks alustas olulise laiendusega sektori suurim ettevõte Wendre, kellel valmib 2018. aastal Pärnus 13 000-ruutmeetri laiendus. Seega võib öelda, et kui asjaolud sobivad, siis on ka tekstiilitööstusel Eestis perspektiivi. Kuigi tööjõud võib olla kallim võrreldes Aasiaga, oleme siiski suurtele ja rikastele Euroopa turgudele lähedal ning logistiliselt heas asukohas, mistõttu on ettevõtetel võimalik kasutada teisi konkurentsieeliseid.

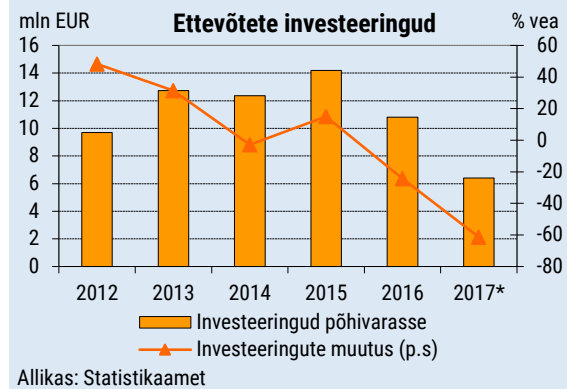
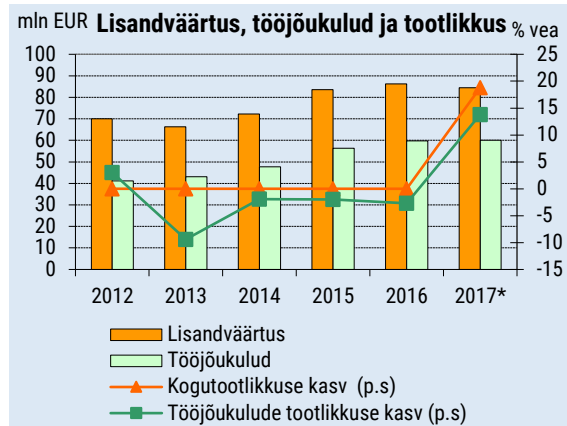
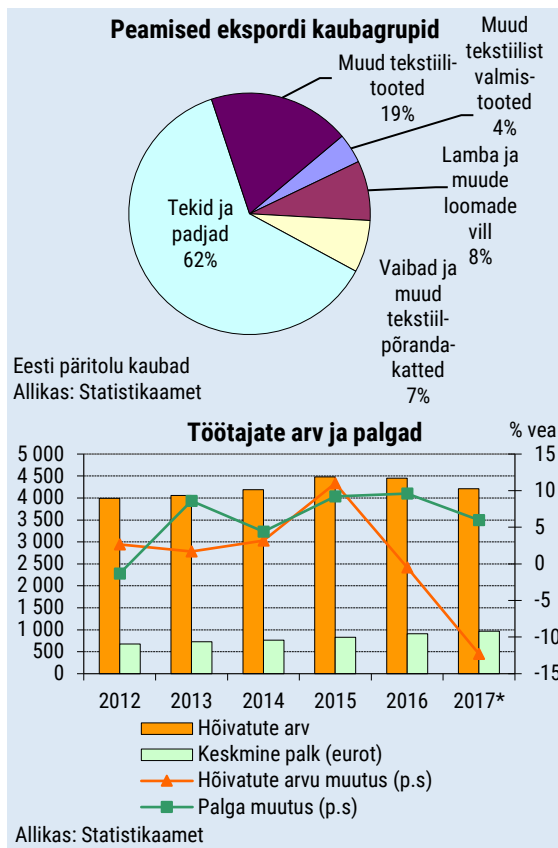
Tekstiilitööstuse ettevõtted ekspordisid 2017. aastal kokku 253 mln euro eest, mida oli 1,6% rohkem kui aasta varem. Suuremate partnerite lõikes näitas kiireimat kasvu teist aastat järjest Taani, kuhu eksport suurenes 5,2% võrra. Rootsi suunal kasvas müük 1,5%. Suurimaks langejaks oli Saksamaa, kuhu müüdi aasta varasemaga võrreldes 6,1% vähem toodangut. Soome suund kasvas 1,5% võrra. Kaubagrupidest vähenes tekkide-patjade müük aastaga 2%, andes olulise panuse koguekspordi aeglustumisse, kuna antud kaubagrupp annab ligi kaks kolmandikku kogu sektori ekspordist. Lisaks toimus suurem vähenemine taftingpõrandakatete segmendis, mille eksport kukkus 12%. Samas näitas kiiret kasvu lambavillase kraaslonga eksport, mis suurenes aastaga 13,5% võrra, jõudes 8%ni kogu sektori ekspordist.

Töötajate arv tekstiilitööstuses vähenes teist aastat järjest, kahanedes 2017. aastal 12% võrra. Seejuures jätkus palgakasv, mis jäi Eesti keskmisele

palgakasvule alla, ulatudes 6%ni. Seetõttu tekstiilitööstuse mahajäämus Eesti keskmisest palgast mõnevõrra suurenes. Tööviljakuse näitajad paranesid tekstiilitööstuses olulisel määral ning kokkuvõttes moodustas lisandväärtus hõivatute kohta 2017. aastal Eesti keskmisest enam kui kaks kolmandikku. Hõivatute arvu vähenemine tõi endaga kaasa tööjõukulude languse ning koos sellega ka väiksemad kogukulud. Seetõttu suurenes kogukasum 61% ning kasvas ka sektori kogu lisandväärtus.

Investeeringute maht tekstiilitööstuses kahanes 2017. aastal kiirstatistika järgi jõudsalt, vähenedes esialgsel andmel 60%. Kuna tegu on väga esialgse hinnanguga, siis on tõenäoline, et info mitmete investeeringute kohta ei ole veel statistikasse jõudnud, mistõttu tasuks neid andmeid vaadata ettevaatlikkusega.

Tekstiilitööstuse ettevõtete üldhinnang oli 2018. aasta algul nõrgem kui aasta varem. Rohkem kui pooltel ettevõtetel oli eelnevatel kuudel toodangumaht vähenenud ning tootmisvõimsusest oli rakendatud vaid 66%, mida oli aasta tagusest 11 protsendipunkti vähem. Kasvu piirasid võrdsest nii ebapiisav nõudlus kui ka tööjõupuudus.

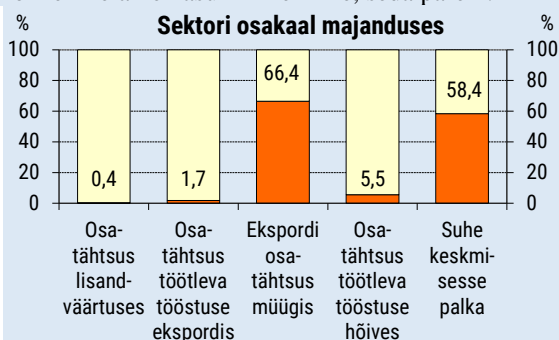

Rõivatootmine

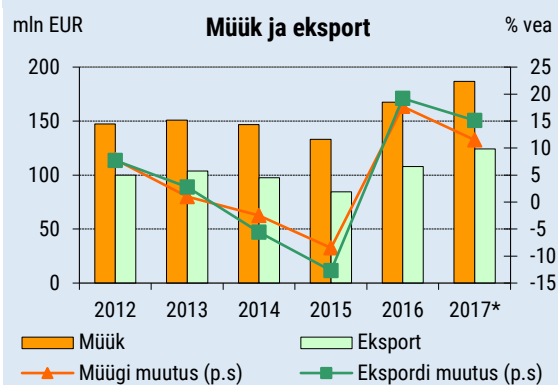
Rõivatööstuses tegutseb Eestis üle 500 ettevõtte ning sektor pakub tööd ligi 6000 inimesele. Viimastel aastatel on sektori hõive püsinud küllaltki stabiilsena. Tööjõukulude kasv on viinud Eestist välja allhanke ning kohalikud ettevõtted on keskendunud rohkem suurema väärtusega toodangu tootmisele.

Suuremad rõivatööstuse ettevõtted on hõivatute arvu järgi tööriivaste tootjad AS TTIEST-VAL ja AS SVARMIL Ida-Virumaal, ülerõivaste tootjad AS Protex Balti, OÜ Baltika Tailor, lasterõivaste tootja OÜ Lenne ja alusrõivaste tootja Miss Mary Production OÜ Tallinnas ning Tartu ettevõtte AS Sangar.

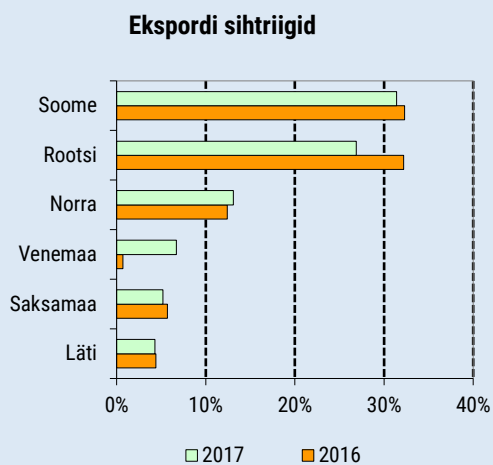
Eesti rõivatööstuse tuleviku konkurentsi seisukohast on oluline uute toodete juurutamine ja suurem rõhumine disainile. Hea näitena võib tuua Protex Balti arendatavad targad tööriivad, mis monitoorivad sisseehitatud sensoritega töölise seisundit ning salvestavad ohtlikke olukordi. Samuti võib välja tuua Galvi Linda, mis toodab rõivaid militaarsektorile. Pikemas perspektiivis me odavamaga töötajaga riikide konkureerida ei suuda ning mida rohkem leiame kasumlikke nišše, seda parem.

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

2017. aastal jätkas rõivatööstus tugeval kasvukursil. Nii müük kokku kui ka eksport kasvasid kiiremini kui töötlevas tööstuses keskmiselt. Ekspordi kiirem kasv siseturust tõstis ekspordi osakaalu kahe kolmandikuni kogumüügist.

Peale 2015. aasta langust on rõivatööstus jälle olnud tõusulainel. Paljuski on abiks tugevus välisurgudel. Kuigi Eesti rõivatööstus ei ole võimeline konkureerima Aasia suurtootjatega, on siiski võimalik ära kasutada jõukate turgude lähedust ning panustada paindlikkusele. Üha arenev e-kaubandus annab ka väiksematele tootjatele võimaluse jõuda kaugemal asuvate klientideni mõistliku hinnaga.

Ekspord on rõivatööstusele oluliseks väljundiks, moodustades kaks kolmandikku müügist. Seetõttu on ekspordi kasvu jätkumine sektorile heaks uudiseks ning näitab konkurentsivõime kasvu välisurgudel. 2017. aastal suurenes müük kuuest suuremast sihtturust viiel. Ainus langus toimus Rootsi suunal, kuhu müüdi aasta varasemast 2,4% vähem. Seetõttu tõusis sektori suurimaks sihtturuks Soome, kuhu müük suurenes 13,6%. Uue riigina platseerus neljandale kohale Venemaa, kuhu müüdi aasta varasemast enam kui 10 korda rohkem toodangut ehk ligi 9 mln euro eest. Hästi läks ka Norras, kus eksport kasvas ligi veerandi võrra.

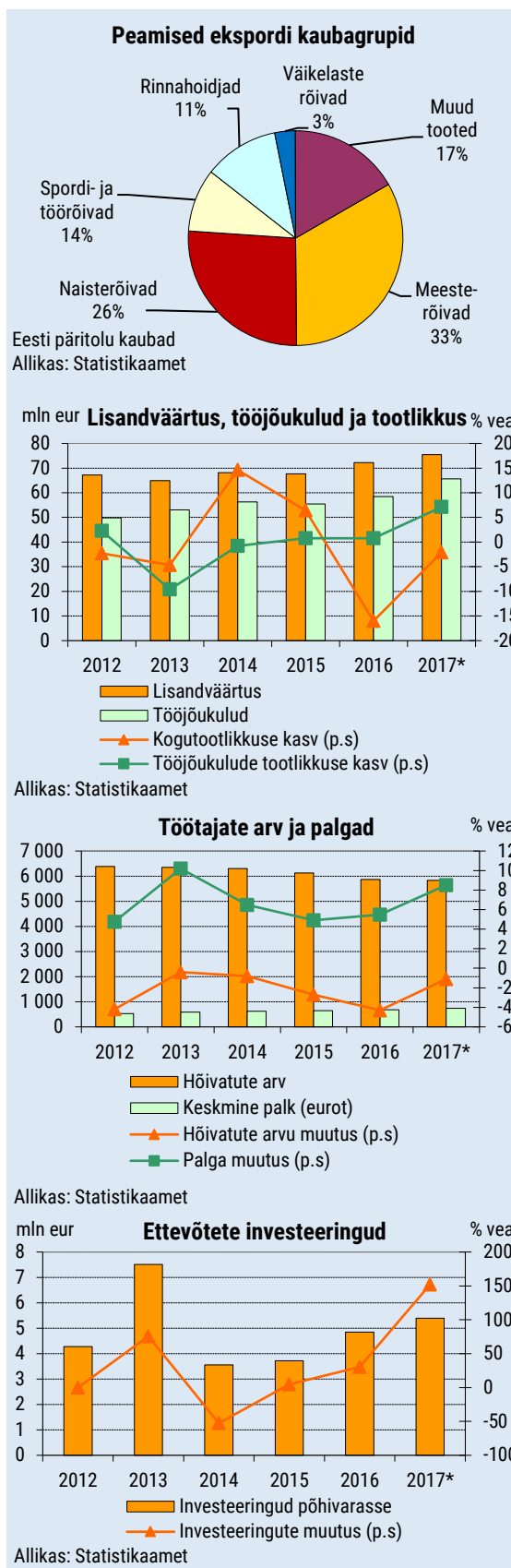
Suurematest kaubagrupidest läks hästi meeste tööriivaste kaubagrupil, mille ekspordimaht kasvas ligi kolm korda 10 mln euron. Päevasärkide eksport kasvas 3,8% 9,5 mln euron ning rinnahoidjate eksport suurenes kümnendiku võrra 10,3 mln-ni. T-särkide eksport suurenes kolmandiku võrra.

Rõivatööstuses kasvas 2017. aastal palk veidi kiiremini kui Eestis keskmiselt, mistõttu mahajäämus keskmisest palgast vähenes. Kokku ulatus sektori keskmine brutokuupalk 744 euron, mis tähendab, et keskmine netokuupalk oli 622 eurot, mis jääb alla ka Eesti mediaanpalgale. 2018. aastal rakendunud kõrgem tulumaksuvaba miinimum küll mõnevõrra vähendab tööjõukulude kasvu survet ettevõtete jaoks, aga hetke tööjõupuuduse juures on tõenäoline, et ka

rõivatööstuses jääb palgakasv Eesti keskmisest kiiremaks. Hoolimata tööjõukulude kasvust enamik efektiivsuse näitajaid paranes. Sektori kogukasum kahekordistus ning lisandväärtus hõivatu kohta suurenes 13%.

Investeeringud põhivarasse kasvasid rõivatööstuses esialgsel andmetel aastaga enam kui kaks ja pool korda. Kasvu vedas ehitiste ehitamine ja rekonstrueerimine ning arvutisüsteemide soetamine. Samas on antud sektoris investeeringute kogumaht väike ning kiirstatistika korrigeeritakse tavaliselt suures ulatuses, mistõttu võivad 2017. aasta andmed veel olulisel määral muutuda.

Eesti Konjunktuuriinstituudi küsitletud rõivatööstuse ettevõtete hinnangud olid 2018. aasta kevadel lähituleviku suhtes oluliselt positiivsemad kui aasta varem. 50% vastanud ettevõtetest prognoosis järgneval kolmel kuul tootmismahude kasvu ning viiendik plaanis juurde võtta uusi töötajaid. Tootmisvõimsustest oli rakendatud 94%, mida oli oluliselt rohkem kui aasta tagasi samal ajal.

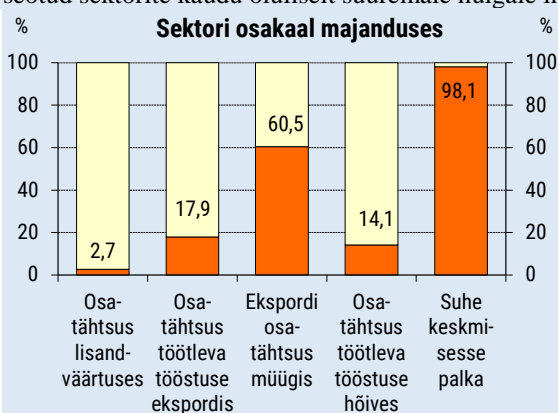

Puidutöötlemine

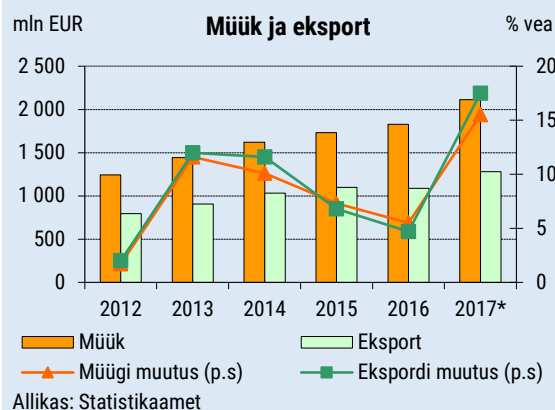
Puit on Eesti majanduse jaoks oluliseks loodusressursiks, mis on tähtis väliskaubandusbilansi tasakaalustaja. Puidutööstus annab tööd enam kui 17 000 inimesele 1100 ettevõttes. Neist üheksas töötab üle 250 hõivatu. Kokku annab puidutööstus ligi viiendiku töötleva tööstuse lisandväärtusest.

Puidutööstuse toodete valik on lai, alustades saematerjali tootmisest ja töötlemisest ning lõpetades puitmajade, akende ja uste valmistamisega. Rohkem hõivatuid on sektoris puidust uksi ja aknaid tootvas JELD-WEN Eesti AS-is, sae- ja hõvelmaterjali ning liimpuittalasid tootvas Stora Enso AS-is ning parketti, pakendeid ja kaablitrümleid tootvas AS-is Technomar & Adrem. Teiste suuremate ettevõtetenähtena võib veel välja tuua puidust uste, akende, aknaluukide ja nende raamide tootmisega tegeleva AS-i Viljandi Aken ja Uks ning spooni- ja vineeritootjad UPM-Kymmene Otepää AS ja Balti Spoon AS. Puitlaastplaati toodab Repo Vabrikud AS ja puitkiudplaati Skano Group AS. Käibe poolest võib veel välja tuua Võrumaal saematerjali tootva AS-i Toftan ja aiamaju tootvad AS Palmako ja OÜ Harmet.

Puidutööstuse tähtsus ei piirdu Eesti majanduse jaoks vaid puidutöötlemisega. Oma suure mahu tõttu on tegu ka olulise hankijaga, mis on aidanud kaasa ka metsatööstusseadmete tootmise arenemisele Eestis ning pakub tööd seotud sektorite kaudu oluliselt suuremale hulgal inimestele.

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

2017. aasta oli puidutööstuse jaoks väga edukas. Eksport kasvas kiiremini kui siseturg ning mõlemal juhul oli kasv töötleva tööstuse keskmisest kiirem.

Puidutööstus on Eesti majanduses üks olulisemaid sektoreid. Viimastel aastatel on ajaga kaasas käimiseks oluliselt investeeritud ning samuti on ehitatud uusi tehaseid. Samas iseloomustab Eesti puidutööstust võrreldes Põhjamaadega vähene investeerimine teadus- ja arendustegevusse. 2016. aastal oli sektoris vaid 3 täistööajaga teadlast ja inseneri ning teadus- ja arendustegevusele kulutati veidi üle 300 000 euro. Kuigi tipp tehnoloogia saab sisse osta ja niiviisi oma konkurentsivõimet hoida, siis pikemas perspektiivis aitab edule kaasa ka see, kui suudetakse ise uusi tooteid arendada.

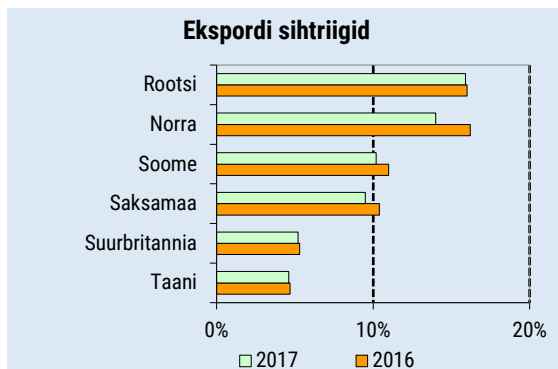
2017. aastal muutus tooraine puidutööstusele kallimaks, kuna puiduhinnad tõusid. See oli ka üheks põhjuseks, miks sektori tootjahinnad tõusid 2,6%. Ülejäänud sisenditest kallines enam töjõud, millest on hetkel puudus ka teistes sektorites. Puiduliikidest kallines Riigimetsa Majandamise Keskuse vahelao hinnastatistika järgi kõige rohkem männipaberipuit, mida seni on Eestis vähe kasutatud ning eksporditud peamiselt Põhjamaadesse. Samas avas Toftan 2017. aastal uue peenpalgi liini, mis suudab kasutada palki alates 80 mm läbimõõdust. Kui projekt õnnestub, võib eeldada, et töötlemata puidu eksport Eestist väheneb järgnevatel aastatel veelgi. Lisaks kallinesid nii kasepakk kui kuusepaberipuit kumbki 8%.

2017. aastal palgakasv puidutööstuses veidi kiirenes, ületades Eesti keskmist. Kokku kasvasid palgad sektoris aasta varasemaga võrreldes 8%. Töjõu- ja muude kulude kiire kasv vähendas sektori kasumit viiendiku võrra. Samas efektiivsusnäitajad jäid küllaltki stabiilseks. Lisandväärtus hõivatu kohta suurenes 4%.

Eesti puidutööstuse jaoks on kogu aeg olulisel kohal olnud eksport, mis moodustab ligi kaks kolmandikku

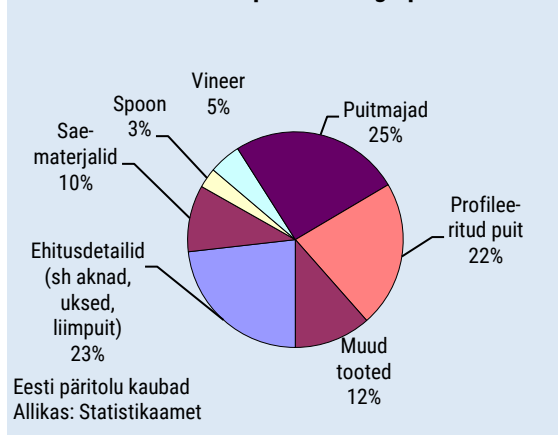
müügist, ulatudes 1,2 mld euron. Peamisteks ekspordipartneriteks olid 2017. aastal Rootsi, Norra ja Soome, kuhu läks enam kui 40%. Esikolmiku selja taha jäi napilt Saksamaa, kuhu müük kahanes aastaga 2%. Esimese 15 ekspordipartneri seas jätkus tugev kasv Aasia suunal, kus Jaapanisse, Koreasse ja Hiinasse kasvas eksport igasse riiki üle 10%. Võimalik, et siin on üheks tagant tõukavaks teguriks ka odav konteinervedu Aasiasse. Lisaks kasvasid kiirelt kaugematest riikidest USA ja Austraalia, kuhu müüdi aasta varasemast vastavalt 21% ja 37% rohkem. Suurematest partneritest oli kõige suurem kukkumine Norra suunal, kus eksport vähenes 7%.

Suurematest kaubagrupidest jätkas jõudsat kasvu vineeri segment, kus eksport kasvas aastaga 48% ehk 20 mln euro võrra. Peamisteks sihtturgudeks olid Saksamaa ja Korea. Varemalt kiire kasvuga olnud puitmajade müük jäi aasta varasemaga võrreldes samale tasemele. Suurimaks turuks oli endiselt Norra, kus suunal küll mahud veidi langesid. Korralik kasv oli ka saematerjali ja ehitusdetailide segmentis. Lisaks puittoodetele ehk väärindatud puidule ekspordime endiselt ka arvestatavas koguses ümarpuitu. 2017. aastal müüsimise välja 2,6 mln kuupmeetrit ümarpuitu, väärtusega 129 mln eurot. Sellest kolmandik läks Rootsi ja veerand Hiinasse.

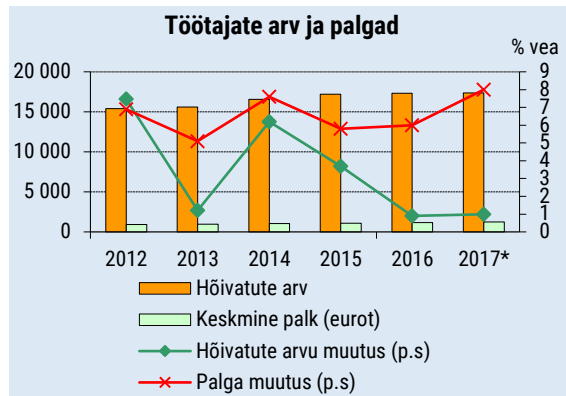

Allikas: Statistikaamet

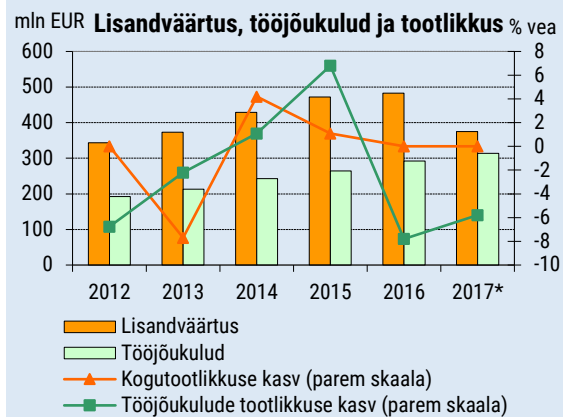
Peamised ekspordi kaubagrupid

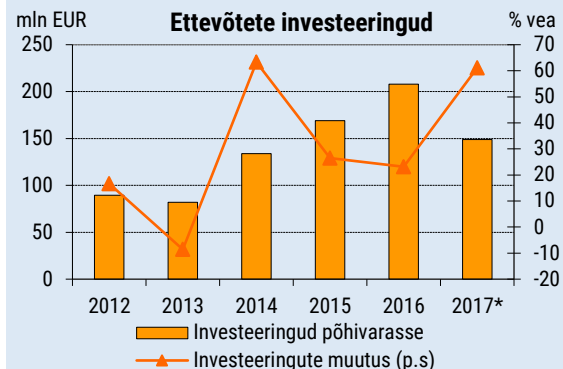
Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

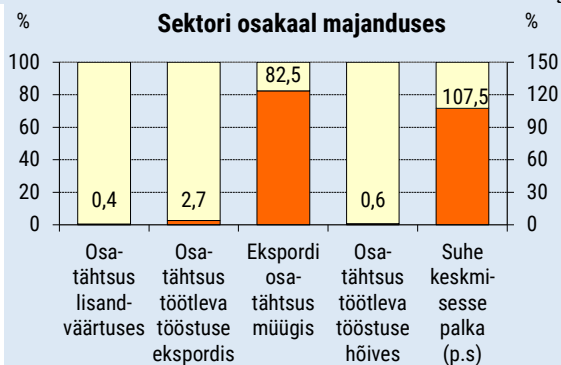
Esialgsel andmetel suurenesid puidutööstuse investeeringud 2017. aastal 61% võrra. Samas on antud sektoris lõplike andmete saabumisel mitmel juhul investeeringute mahte oluliselt korrigeeritud, mistõttu võivad lõplikud andmed siintoodutest oluliselt erineda. Näiteks 2016. aastal olid lõplikud andmed esialgseltest 100 mln euro võrra suuremad. Esialgsel andmetel kasvasid investeeringud masinatesse ja seadmetesse 79% ning arvutisüsteemidesse veidi enam kui kaks korda. Aastatel 2018–2019 on oodata investeeringute kõrge taseme püsivust, kuna sellesse perioodi jääb Soome kontserni Metsä Woodi uue tehase valmimine Pärnus. Tootmisvõimsuste rakendatuse tase püsis sektoris 82% juures, mis oli aasta varasemast veidi madalam, kuid ülevalpool sektori pikaajalisest keskmisest. See viitab, et investimisaktiivsus võib lähiaastatel sektoris kasvada.

Eesti Konjunktuuriinstituudi küsitatud ettevõtjate ootused olid 2018. aasta kevadel võrreldes aasta varasemaga mõnevõrra tagasihoidlikumad. Vaid 10% ettevõtetest ütles, et tellimused on üle tavapärase taseme, ning 20% arvas, et sellest allpool. Samas 70% ettevõtetest plaanis järgneval kolmel kuul oma toodangumahtu suurendada.

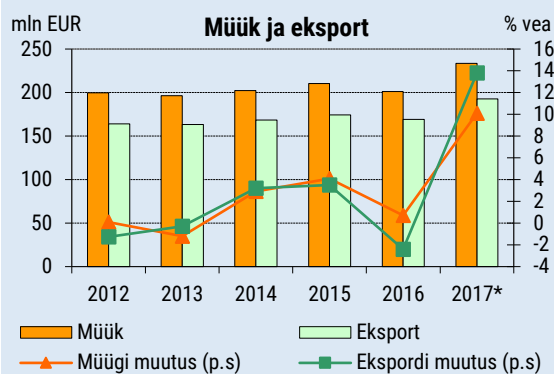
Paberimassi, paberi ja pabertoodete tootmine

Paberitööstus on Eesti majanduses pikkade traditsioonidega ning suhteliselt konsolideeritud tööstusharu. Eestis on üle 60 paberi, tselluloosi või paberist toodete tootmisega tegeleva ettevõtte, mis annavad tööd ca 1400 inimesele. Kõrge automatiseerituse tase ning nüüdisaegne tehnoloogia on muutnud paberimassi tootmise Eesti üheks kõrgeima tootlikkusega sektoriks.

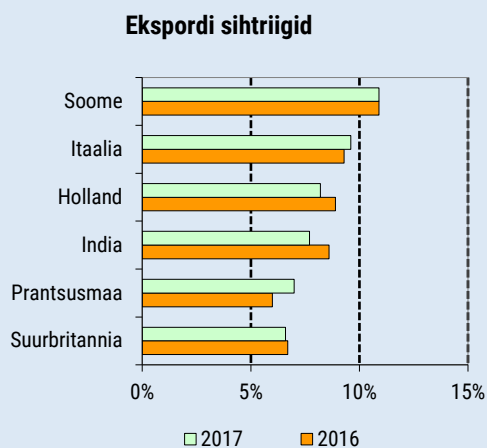
Sektori peamisteks tegijateks on Eestis kaks ettevõtet: haavapuitmassi tootja AS Estonian Cell ja veidi väiksema käibega paberi ja papi valmistaja Horizon Tselluloosi ja Paberi AS. Kokku annavad nad üle kahe kolmandiku sektori müügitulust. Vanapaberi ümbertöötlemisega tegeleb AS Rápina Paberivabrik. Kuna tegu on väga energiantensiivse sektoriga, siis on ettevõtete jaoks äärmiselt oluline energiahind. Kuna see on Eestis kõrgem nii Soomest kui ka Rootsist, on Eesti ettevõtete konkurentsivõime viimastel aastatel veidi kannatanud. Samas on mõlemad suurettõtted oluliselt investeerinud energiatõhususe meetmetesse, mis olukorda leevendab.

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

2017. aastal suurenesid paberitööstuses müügi mahud tugeva ekspordi toel kümnendiku võrra. Kasvu toetas hinnatõus välisurgudel, tootismaht püsivhindades suurenes poole aeglasemalt.

Tulenevalt suurest ekspordi osakaalust on välisurgude arengud antud sektori ettevõtetele eriti olulised. 2017. aastal tsellulooshinnad tõusid ning see toetas ka sektori kasvu. Mõlemad sektori suuremad ettevõtted on viimastel aastatel energia kokkuhoidu oluliselt investeerinud. 2017. aastal sai Estonian Cell täisvõimsusel tööle oma uue biogaasijaama, mille abil toodeti 7,9 mln kuupmeetrit biogaasi. Samas alustas Horizon oma koostootmisjaama ehitust, mis aitab gaasikulusid vähendada enam kui poole võrra. Samuti on mõlema ettevõtte jaoks heaks uudiseks, et 2017. aastal lõpul jõudis valitsusse eelnõu, mis lubab elektroiintensiivsetele ettevõtetele teha elektriaktsiisile soodustust. Ka on ettevalmistamisel sarnane eelnõu gaasi kohta.

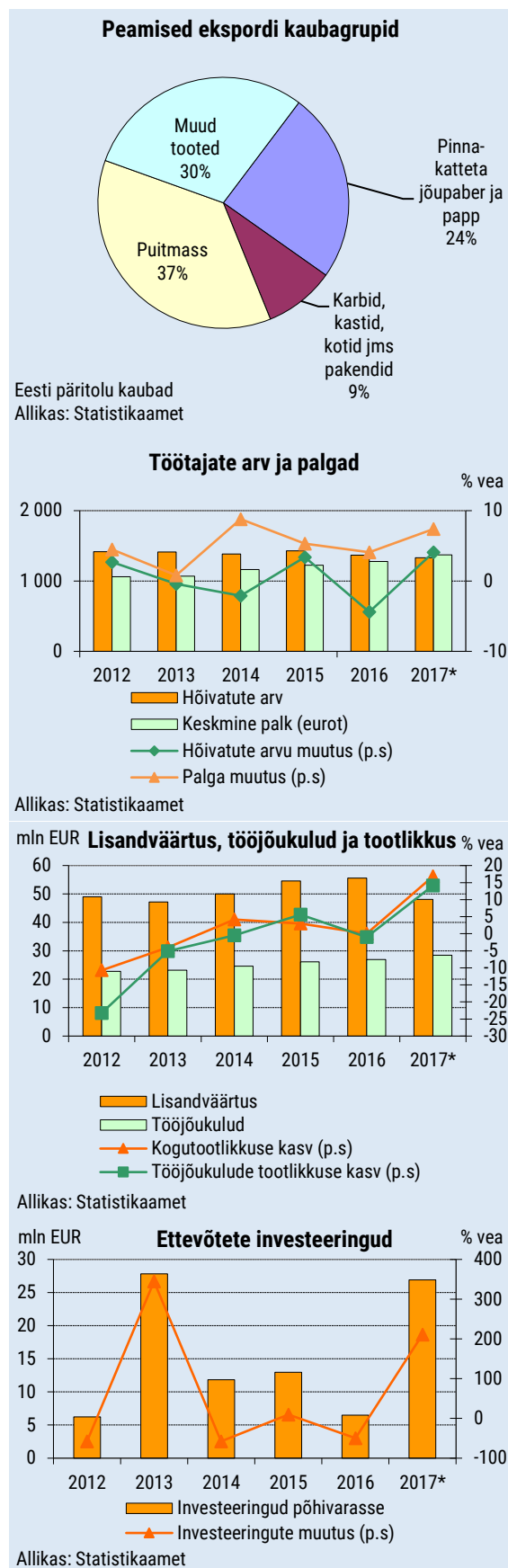
Lisaks kahele eelviidatud mehaanilise tselluloosi tootjale algasid 2017. aastal ettevalmistused ka täiesti uue keemilise tselluloosi tootva tehase ehitamiseks. Selle jaoks alustati riikliku eriplaneeringu protsessiga. Tehase ehitamine tähendaks ca 1 mld euro suurust investeerimist sektorisse ning 750 000 tonni lisaks toodetud tselluloosi. Samas on protsess hetkel veel algusjärgus ning olulisi otsuseid ei ole tehtud.

Paberitööstuse toodangust läks 83% ekspordiks. Suuremad ekspordi sihtriigid tulenevad paljuski Estonian Celli ja Horizoni tegutsemisest, kuna ettevõtete eksport moodustab üle kahe kolmandiku kogu haru ekspordist. Suurima ekspordituruna jätkas Soome, kuhu jätkus puidutselluloosi eksport. Seejuures puidutselluloosi eksport tonnides vähenes 3%, kuid selle kompenseeris kõrgem hind ning rahalises vääringus oli kasvuks 6%. Riikidest näitasid tugevat kasvu Prantsusmaa ja Saksamaa, kuhu eksport suurenes ca kolmandiku võrra. Samuti on pildile tagasi tulnud Egiptus, kuhu müüdi kaks korda rohkem toodangut kui aasta varem. Sinna läheb suuresti Horizoni toodetav jõupaber.

2017. aastal kasvasid palgad paberitööstuses Eesti keskmisega samas tempos ning sektor säilis Eesti keskmisest mõnevõrra kõrgema palgataseme. Kõrgem palk tuleb sektoris ka asjaolust, et suuremad ettevõtted eelistavad paljusid tugiteenuseid sisse osta, mistõttu on põhiettevõttesse jäänud vaid kõige olulisemad funktsioonid ja küllaltki vähe töötajaid. Hõivatute arv kahanes sektoris ettevõtlusstatistika esialgsel andmel 4,1%. Samas tööjõu-uuring näitas kasvu. Vahe võib tulla asjaolust, et sektor on küllaltki väike ning seetõttu ei pruugi valim olla kummaski uuringus piisavalt representatiivne. Sektori efektiivsusnäitajad jätkasid kiiret paranemist. Kogukasum kasvas ligi 60% ning tööviljakuse hõivatute kohta viiendiku võrra. Kuna töötatud tunnid kasvasid enam kui kümnendiku võrra, siis tunnitootlikkuse kasv jäi üldisele tööviljakuse kasvule alla.

Paberitööstuse investeeringud sõltuvad suuresti kahe sektori suurima ettevõtte tegevusest. Seetõttu võib mõni üksik suurem investeering üldnumbreid oluliselt mõjutada. Samuti mõjutab infot andmete laekumise aeg. Esialgsel andmel olid 2017. aastal sektori investeeringud aasta varasemast kolm korda suuremad. Seda peamiselt masinate ja seadmete tõttu, kuhu suundus enam kui 80% kogu investeeringutest. Lisaks on Estonian Cell teada andnud 17-mln eurosest investimisprogrammist järgnevatel aastatel jooksul.

2018. aasta kevadel Eesti Konjunktuuriinstituudi küsitatud paberitööstuse ettevõtted olid tuleviku suhtes mõnevõrra positiivsemalt meelestatud kui aasta varem. Rohkem oli eksporditellimusi ning enam kui pooled ettevõtted plaanisid tootmismahтусid tõsta. Olemasolevad tellimused tagasid töö 2 kuuks, mis oli samuti viimaste aastate parim tulemus.

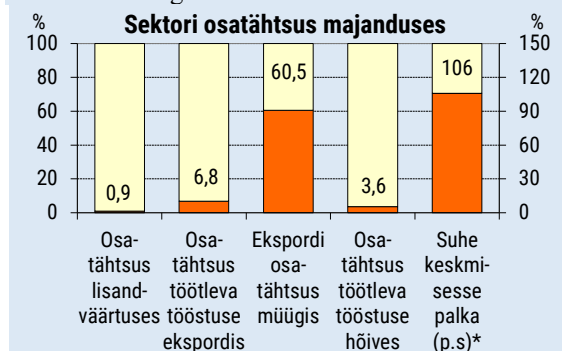

Keemiatööstus

Eesti keemiatööstuse ainulaadseks osaks on põlevkivil põhinev tööstus, samas suurema osa sektorist moodustavad siiski teised allharud, näiteks ehitus- või tarbekeemia. Kõige väiksem allharu (mõnesaja töötajaga) on farmaatsiatööstus. Keemiatööstus on kapitalimahukas tegevusala, tootmismahu kasv pole kaasa toonud olulist töökohtade arvu suurenemist. Tootlikkuse kasvule vaatamata on mahajäämus arenenud riikidest siiski veel märkimisväärne.

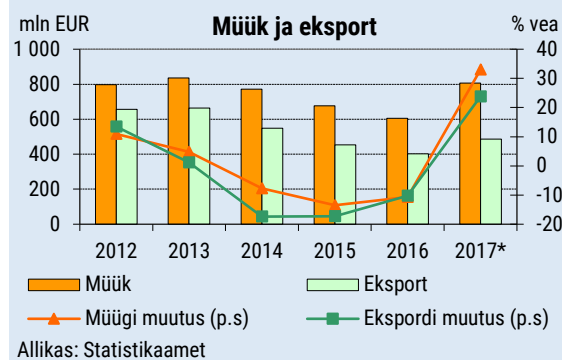
Eestis tegutseb üle saja keemiatööstuse ettevõtte. Keemiatööstusest umbes pool asub Ida-Virumaal, kolmandik töötajaid töötab Tallinnas ja Harjumaal. Suuremateks keemiatööstuse ettevõteteks on VKG Oil AS ja KKT Oil OÜ (põlevkiviõli tootmine, õlitootmisega tegeleb energiatootmise kõrval ka Enefit Energiatootmine AS), Akzo Nobel Baltics AS, AS Tikkurila ja AS Eskaro (värvid ja lakid), NPM Silmet OÜ (haruldased metallid), OÜ EUROBIO LAB (kosmeetikatarvete tootmine), AS Novotrade Invest (naftaproduktide ümbertöötlemine), OÜ Krimelte ja Henkel Balti Operations OÜ (montaaživahud), Eastman Specialties OÜ (bensoehape, naatriumbensoaat, plastifikaatorid), Orica Eesti OÜ (lõhkeaine), AS Takeda Pharma (ravimid) ja Interchemie Werken De Adelaar Eesti AS (veterinaarravimid ja -tooted).

Suured investeeringud õlitööstusesse võimaldavad luua uusi töökohti, kuid valdkond on väga sõltuv nafta maailmaturu hindadest ja seetõttu on pikemaajalised arenguplaanid ootele pandud. Sektoris tervikuna olulist hõive suurenemist oodata pole. Tootmismahude kasv tugineb ka tulevikus pigem tootlikkuse suurendamisele. Vajadus efektiivsuse tõstmiseks tuleneb tootmissisendite kallinemisest, samuti mängib keemiatööstuses olulist rolli keskkonnanahoiuga seotud kulutuste tõus.

* Keemiatoodete tootmine

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

2017. aastal sai seljatatud kolmeaastane langusperiood keemiatööstuses⁴, tootmine vähenes vaid väikseimas allharus. Naftahinna püsimine peaks toetama 2018. aastal õlitööstust. Keemiatoodete tootjate hinnangud olid aga aasta alguses pessimistlikumad, kuigi tootmismahudes see ei kajastunud.

Keemiatööstuse toodang kasvas 2017. aastal enam kui kümnendiku võrra. Sektorit mõjutas kõige rohkem õlitööstus, kus tänu kõrgemale naftahinnale toodeti veerandi võrra enam toodangut kui aasta varem. Keemiatoodete tootmises suurenes toodang ligi 7%. Samas sektori väikseimas allharus, farmaatsiatoodete tootmises, kukkus tootmismahud viiendiku võrra.

Tänu hindade kasvule suurenes müügitulu tootmismahust kiiremini. Sektoris tervikuna kasvas müük kolmandiku võrra, kuid kõige enam võitis hinnatõusust taas õlitööstus, kus müük kasvas kolmveerandi võrra. Hinnatõusu ulatust peegeldavad naftatoodete ekspordihinnad, mis kerkisid aastaga 30%. Keemiatoodete tootja- ja ekspordihinnad tõusid 4%, haru müügitulu kasvas 14%. Farmaatsiatööstuse müügiindeks viitab sellele, et hinnad võisid mõnevõrra langeda.

Keemiatööstuse müük siseturule suurenes ekspordist enam, kuid see on mõjutatud õlitööstuse näitajatest, mis ei pruugi kajastada tegelikku olukorda. Esialgse statistika põhjal kasvas õlitööstuse eksport umbes 40%, kuid müük siseturule kahekordistus (moodustas kogu müügist kaks kolmandikku). Tõenäoliselt liigub suur osa õlitööstuse müüdüd

⁴ Antud sektori all käsitatakse lisaks kemikaalide ja keemiatoodete tootmisele (EMTAK 20) ka

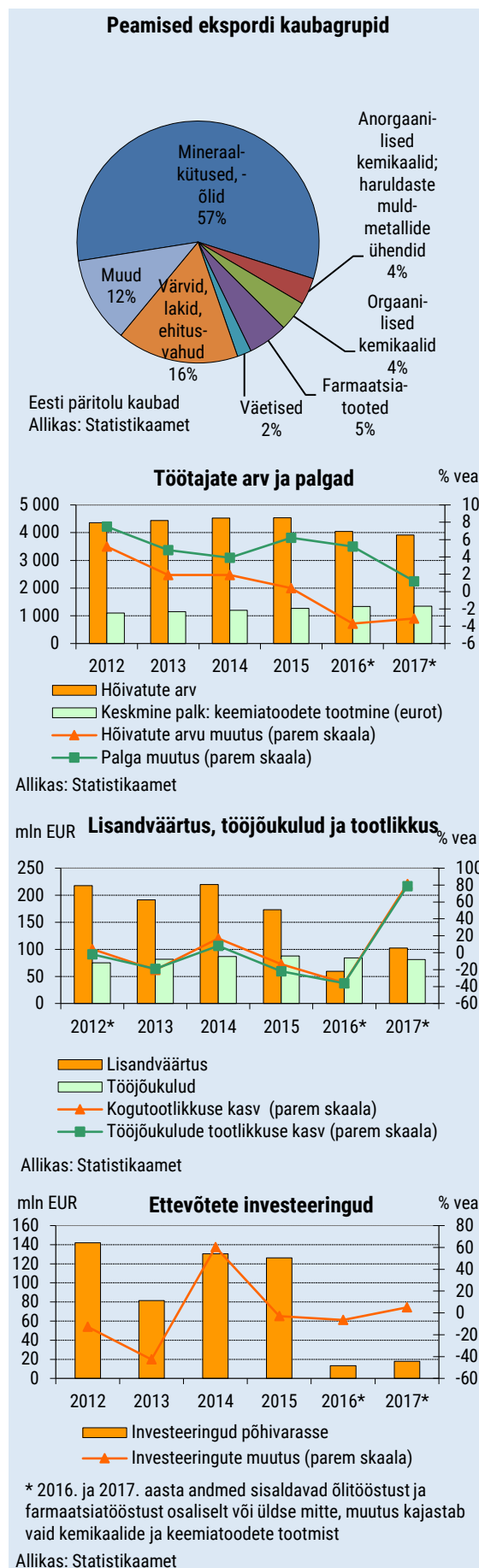
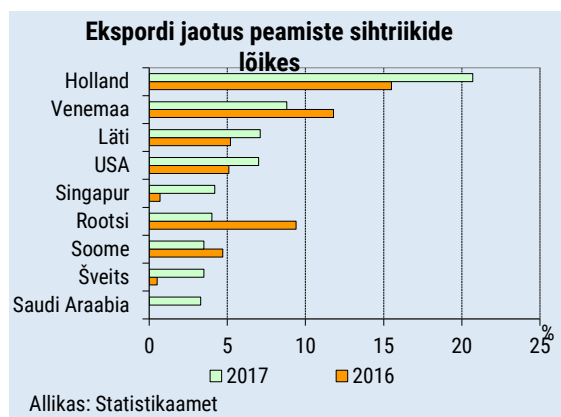
kütteõlide tootmist (EMTAK 19) ning põhifarmaatsiatoodete ja ravimpreparaatide tootmist (EMTAK 21).

toodangust vahendajate kaudu välisturgudele, sellele viitab ka väliskaubandusstatistika. Keemiatoodete tootmises ja farmaatsiatööstuses on ekspordi osatähtsus üle 80%, mistõttu eksport mõjutas suurel määral harude käekäiku. Müük siseturule mõlemas allharus 2017. aastal mõnevõrra vähenes.

Väliskaubandusstatistika kohaselt kasvas Eesti päritolu keemiatoodete eksport 2017. aastal poole võrra. Suure osa sellest andis põlevkiviõli müük, mis oli eelmisel aastal tugevas languses. Põlevkiviõli ekspordi taga oli peamiselt mahtude kasv, kuid ka hinnad kerkisid oluliselt. Ekspordi kasvu mõjutasid rohkem veel naftaõlid, ehitusmastiks, kosmeetika- ja nahahooldusvahendid, haruldased metallid.

Põlevkiviõli müügi toel kahekordistus 2017. aastal eksport Hollandisse, samuti müüdi kaks korda rohkem tooteid Läti (kasvu taga naftaõlid) ja USAsse (naftaõlid, põlevkiviõli). Naftaõlide müük (seotud naftajäätmete ümbertöötlemise või kütuste segamisega) mitmekordistas eksporti Singapuri, Saudi Araabiasse ja Šveitsi. Ekspordi suurenemisel Venemaale aitas kõige rohkem kaasa ehitusmastiks müük. Põlevkiviõli müügikanalite muutuse tõttu kukkus eksport Rootsi ja Belgiasse.

Kuigi põlevkiviõli tootmine kasvas tugevasti, siis esialgse statistika põhjal vähenes õlitööstuse ettevõtete hõivatute arv enam kui kümnendiku võrra, mis viis langusse ka kogu keemiatööstuse. Teistes allharudes hõivatute arv suurenes. Sama moodi käitusid ka töajookulud, kemikaalide tootmises piirdus palgatõus vaid ühe protsendiga. Ka keemiatööstuse kogukulud langesid. Õlitööstus suutis peaaegu kahjumist välja tulla, teistes allharudes kasumid vähenesid. Tänu õlitööstusele kasvasid ka keemiatööstuses loodud lisandväärtus ning lisandväärtuse põhised tootlikkuse näitajad. Sarnaselt teistele majandusnäitajatele vähenes tootlikkus kemikaalide ja farmaatsiatoodete tootmises.

Keemiatoodete tootmises kasvasid investeeringud võrreldes 2016. aastaga 5%, kuid lõplikud hinnangud võivad anda teistsuguseid tulemusi. Teiste keemiatööstuse alavaldkondade andmestik on investeeringute osas lünklik. Kuna õlitööstuses pole viimastel aastatel tootmisvõimsuste suurendamisse investeeritud, siis võib eeldada, et investeeringute mahud olid oluliselt tagasihoidlikumad kui mõni aasta tagasi.

Keemiatoodete tootjad investeerisid 2017. aastal peamiselt masinatesse ja seadmetesse (80% kõigist investeeringutest). Teistesse valdkondadesse tehtud kapitalimahutused võrreldes eelneva aastaga valdavalt vähenesid.

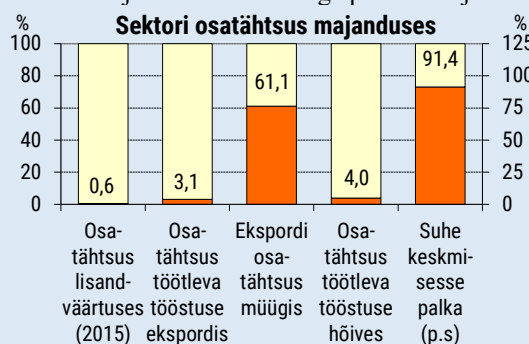
Eesti Konjunktuuriinstituudi küsitluse kohaselt suurenesid 2017. aastal tellimused keemiatoodete tootmises, kuid nõudlus jäi siiski tavapärasele alla. Enam kui kaks küsitletut kolmest tõi ebapiisava nõudluse välja kui toodangu kasvu piirava teguri, sama kõrgel on see näitaja püsinud enam kui viis aastat.

2018. aasta esimeste kuude hinnangud olid mõnevõrra kehvemad kui aasta varem samal ajal. 2017. aasta keskel tõusnud hinnatõusu ootused püsisid jätkuvalt suhteliselt kõrgel tasemel. Tööstusstatistika viitas siiski tootmismahude suurenemisele. Õlitööstus sõltub oluliselt naftahindade arengutest, 2018. aasta alguses on hinnad olnud sektori jaoks soosivad.

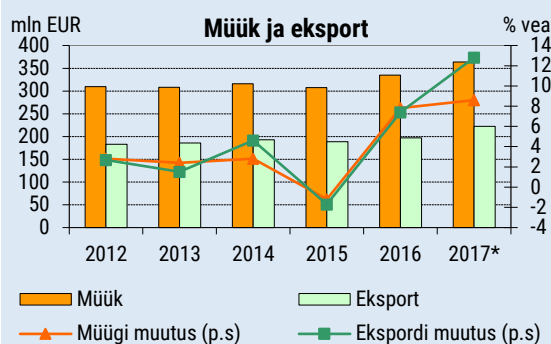
Kummi- ja plasttoodete tootmine

Kummi- ja plastitööstuse tooted on kasutusel paljudes valdkondades – alates toiduainetööstusest (pakendid) kuni autotööstuse või ehitusmaterjalideni. Eesti kummi- ja plastitööstuse moodustavad umbes 200 peamiselt väikese ja keskmise suurusega ettevõtet. Suuremateks ettevõteteks on Pipelife Eesti AS (plasttorud), AS Estiko-Plastar (kile ja kilepakendid), AS Plasto (plastaknad), Promens AS, Talent Plastics Tallinn AS (plasttooted autotööstusele), Plastone OÜ (plasttooted erinevatele tööstustele), AS Reideni plaat (soojustusplaadid), OÜ Westaqua-Invest (veefiltrid), AS Dagöplast (kiletöötud), Greiner Packaging AS (plastikpakendid), Cipax Eesti AS (plastmahutid), Trelleborg Industrial Products Estonia OÜ (kummi- ja metalldetailid auto- ja masinatööstusele), OÜ Merinvest (kummist o-rõngad, membraanid) ja AS Balteco (plastvannid ja valumarmorist valamud). Suuremad ettevõtted asuvad Tallinnas ja Harjumaal (ligi pool töötajaskonnast), Saaremaal ja Tartumaal (ca 15% töötajatest), kuid üsna palju töötajaid on ka Ida-Virumaal ja Hiiumaal.

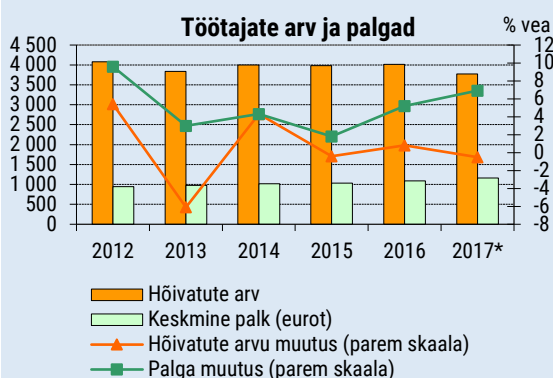
Hõivatute arv kummi- ja plastitööstuses tulevikus pigem väheneb. Tootmine muutub keerukamaks ning tööjõumahukamad tegevused asendatakse masinatega. Masstootmine on juba osaliselt Eestist välja liikunud, paremad väljavaated on eelkõige paindlikel ja väiksematele partiidele keskendunud ettevõtetel.

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

Kummi- ja plastitööstus jätkas 2017. aastal kasvukursil. Tootmine kasvas tööstuse keskmisest kiiremini, ettevõtete majandustulemused paranesid. Ettevõtjate ootused 2018. aastaks olid samuti positiivsed, kuid eeldada võib kasvu aeglustumist.

Kummi- ja plastitööstuse ettevõtted tootsid kümnendiku võrra rohkem toodangut kui aasta varem. Kuigi tootjahinnad kasvasid paari protsendi võrra, siis esialgse statistika põhjal jäi müügi kasv mõnevõrra toodangu suurenemisele alla. Müüki toetas peamiselt eksport, siseturu müük kasvas tagasihoidlikult.

Suurema panuse ekspordi kasvu andsid mööbli või sõidukite furnituur, plastist kiled ja tahvlid, torud ja voolikud, tihendid. Vähenes aga plastist karpide, kastide jmt eksport. Kõige rohkem kasvas müük Rootsi (furnituur, vahtplastist tahvlid, plastist lauaja kööginõud, seibid), Soome (plastist tahvlid ja kiled, pakendid, torud-voolikud, mitmesugused muud plasttooted) ja Saksamaale (mitmesugused plasttooted). Eksport teistesse olulisematesse partnerriikidesse üldiselt suurenes, languses oli Venemaa turg (kummist protektorid, torud ja voolikud).

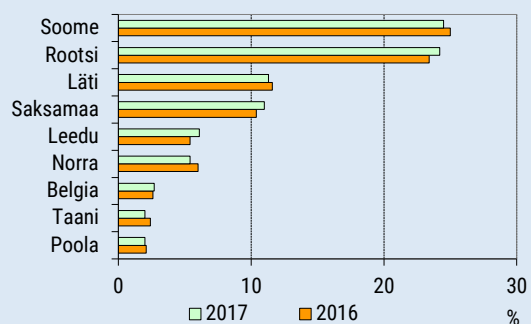
Hõivatute ja töötundide arv langes 2017. aastal kummi- ja plastitööstuses mõne protsendi jagu, kuid sellele vaatamata kasvasid tööjõukulud kümnendiku võrra. Tegevusala palgad liikusid Eesti keskmisega samas tempos. Müügitulu kasv ületas kogukulude suurenemist, mistõttu kogukasum kasvas kümnendiku võrra, lisandväärtus veelgi rohkem. Tänu sellele paranesid kummi- ja plastitööstuse tootlikkuse näitajad.

Kiirstatistika kohaselt vähenesid kummi- ja plastitööstuse investeeringud võrreldes 2016. aastaga kümnendiku võrra. Tavapäraselt on lõpliku statistikaga kaetud mahud olnud umbes kaks korda kõrgemad, mistõttu ka hinnangud investeeringute muutusele on hiljem muutunud. Esialgse statistika põhjal läks kaks kolmandikku

kapitalimahutustest masinate ja seadmete soetamiseks, investeeringud neisse kasvasid kümnendiku võrra. Suurem langus iseloomustas aga ehitamist ja rekonstrueerimist.

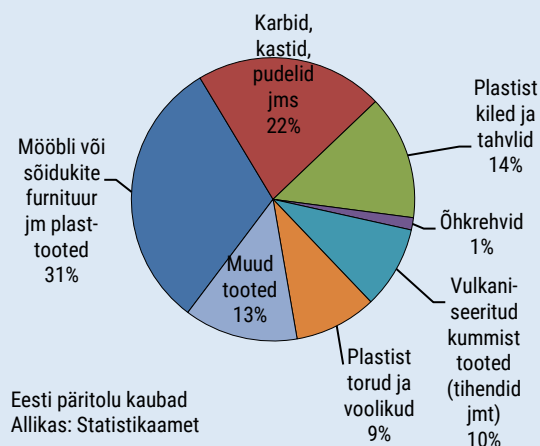
Kummi- ja plastitööstuses hindasid ettevõtjad tellimuste mahtu veidi kõrgemalt kui 2016. aastal. Eesti Konjunktuuriinstituudi küsitluse põhjal uuritud näitajad siiski oluliselt ei muutunud, samas 2018. aasta alguses olid hinnangud positiivsemad kui aasta varem. Tõusid ootused toodangu mahule ja hindadele. Samas esimeste kuude statistika näitas toodangu püsimist eelmise aasta tasemel. Aasta kokkuvõttes võib oodata siiski toodangu mahu suurenemist, kuid kasv jääb tagasihoidlikumaks kui 2017. aastal.

Ekspordi jaotus peamiste sihtriikide lõikes

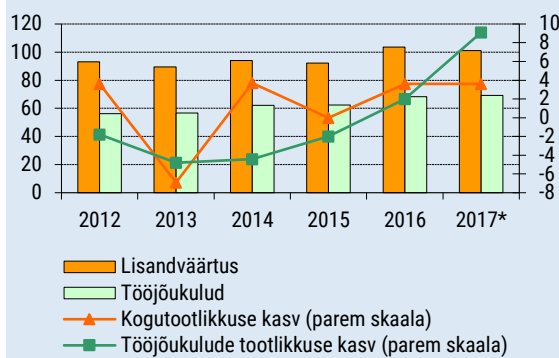
Allikas: Statistikaamet

Peamised ekspordi kaubagrupid

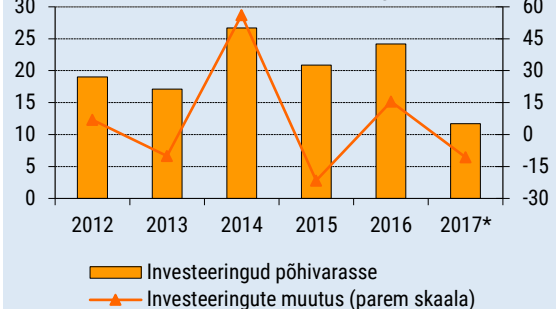
Eesti päritolu kaubad
Allikas: Statistikaamet

mln EUR Lisandväärtus, tööjõukulud ja tootlikkus % vea

Allikas: Statistikaamet

mln EUR Ettevõtete investeeringud % vea

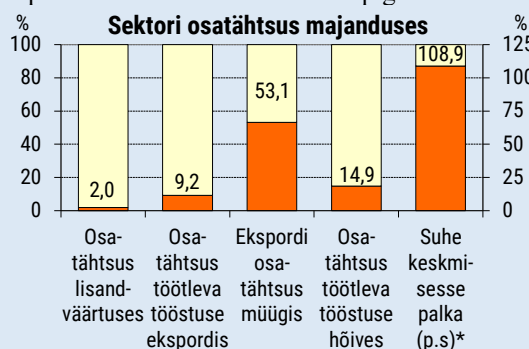

Allikas: Statistikaamet

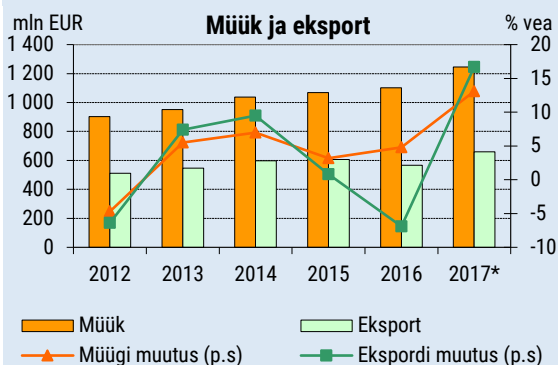
Metalli ja metalltoodete tootmine

Metallitööstus on seotud mitme valdkonnaga, näiteks masinate ja seadmete tootmise ning ehitusega. Metallitööstuse ettevõtetes töötab Eestis üle 14 000 inimese, olles seega puidutööstuse järel ja toiduainetööstuse kõrval järel üks suuremaid tööstusharusid. Harus tegutseb üle 1300 ettevõtte. Metallitööstus on kontsentreerunud Tallinna ja selle lähiümbrusse (60% töötajatest) ning Ida-Virumaale, Pärnumaale ja Tartumaale (umbes kümnendik töötajaskonnast). Suuremad ettevõtted on Ruukki Products AS (metallitooted, ehituskonstruktsioonid), AS Saku Metall Allhanke Tehas (tooted õhukesest lehtmestallist, liftid), Fortaco Estonia AS, OÜ Marketex Offshore Constructions, AS Remeksi Keskus (metallkonstruktsioonid), AS ESTANC (mahutid), AS Metaprint (metalltaara tootmine), HANZA Mechanics Narva AS, AS FAVOR, AQ Lasertool OÜ (metallitöötlemine) ja ETS NORD AS (ventilatsiooniseadmed).

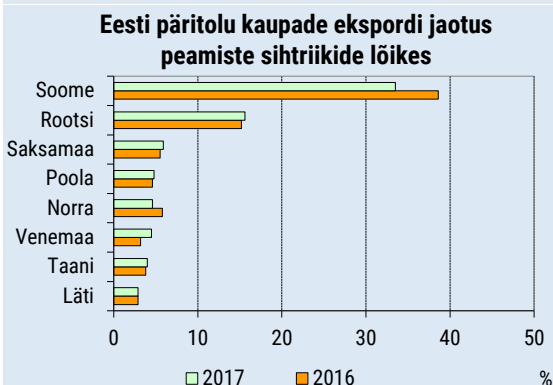
Metallitööstuses on oodata pikemas perspektiivis jätkuvat tootmismahude kasvu, peamiseks veduriks saab olla eksport. Samas hõivatute arv võib pigem väheneda, tootmise kasvu peab tagama tootlikkuse tõus.

* Metalltoodete tootmine
Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

Metallitööstuse jaoks oli 2017. aasta viimaste aastate parim. Kasvas toodang, suurenes hõivatute arv ja paranesid finantstulemused. 2018. aasta algas tootmismahude jätkuva kasvuga, kuid aasta kokkuvõttes võib oodata tagasihoidlikumaid arenguid kui eelneval aastal.

Metallitööstuse toodang kasvas 2017. aastal enam kui kümnendiku võrra. Tootjahindade muutus oli tagasihoidlik (1%). Sektorit toetasid nii kiire ekspordi kasv kui ka tugev nõudlus siseturul.

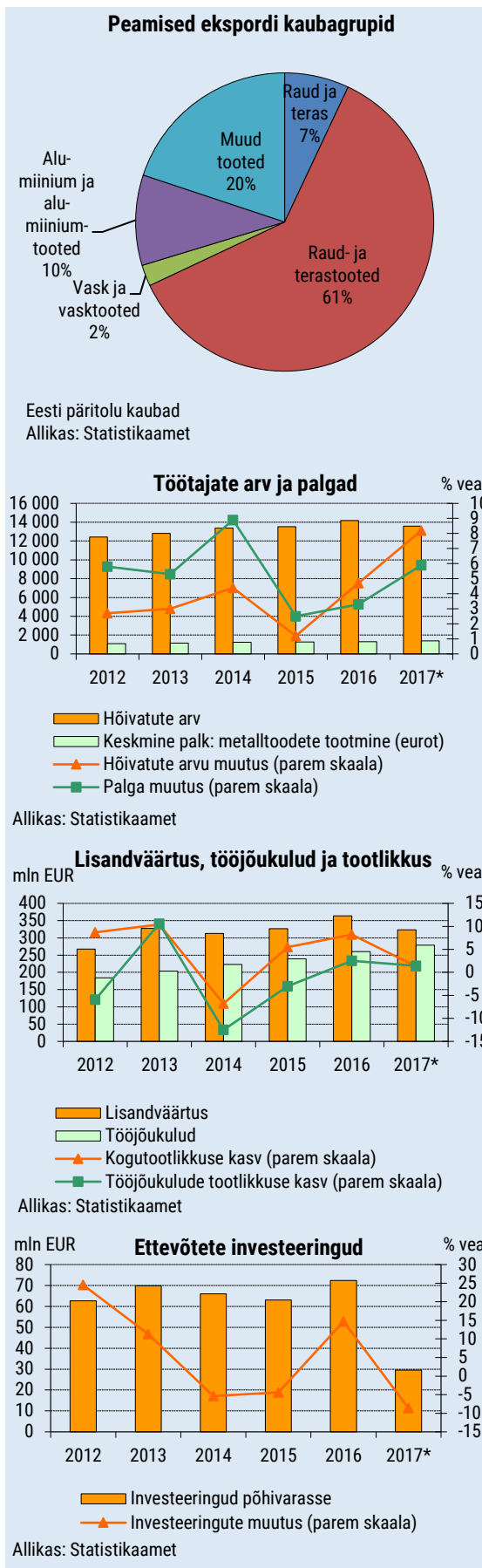
Ekspordi kasvu taga olid peamiselt metallkonstruktsioonid ning haagid, klambrid, pandlad jmt. Samas kasv oli üsna ulatuslik, peamistest kaubagrupidest oli languses tsisternide jm mahutite eksport. Eksport kasvas kõigile olulisematele turgudele, välja arvatud Soome, kus müük püsis 2016. aasta tasemel, ja Norrasse (langes alumiiniumkonstruktsioonide, alumiiniumuste ja -akende müük). Suurem kasv iseloomustas Rootsit (metallkonstruktsioonid, mahutid, alumiiniumtooted ja -profiilid), Venemaad, Suurbritanniat (mõlema riigi puhul vedasid kasvu metallkonstruktsioonid) ja Saksamaad (alumiiniumsulamid, metallkonstruktsioonid).

Metallitööstus oli 2017. aastal suurim töökohtade looja töötlevas tööstuses. Esialgsetel andmetel kasvas hõivatute arv ligi kümnendiku võrra. Koos palgatõusuga kasvasid tööjõukulud aga kaks korda kiiremini, samas tempos liikusid ka kogukulud. Tugev nõudlus toetas ettevõtete finantstulemusi. Kogukasum kasvas kolmandiku võrra, samas rentaablus jäi endiselt üsna tagasihoidlikuks. Sektori tootlikkus paranes mõnevõrra.

Esialgse statistika põhjal, mis katab umbes poole lõplikest hinnangutest, vähenesid metallitööstuse investeeringud ligi kümnendiku võrra. Kapitalimahutusi suurendasid metallide tootjad, kuid sektorist peamise osa moodustavas metalltoodete tootmises oli investeerimisaktiivsus mõnevõrra väiksem. Metallitööstuse näitajaid mõjutas eelkõige investeeringute langus masinatesse ja seadmetesse, kuhu suunati kaks kolmandikku

kapitalimahutustest. Aastaga suurenes aga ehitiste soetamine.

Eesti Konjunktuuriinstituudi küsitletud metallitööstuse ettevõtjate hinnangutele tuginev kindlustunde indikaator oluliselt 2017. aastal ei muutunud. Kasvasid hinnatõusu ootused, tööjõupuudust tunnetati suurema probleemina. 2018. aasta alguses näitajad võrreldes aastataguse ajaga mõnevõrra nõrgenesid, samas esimeste kuude tootmise statistika näitas kasvu püsimist. Üldine majanduskonjunktuur on sektorit soosiv, mistõttu võib oodata, et sektori kasv jätkub.

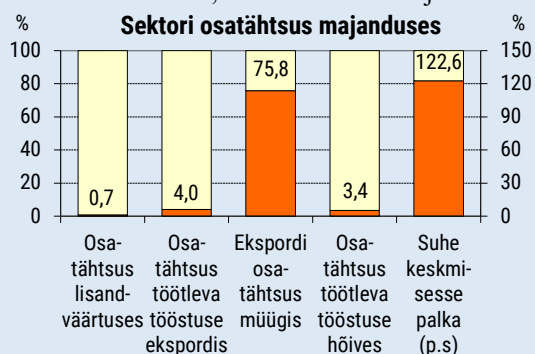

Masinate ja seadmete tootmine

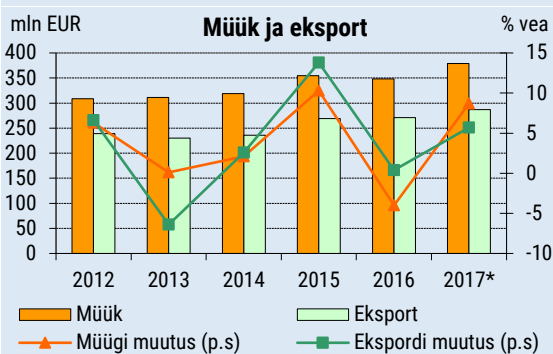
Masinatööstuse tootmismahud kasvasid enne ülemaailmset majanduskriisi kiires tempos, kuid koos kriisiga said tugevalt kannatada investeerimiskaupade tootjad, sh masinaehitus. Tänapäevaks on sektor tootmismahu mõttes kriisist taastunud, kuid kasv on saavutatud väiksema arvu töötajatega. Masinatööstuse areng on mõjutatud peamiselt välis-turgudest, suurem osa toodangust eksporditakse.

Eestis tegutseb ligi 200 peamiselt väikese ja keskmise suurusega masinate ja seadmete tootjat. Suuremateks masinatööstuse ettevõteteks on AS Hekotek (puidutöötlemisseadmed), OÜ Palmse Mehaanikakoda, Oniar OÜ (metsaveohaagised, palgitõstukid), AS Sami (ehitustõstukid, metsatöömasinad), AS Tech Group (tootmise automatiseerimise seadmed, tootmisliinid), OÜ Technobalt Eesti (konveiersüsteemid), AS Finmec, AS Rauameister (teisaldus- ja tõsteseadmed ning nende osad), Interconnect Product Assembly AS (tõstusseadmed, tööstuselektronika), OÜ PMT (erinevad seadmed masinatööstusele), Sveba-Dahlen Baltic OÜ (toiduainetööstuse seadmed), AS Pesimal Eesti (konveiersüsteemid) ja Metos AS (suurkõigeseadmed). Sektoris domineerivad siiski väiksemad ettevõtted. Suuremad ettevõtted asuvad Tallinnas ja Harjumaal, ent masinatööstus on esindatud peaaegu igas Eesti piirkonnas.

Prognooside kohaselt kasvab pikemas perspektiivis nii masinatööstuse eksport kui ka müük siseturule. Tulenevalt sektori kõrgemast lisandväärtuse loomise võimest ning arenenud riikide näitel võiks masinatööstuses lisanduda täiendavaid töökohti, kuid sektori esindajate hinnangul võib automatiseerimine vajadust tööjõu järele vähendada.

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

Masinatööstust iseloomustas 2017. aastal tugev kasv, kuid esialgse statistika põhjal kasumid vähenesid. Sektori väljavaated 2018. aastaks on head.

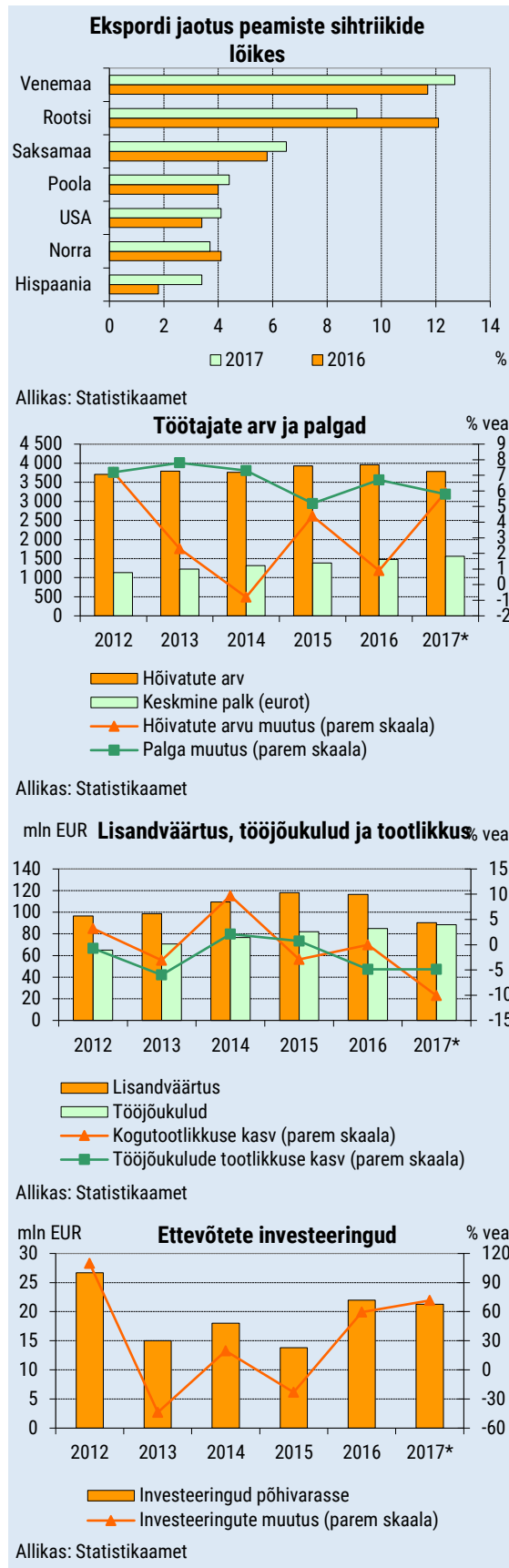
Masinatööstuse ettevõtted tootsid 2017. aastal kümnendiku võrra rohkem toodangut kui aasta varem. Tootjahinnad kasvasid vähesel määral (1,5%). Müügi kasvu esialgsed näitajad olid toodangu omast veidi tagasihoidlikumad. Tugevasti kasvas müük siseturule (mis aasta varem oluliselt vähenes), kuid ka eksport toetas sektorit.

Peamistest ekspordipartneritest vähenes müük Rootsi (oluliselt vähenes külmutusseadmete komponentide, tõste- ja laadimisseadmete ning nende osade, põllumajanduslike haagiste ja metsandusmasinate eksport) ja Lätti (puidutöötlemisseadmed). Ekspordi kasvu panustasid rohkem Soome (tõste- ja laadimisseadmed ning nende osad), Venemaa (kuivatid, termilise töötlemise seadmed ja osad, puidutöötlemisseadmed), Hispaania (tuulegeneraatorid) ja Saksamaa (tõste- ja laadimisseadmed ning nende osad).

Suurenenud nõudlus ja toodangu kasv kajastusid ka ettevõtete finantsnäitajates. Hõivatute arv masinatööstuses kasvas aastaga umbes 6%, kuid palgatõstus ning suurem töötundide arv tõstsid tööjõukulusi 2017. aastal üle 15%. Kogukulude kasv oli veelgi kiirem, mis tõi kaasa kasumi vähenemise. Ettevõtete lisandväärtus siiski suurenes, kuid kuludega võrreldes mitte piisavalt, mistõttu nii töökulude kui kogukulude tootlikkus lisandväärtuse alusel jäi väiksemaks kui eelneval aastal. Kuna esialgne ja lõplik statistika on masinatööstuses näidanud üsna erinevaid tulemusi, siis võidakse hinnanguid üksjagu korrigeerida, mis muudab ka järeldusi.

Esialgsetel andmetel kasvasid masinatööstuse ettevõtete investeeringud 2017. aastal hüppeliselt (umbes 70%), kuid lõplikud hinnangud on eeldatavalt tagasihoidlikumad. Suure kasvu taga oli ehitamine ja rekonstrueerimine, kuid ka teistesse põhivariikidesse paigutati rohkem vahendeid. Enamus investeeringutest oli seotud masinate ja seadmete soetamise ning ehitamise ja rekonstrueerimisega.

Masinatööstuse ettevõtjad hindasid sektori olukorda paremaks kui 2016. aastal. Eesti Konjunktuuriinstituudi küsitluse põhjal oli tellimusi rohkem, tugevasti kasvas töajõupuudus. Hinnangud ärikonjunktuurile paranesid ka 2018. aasta alguses, samuti suurenesid toodangu mahud. Aasta kokkuvõttes võib samuti prognoosida positiivseid arenguid.

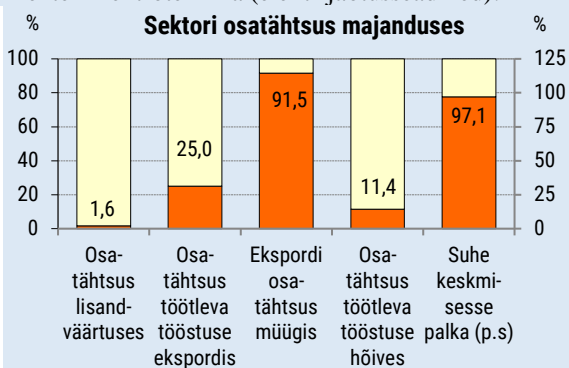

Elektroonika- ja elektriseadmete tootmine

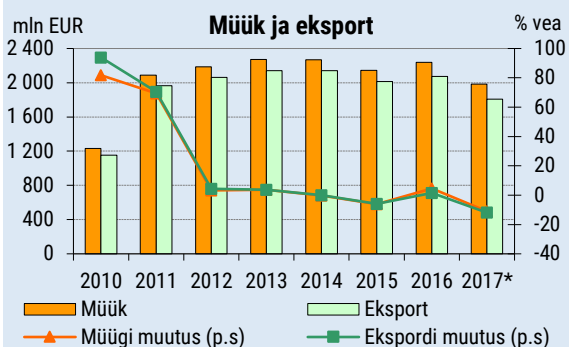
Elektroonika- ja elektriseadmete tootmise sektor on üks suuremaid tööstusharusid Eestis. Seda sektorit iseloomustab hea kasv ning pidev areng tänu turu globaliseerumisele ja tootearenduse kiirele adapteerumisele. Ettevõtete tooted on kõrge lisandväärtusega ning müügitulu on viimase kümne aasta jooksul üle kolme korra kasvanud. Sektori müük on tugevalt sõltuv välisurgudest, sest üle 90% müügitulust moodustab eksport. Lisaks müügitulule kasvavad ka sektori tootmismahud ja hõive ning ka tuleviku kasvupotentsiaali võib hinnata kõrgeks.

Elektroonika- ja elektriseadmete tootmise sektoris tegutseb üle 200 ettevõtte. Enamik suurematest ettevõtetest baseeruvad väliskapitalil. Paljud ettevõtted tegutsevad Tallinnas ja selle lähiumbruses, kuid samas on olulisi ettevõtteid ka teistes piirkondades, mõjutades nii regionaalset arengut. Näiteks on elektroonikatööstus olnud üheks suuremaks uute töökohtade loojaks Saaremaal, Pärnus, Elvas ja Narvas.

Elektroonika- ja elektriseadmete tootmine jaguneb kaheks allharuks. Arvutite, elektroonika- ja optikaseadmete tootmises on suuremateks ettevõteteks Ericsson Eesti AS (valmistab mobiilsidevõrguseadmeid), Enics Eesti AS (elektroonikaosad tööstus- ja meditsiiniseadmetele) ja Scanfil OÜ (telekommunikatsiooniseadmed) ning arvutite tootjaist on suurim Ordi AS. Erinevalt haru üldisest suunast on arvutite müük põhiliselt siseturule suunatud. Elektriseadmete tootmises on suurimaks ettevõtteks ABB AS, mille põhitegevusalaks on elektrijaotusseadmete ja voolugeneraatorite tootmine. Teised suuremad ettevõtted on Ensto Ensek AS (elektrijaotusseadmed ja juhtaparatuur), AS Konesko (elektrimootorid ja -seadmed) AS Draka Keila Cables (kaablid) ning AS Harju Elekter Elektrotehnika (elektrijaotusseadmed).

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

Elektroonika- ja elektriseadmete sektor oli pärast 2016. aasta head kasvu 2017. aastal languses. Langus oli tingitud ekspordi vähenemisest, mida on mõjutanud sektoris tegutseva ühe suure ettevõtte toodangu nõudluse vähenemine uute tehnoloogiate arengu tõttu. Sektori ettevõtted suutsid aga tõsta kodumaist müügi- ja töötajate arvu ning lisandväärtust.

Elektroonika- ja elektriseadmete sektori kogumüügist umbes 70% tuleb arvutite, elektroonika- ja optikaseadmete tootmise allharust, kuid see osakaal on võrreldes 2016. aastaga vähenenud. Elektriseadmete tootmise osakaal kogumüügis on küll väiksem, kuid müügi- ja töötajate arv kasvas võrreldes 2016. aastaga 7%.

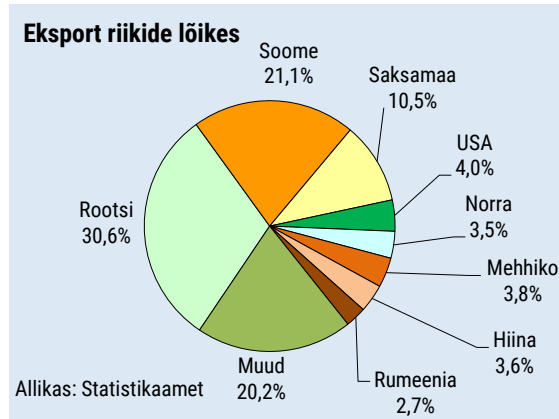
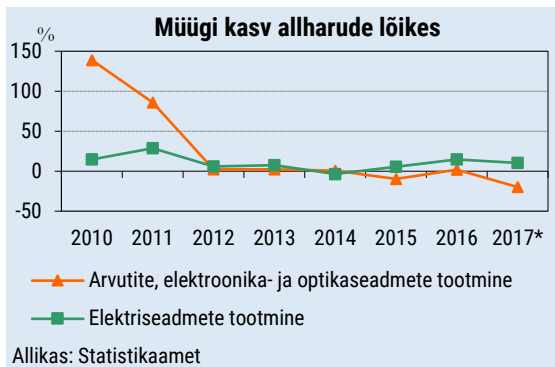
2017. aastal langes elektroonika- ja elektriseadmete sektori tootmismahud nii jooksev- kui ka püsivhindades. Püsivhindades langes tootmine 3,5%. Ettevõtete müügi- ja ekspordimahu muutus jooksev- ja püsivhindades olid samuti negatiivsed. Ettevõtete müük jooksev- ja püsivhindades langes võrreldes 2016. aastaga 11% ning eksport 12%.

Sektor on tugevalt ekspordile orienteeritud, 2017. aastal tuli üle 90% müügitulust välisurgudele müügitulust. 2017. aastal ettevõtete ekspordi osatähtsus müügitulust aga võrreldes eelneva aastaga pisut langes. Samuti langes ekspordi osatähtsus kogu töötleva tööstuse ekspordis. Arvutite, elektroonika- ja optikaseadmete ekspordi osakaal müügis langes võrreldes 2016. aastaga 0,5%. Elektriseadmete ekspordi osakaal müügis langes veidi enam ehk 4,6%, jäädes 82% juurde. Ekspordi osakaalu langus viitab sellele, et väärtusahelad toimivad kohapeal ja välja ei viida enam nii palju pooltooteid.

Arvutite, elektroonika- ja optikaseadmete ekspordil langes võrreldes eelneva aastaga 24%, jäädes

1,1 mld euro juurde, mis on alates 2010. aastast kõige väiksem ekspordimaht. Elektriseadmete eksport jõudis aga läbi aegade rekordtasemele. Võrreldes eelmise aastaga oli elektriseadmete eksport 2017. aastal 8% suurem. Elektriseadmete ekspordi kasvule aitas kaasa ka ekspordihindade positiivne areng. Kogu elektroonika- ja elektriseadmete ekspordis oli suurima osakaaluga mobiilsideseadmete eksport, mis moodustab 44% sektori ekspordist. Siiski on mobiilsideseadmete osakaal vähenemas ja 2017. aastal vähenes nende eksport 29%. Suurematest kaubagrupidest langes veel trafode ja staatiliste muundurite eksport 8%. Olulisematest kaubagrupidest kasvas pultide, paneelide ja konsoolide eksport 17% ning kaablite eksport 19%.

Elektroonika- ja elektriseadmete eksport on siiani olnud väga sõltuv Rootsi turust, kuna Rootsi on peamine sihtriik. Küll aga ei ole Rootsi alati toodete lõppturg. Kui 2016. aastal oli Rootsi osatähtsus kogu ekspordis 44%, siis 2017. aastal oli see langenud 31% juurde. Ekspordimaht langes aastaga 39%. Langeva Rootsi turu kõrval on aga teised sihtturud kasvamas, nii oli tõusnud Soome 12%, Hiina 11%, Norra 29% ning eksport Saksamaale suurenes ligi kaks korda. Olulistest kaubanduspartneritest kahanes elektroonika- ja elektriseadmete eksport veel Mehhikosse, Rumeeniasse ja Suurbritanniasse. Rootsi turu languse peamiseks põhjuseks on sektoris tegutseva ühe suure ettevõtte ümberstruktureerimine. Mehhiko ekspordilanguse põhjuseks on aga tõenäoliselt eelmise aasta erakordselt kõrge baastase. Rumeenia ja Suurbritannia suurim langus tuli samuti peamiselt mobiilsideseadmete ekspordist. Kasvavate turgude ekspordit on peamiselt mõjutanud riikide hea majanduslik areng.

Elektroonika- ja elektriseadmete tootmise sektor on pärast majanduskriisi jõudsalt arenenud. Müügi- ja tootmismahud on küll viimastel aastatel olnud languses, kuid tööjõu ja tootlikkuse näitajad on positiivsed. Kuigi hetkel on Eestis vajaliku tööjõu puudus, siis kasvas töötajate arv sektoris kokku 7%. Positiivsed muutused toimusid mõlemas allharus. Arvuti, elektroonika- ja optikaseadmete tootmises kasvas töötajate arv 3% ning elektriseadmete tootmises 11%.

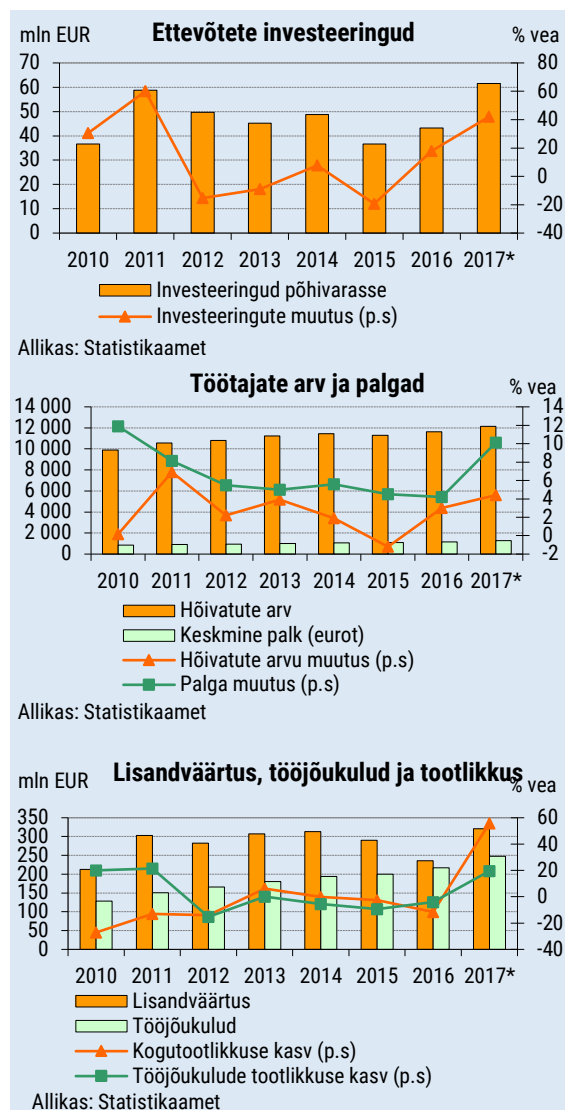
Sektori keskmine brutokuupalk kasvas ning seda mõlemas allharus, kuid endiselt on arvutite, elektroonika- ja optikaseadmete tootmises keskmine brutokuupalk madalam kui Eesti keskmine. 2017. aastal oli arvutite, elektroonika- ja optikaseadmete tootmise keskmine brutokuupalk 1186 eurot, mis oli 68 eurot ehk 6% rohkem kui eelneval aastal. Eesti keskmine brutokuupalk oli sellest 7% kõrgem. Elektriseadmete tootmise allharu keskmine kuupalk oli 1288 eurot, kasvades aastaga 40 euro võrra ehk 3%.

Pärast kolme aastast tootlikkuse langust tegi sektor märkimisväärse hüppe ning kasvatas kogutootlikkust lisandväärtuse alusel 56%. Kasvu mõjutas arvutite, elektroonika- ja optikaseadmete allharu suur kasv. Elektriseadmete tootmise tootlikkus aga vähenes 6%. Sarnaselt kogutootlikkusele õnnestus sektoril kasvatada ka tööviljakust hõivatut kohta, mis kasvas aastaga 27%, ning töökulude tootlikkust, mis kasvas 20%. Ka nende näitajate puhul oli positiivne kasv vaid arvutite, elektroonika- ja optikaseadmete tootmise allharus.

Tänu heale majanduslikule olukorrale ning suurenenud nõudlusele suurendasid ettevõtted 2017. aastal taas investeeringuid materiaalsesse põhivarasse. Konkurentsivõime säilitamiseks on tehtud nii tehnoloogiainvesteeringuid kui ka protsesside ja tootmisvõimsuste suurendamisega seotud investeeringuid. Kogu sektori investeeringud kasvasid 42%. Sealjuures kasvasid investeeringud mõlemas allharus. Kõige enam investeerisid ettevõtted masinatesse ja seadmetesse, mille maht kasvas 33%. Suurim kasv oli aga investeeringutes ehitamise ja ehitiste rekonstrueerimise, mis

kasvasid 7 korda. Mitmed ettevõtted on oma tehaseid laiendanud või ehitanud uusi tootmishooneid, mis võetakse 2018. aastal kasutusse. Lisaks kasvasid ka investeeringud ehitiste soetamise, transpordivahenditesse ning maasse, kuid nende osatähtsus koguinvesteeringutes on marginaalne. Ainsana vähenesid investeeringud arvutitesse ja arvutisüsteemidesse, mille põhjuseks võib olla asjaolu, et suuremad investeeringud tehti 2016. aastal, või fakt, et suurem osa nii tarkvara kui riistvara on soetatud rendilepingutega.

2017. aasta oli kogu Eesti majandusele edukas ning see kandus ka elektroonika- ja elektriseadmete tootmise sektorisse. Sektori müügid küll vähenesid, kuid lisandväärtus, tööjõud, tootlikkus, investeeringud ja palgad kasvasid. Eesti Konjunktuuriinstituudi 2018. aasta märtsi uuringu tulemused näitavad, et oodata on positiivse trendi jätkumist. Ettevõtted prognoosivad nii toodangu mahu kasvu kui ka välisuru nõudluse suurenemist. Lisaks arvatakse, et oodata on müügihindade tõusu.

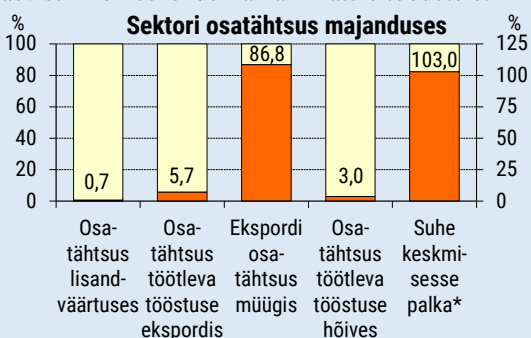

Transpordivahendite tootmine

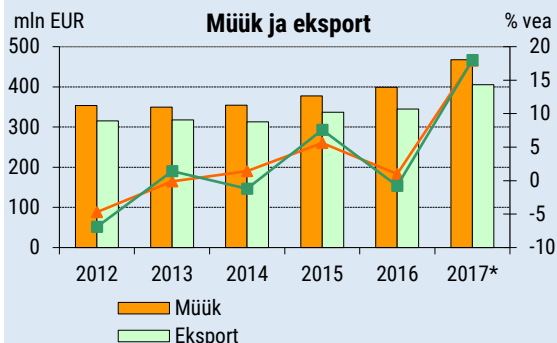
Transpordivahendite tootmine sõltub peamiselt välisnõudlusest, enamiku sektori müügist moodustab eksport. Majanduskriisi tagajärjel kukkusid tugevasti nii müük siseturule kui ka eksport, kuid sellele järgnes ka kiire taastumine.

Transpordivahendite tootmise ettevõtteid on Eestis üle 150. Suuremateks on PKC Eesti AS (juhtmekõidised autotööstusele), AS Norma (autoohutussüsteemid, turvavööd), Stoneridge Electronics AS (elektroonikaseadmed autotööstusele), AS Fors MW (metsaveohaagised, -tõstukid), AS Respo Haagised, OÜ Birger ja AS Bestnet (haagised), OÜ Tarmetec (autode lisavarustus), Universal Industries OÜ (summutid), Baltic Workboats AS (alumiiniumist laevad), AS Luksusjaht (plastikjahid ja kaatrid). Paljud laevaehitus- või remondiettevõtted kajastuvad masinate ja seadmete remondi tegevusalas, näiteks BLRT Grupp AS-i mitmed tütar-ettevõtted. Suuremad ettevõtted on koondunud peamiselt Tallinna ja Harjumaale (kaks kolmandikku sektori töötajatest), lisaks tõusevad esile veel Tartumaa ja Saaremaa.

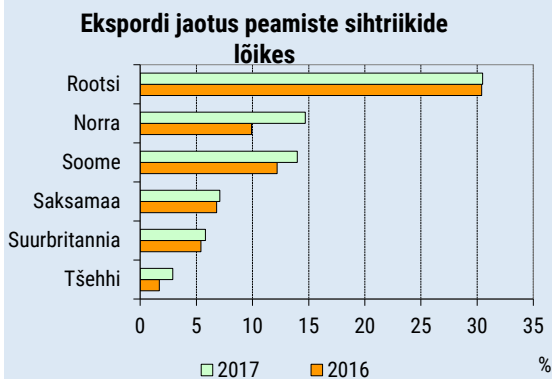
Pikaajaliste prognooside kohaselt veab tulevikus müügi- ja ekspordimahtusid üles eksport, siseturu roll on tagasihoidlik. Tootmismahude kasvu taga on tootlikkuse suurenemine, kuna kvalifitseeritud tööjõu nappus ning tööjõukulude kasv sunnib keskendumise kallimatele toodetele.

* Mootorsõidukite ja haagiste tootmine
Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

2017. aasta oli transpordivahendite tootmise jaoks toodangu mahtudel viimaste aastate parim aasta, samas finantsnäitajates kajastus see vaid mootorsõidukite ja nende osade tootmises. Eeldatavalt on sektoril head võimalused tootmismahude kasvatamiseks ka 2018. aastal.

Transpordivahendite tootmine kasvas 2017. aastal umbes 15%. Mootorsõidukite, nende osade ja haagiste tootmine suurenes veidi enamgi, kuid ka muude transpordivahendite tootmise kasv oli kiire (üle 10%). Toodangu tõus peegeldus ka müüginäitajates, samas muude transpordivahendite puhul ulatus müügi kasv esialgse statistika põhjal ligi kolmandikuni (lõplik hinnang ei pruugi nii suurt kasvu näidata). Müügi kasvu taga oli peamiselt eksport, muude transpordivahendite tootmist toetas tugevasti ka sisenõudlus.

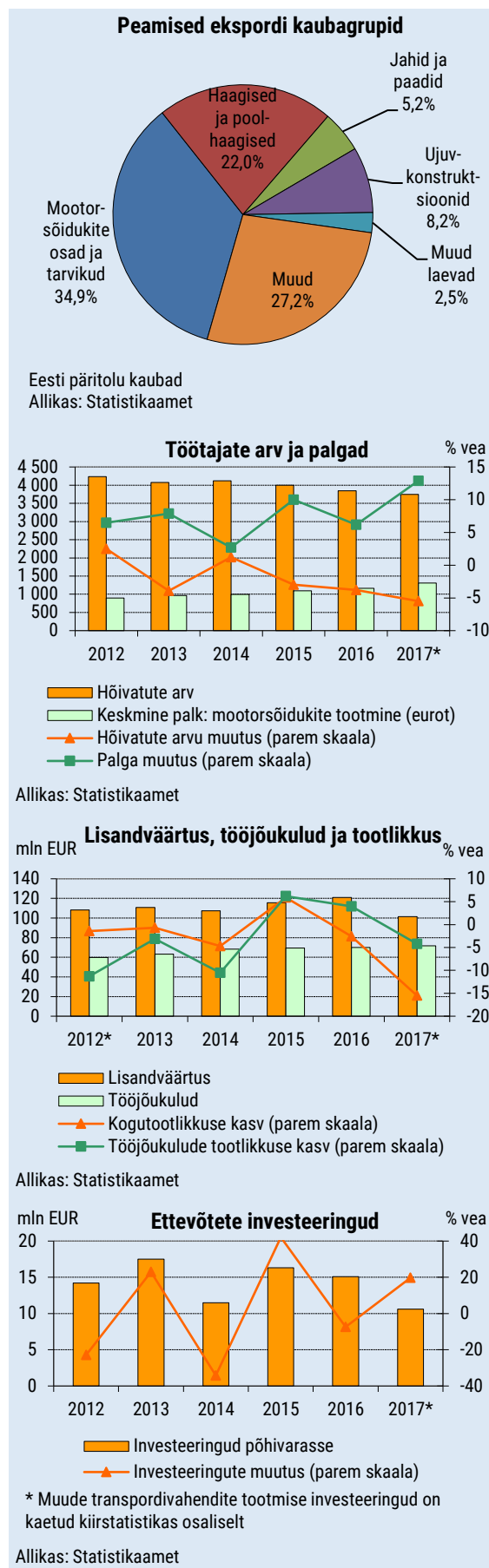
Väliskaubandusstatistika kohaselt vähenes 2017. aastal Eesti päritolu kaupade eksport, seda eelkõige tulenevalt sõidukite juhtmekomplektide ning sõidukite osade (sh turvavööd) müügi langusest. Nende toodete müügi langus oli ka peamiseks põhjuseks ekspordi vähenemisel Rootsi, Mehhikosse, Belgiasse ja Rumeeniasse. Ekspordi mõjutas positiivselt laevade, ujuvkonstruktsioonide ja haagiste müük. Riikide lõikes kasvas müük kõige rohkem Norrasse (ujuvkonstruktsioonid, haagised, mahutid).

Kuigi mootorsõidukite tootmine suurenes, siis esialgsel andmetel hõivatute arv seal jätkuvalt vähenes (enam kui kümnendiku võrra). Samas palgakasv oli keskmisest kaks korda kiirem, mistõttu tööjõukulude langus oli tagasihoidlik. Muude transpordivahendite tootmises kasvasid koos tootmismahuga ka hõivatute arv ja tööjõukulud. Kogukulud liikusid aga mõlemas allharus ülespoole. Mootorsõidukite tootmises suudeti sellele vaatamata kasumit kasvatada, kuid muude transpordivahendite tootmises jäi tulemus oluliselt kehvemaks kui 2016. aastal, mis viis alla ka kogu sektori kasumi. Lisandväärtuse osas olid arengud samuti

tagasihoidlikud, mis mõjutas omakorda tootlikkust. Siingi olid muude transpordivahendite tootmise tulemused kehvemad.

Mootorsõidukite, nende osade ja haagiste tootmise ettevõtted investeerisid 2017. aastal (esialgsel andmetel 40%) rohkem kui aasta varem. Muude transpordivahendite puhul ei ole avaldatud kõigi kvartalite andmeid, lisaks katab kiirstatistika vaid väikese osa kogu sektorist. Seetõttu võib esialgse statistika põhine investeeringute kukkumise hinnang sellel tegevusalal hiljem muutuda. Suurem osa investeeringutest oli seotud masinate ja seadmete soetamisega. Ka peaaegu kõigisse teistesse valdkondadesse investeeriti rohkem kui aasta varem.

Esialgne statistika näitab, et toodangu suurenemine jätkus ka 2018. aasta alguses. Aasta kokkuvõttes võib samuti oodata kasvu püsimist.

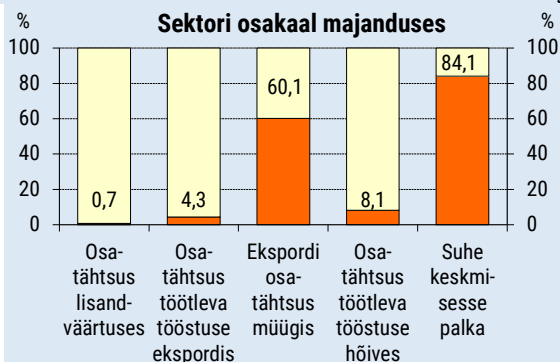

Mööblitootmine

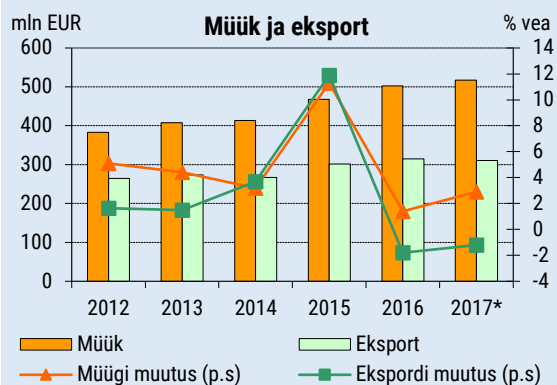
Mööblitootmisega tegeleb Eestis enam kui 700 ettevõtet, mis annavad tööd ligi 8000 inimesele. Mööblitööstus on Eestis pikkade traditsioonidega sektor, mis on oluliseks töandjaks maapiirkondades ning aitab väärindada kodumaist toorainet.

Töötajate arvu poolest suuremad mööblitööstusettevõtted asuvad peamiselt Põhja- ja Kagu-Eestis. Suuremad mööblitootjad olid 2017. aastal pehmemööbli tootjad AS Bellus Furniture ja Antsla Inno AS, büroomööbli tootja AS Standard, mööblidetailide tootja Flexa Eesti AS, puitmööbli valmistajad Gomab OÜ ja Tiksoja Puidugrupp ning peamiselt magamistoa inventari tootev OÜ Delux.

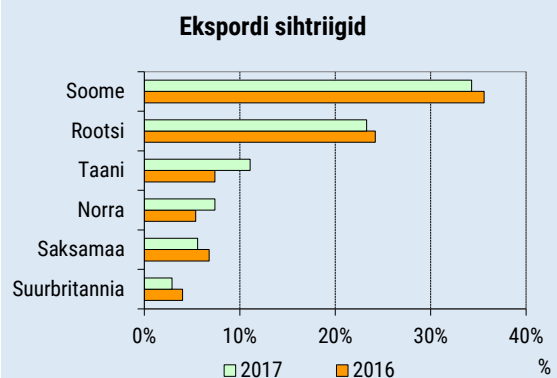
Mööblitööstuses on viimastel aastatel olnud põhiliseks vedajaks siseturg. Ühel või teisel põhjusel on konkurentsivõime välisurgudel jäänud tagasihoidlikuks. Tuleviku edukus jääb rohkem sõltuma sellest, kui palju sektor suudab kasvatada oma arendusvõimekust ning suurendada disaini osakaalu toodangu lõpphinnas.

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

2017. aastal mööblitööstuse müük tõusis, suurenedes tugeva siseturu toel 2,9%. Kuigi ekspordilangus pidurudus, on viimastel aastatel konkurentsivõime välisurgudel vähenenud.

Mööblitööstuse käibekasvu kosutas endiselt tugev seis kohalikul kinnisvaraturul. Ühest küljest on kõrge üldine ostuvõime, aga teisalt ostetakse ka aktiivselt uusi elupindasid, mis nõuavad samuti sisustamist. Ilmselt kaua ei saa jätkuda trend, kus ekspordi osakaal järjest väheneb. Eesti turg on siiski küllaltki piiratud mahuga ning edukas olemiseks oleks vaja laiendada ka piiri taha.

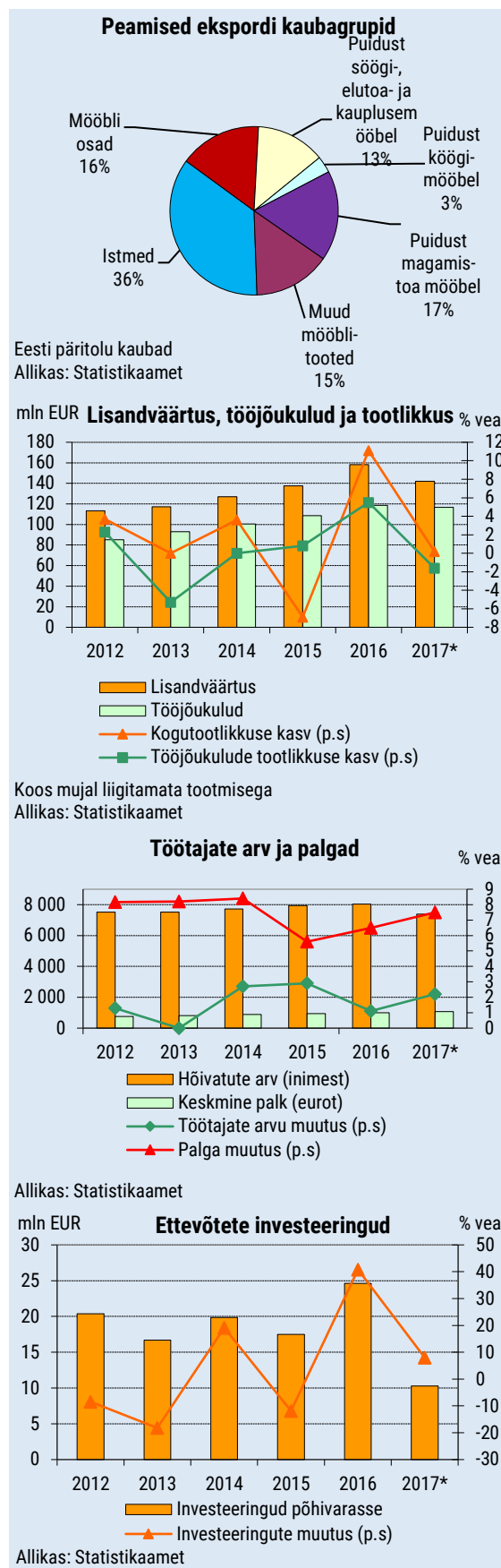
Mööblitootmises on olulisel kohal edukas konkureerimine välisurgudel. 60% toodangust eksporditakse ning viimastel aastatel on ekspordi osakaal vaikselt vähenenud. Kõige olulisemad turud on ajalooliselt olnud Põhjamaad. Ühest küljest ollakse paremini sealse kultuuri ja turuga kursis, teisalt on ka transpordikulud madalamad. Lisaks omavad Eestis tootmist mitmed Soome või Rootsi mööblitootjad. Nende kahe riigi osakaal ongi ekspordis kokku enam kui 50%. 2017. aastal suurenes Põhjamaade tähtsus veelgi. Rohkem kui 50% kasvu näitasid nii Taani kui Norra suund. Samas eksport Saksamaale ja Suurbritanniasse vähenes. Suurematest kaubagrupidest suurenes puidust magamistoa mööbli eksport 48% ning mööbliosade müük viiendiku võrra. Samas puidust kontorimööbli eksport vähenes 20%. Samuti oli nõrk erinevate istmete (mis ei olnud puidust tehtud) eksport.

2017. aastal hõive mööblitööstuses oluliselt ei muutunud. Samuti püsis palgakasv Eesti keskmisel tasemel. Töökuludega seotud tootlikkuse suhtarvud 2017. aastal langesid, kuna kulud kasvasid tuludest tunduvalt kiiremini. Samas puhta lisandväärtuse põhjal arvatud tootlikkus kasvas hõivatute kohta 7,6%. Ettevõtete kasum jäi aasta varasemaga võrreldes samale tasemele.

Investeeringusaktiivsus mööblitööstuses kasvas esialgsel andmetel 2017. aastal 8% võrra. Samas on sektori investeeringute statistika küllaltki volatiilne ning andmeid võidakse hiljem oluliselt korrigeerida. Näiteks 2016. aasta investeeringud

osutusid kiirstatistikast enam kui kaks korda suuremaks. Suurima kasvuga olid investeeringud ehitiste soetamise, kuhu paigutati vahendeid üle kahe korra rohkem kui aasta varem.

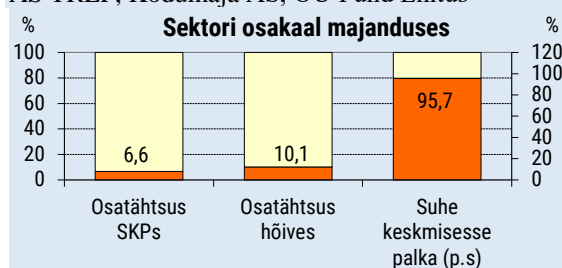
Eesti Konjunktuuriinstituudi uuringu tulemused näitasid, et 2018. aasta kevadel olid mööblitööstuse ettevõtted oluliselt positiivsemalt meelestatud kui aasta varem. Veerandil ettevõtetest oli toodangumaht viimastel kuudel kasvanud ning samas suurusjärgus ettevõtteid plaanis töötajaid juurde võtta. Samas tootmisvõimsustest olid rakendatud 64%, mida oli 12% vähem kui aasta varem samal ajal.

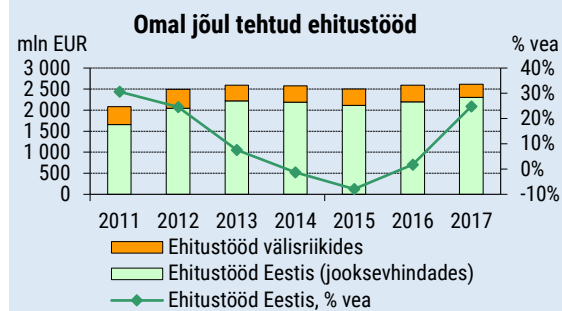
Ehitussektor

Eesti ehitussektor on jäänud suurel määral siseturule orienteerituks ja seetõttu tuleb ehitusturul toimuvaid arenguid vaadelda eelkõige üldise majandusarengu kontekstis. Ehitussektori eksport aktiveerus eelkõige majandussurutise aastatel, samas kui viimastel aastatel on ekspordi osakaal muutunud vähe. Paljud firmad on optimeerinud enda tegevust selliselt, et vastata paremini just koduturu nõudlusele. Ehitussektor reageerib muutustele majanduses inertsiiga. Usalduse ja sektori taastumine toimuvad aeglasemalt kui ehitusturu kokkutõmbumine või muutused muudes majandusharudes. See on põhjendatud asjaoluga, et investeringud kinnisvarasse on mahukad. Seega lükatakse neid sageli ebakindlatel aegadel edasi. Kui olukord majanduses on tervikuna hea, kasvavad ehituse mahud ja hinnad kiiresti. Riigi majanduslik olukord omab seega väga otsest mõju ehitussektori ja sellega seonduvate valdkondade (ehituskonsultatsiooniteenused, kinnisvarateenused, ehitusmaterjalide tööstus jms) majandustulemustele. Samuti on otsene vastupidine mõju – ehitussektori olukorrast sõltub paljude teiste majandusharude käekäik.

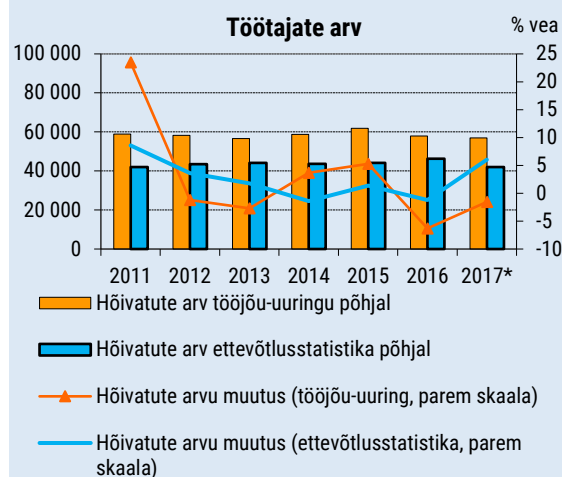
Eestis tegutseb umbes 10 000 ehitusettevõtet, kellest 91% on vähem kui kümne töötajaga mikroettevõtted. Mikroettevõtete suur osakaal on iseloomulik kogu Euroopa ehitussektorile, kusjuures Euroopa Liidu keskmine vastav määr on ligi 94%. Suuremad ehitusettevõtted Eestis on AS Merko Ehitus, Nordecon AS, AS TREV-2 Grupp, Lemminkäinen Eesti AS, OÜ Astlanda Ehitus, OÜ Mapri Ehitus, AS Ehitusfirma Rand ja Tuulberg, AS TREF, Kodumaja AS, OÜ Fund Ehitus

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

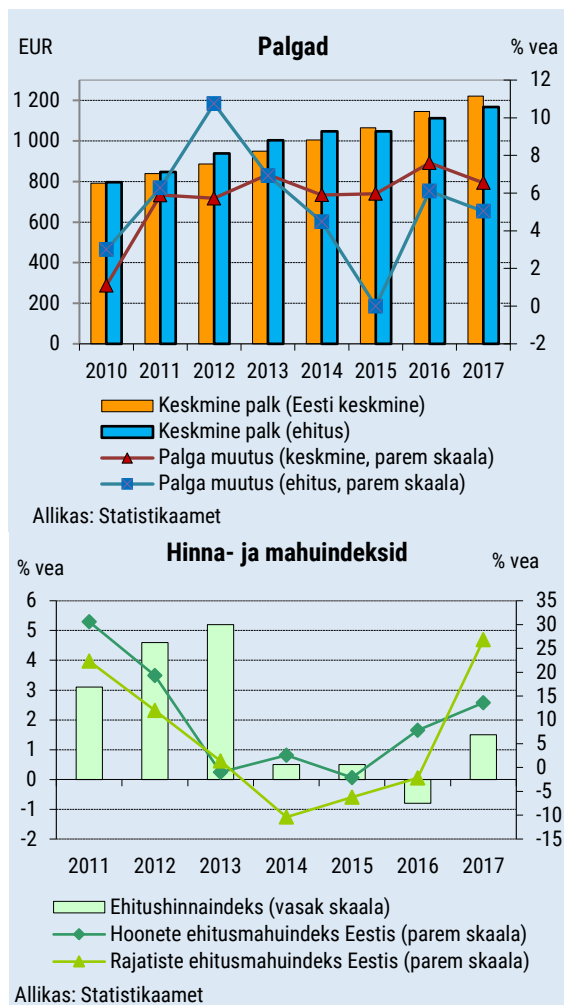
2017. aastal iseloomustas ehitussektori näitajaid osaline taastumine langusest, mis aitas kaasa ka kogumajanduse kasvule. Ehitusmahud, lisandväärtus, tööhõive ning vähesel määral ka ehitushinnad tõusid. Stabiilsele tasemele jäid tootlikkus ning investeringud. Madalseisus oli välismaal teostatud ehitustööde maht. Sektori keskmine palk jääb riigi keskmisele mitmendat aastat järjest alla ning vahe süveneb.

Kuni 2014. aastani ergutasid buumijärgsest kriisist paranemist põhiliselt erinevad riigi toetusmeetmed, mis 2013. aastal lõppesid või kokku tõmbusid. Riigipoolset ergutamist võis taas näha alates 2016. aastast, kui avanesid uue perioodi struktuurivahendid. Nii 2017. aastal ehitusloa saanud kui ka kasutusele võetud elu- ja mitteeluruumide suletud netopinna summa kasvas aastaga ligi 20%.

2017. aastal püsis ehitusvaldkond hõivatute arvult suuruselt kolmanda majandussektori positsioonil, jäädes alla töötlevale tööstusele ning hulgi- ja jaekaubandusele. Tööjõu-uuringu kohaselt töötas ehitussektoris kokku 57 000 inimest ja ettevõtlusstatistika andmetel 42 000 inimest (kiirhinnang). Tööjõu-uuringu alusel on hõivatute arv teinud läbi languse 1,6%, ettevõtlusstatistika hinnangul hõivatute arv aga tõusis 6%. Kui täpsem aastastatistika kinnitab vastaval määral tööhõive tõusu, siis on see ehitusmahtude suure kasvuga võrreldes isegi tagasihoidlik.

Tööjõu-uuringu hinnang sisaldab välismaal tegutsevat Eesti tööjõudu, mistõttu mõjutavad hõivet ka tööjõurände sihtriikide ehitusturgude viimaste aastate kõikum aktiivsus. Tööhõive andmed ei sisalda tööjõurenti pakkuvate firmade palgal olevat tööjõudu. Arvestades ehitusettevõtete tööjõu tagasihoidlikku muutust, võib eeldada, et renditööjõu osakaal on selle võrra ja ehitusmahtude kiire kasvu taustal oluliselt kasvanud. Hõivatute arvu

mõjutab otseselt ka tööstussektor, sealhulgas eelkõige ehitustoodete tootmine. Näiteks tehases toodetud hooneelementide tootmine hõivab üha enam ehitussektoris arendatud kompetentsusega tööjõudu. Samuti toimub pidev tööjõuränne ehitussektori ja kinnisvaraala teenuste sektori vahel.

Arvestades tõusvat tööjõupuudust ja tõenäolist palgasurvet, võib eeldada, et kasvab huvi tootlikkuse tõstmiseks ning seeläbi tööhõive vähendamiseks isegi tõusvate ehitusmahtude olukorras. Siiski näib, et tööjõupuudus ei ole tugevat palgasurvet veel tekitanud.

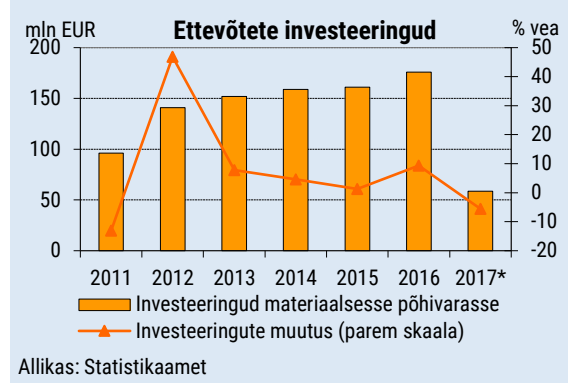
Alates majanduskriisist on ehitussektori palkade muutus olnud positiivne, kuid kõikuv. 2017. aastal tõusis ehitussektori brutokuupalk 1168 euroni. Siiski tõusis Eesti keskmine palk kiiremini, mille tase jõudis 1221 euroni. Sellest tulenevalt on alates 2015. aastast jäänud ehitussektori keskmine palk riigi keskmisele palgale alla ja vahe süveneb. Arvestades ehitusettevõtjate väga madalat kindlustunnet seoses vaba tööjõu olemasoluga ja praktiliselt muutumatut tootlikkust sektoris, võib keskmise palga nõrka tõusu selgitada vaid sellega, et rakendatakse üha madalama kompetentsusega tööjõudu, kes teistes sektorites ei konkureeri.

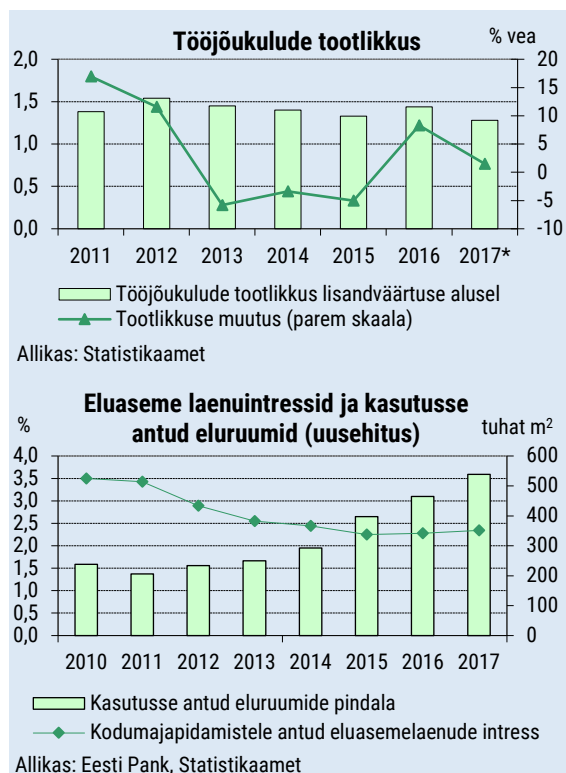
2017. aastal teostati Eestis ehitustöid kiirhinnangu alusel kogusummas 3,44 mld eurot. Omal jõul teostatud tööde maht Eestis oli 2,31 mld eurot, mis näitas aastast kasvu umbes 5%. Välisriigis tehtud ehitustööde maht kiirhinnangu alusel vähenes 13%, mis on ehitussektori ekspordimahtude kukkumisest üks ajaloo suurimaid. Vastav trend on tuvastatav ka varasematel aastatel, et aktiivse siseturu korral välditakse ekspordiga seotud riske ja vastupidi. Siiski on ekspordi vähenemisel ja turvalise siseturu tingimustes oht kohalike ettevõtete rahvusvahelise konkurentsivõime langemiseks. Kaalukamate järeltulete tegemiseks tuleb oodata andmete täpsustumist aasta teisel poolel.

Ehitushinnaindeks tõusis 2017. aastal 1,5% võrra, mis on majanduskriisi järgsete aastatega võrreldes tagasihoidlik. Ühtlast aastakasvu näitasid pärast paariaastast mõõnaperioodi kõik hinnakomponendid, sealhulgas tööjõud 2,4%, ehitusmasinad 1,4% ja ehitusmaterjalid 1%. Tööjõukulude hinnaindeksi vähenemine tõus laiema tööjõupuuduse olukorras viitab eeldatavasti sellele, et ettevõtjate valmisolek või motivatsioon stabiilse tööjõu palkamiseks ja erialaseks väljakoolitamiseks on vähenenud.

Ehitusettevõtted teenisid 2017. aastal 190 mln eurot kasumit, mis kiirhinnangute võrdluses näitab umbes 22% kasvu. Ehitussektori lisandväärtus oli 2017. aastal 864 mln eurot, mis vastava kiirhinnangu võrdluses 2016. aastaga oli 16% kõrgem. Kogu majanduse lisandväärtusest moodustas ehitussektor ligikaudu 6,6%.

Ehitussektori tootlikkus paranes veidi, näiteks tööjõukulude tootlikkus lisandväärtuse alusel tõusis 1,5%. Eesti ehitussektori lisandväärtus töötaja kohta on Euroopa võrdleva statistika järgi umbes 20 000 eurot töötaja kohta. Euroopa Liidu keskmine ehitussektori lisandväärtus töötaja kohta oli ca 43 000 eurot, mis ületab Eesti vastavat näitajat rohkem kui kahekordselt. Põhjamaades on tootlikkus töötaja kohta valdavalt 50 000–60 000 euro ringis ehk Eesti ehitussektori tootlikkusest 2–3 korda kõrgem. Ehitussektori tootlikkuse rahvusvahelised andmed pärinevad 2015. aastast.

Majanduskriisile eelnevaga võrreldes on ehitusturu investeerimistegevus oluliselt madalam. 2017. aastal investeeriti materiaalsesse põhivarasse 5,5% vähem kui aasta varem (kiirhinnang, hiljem võidakse andmeid oluliselt korrigeerida). Alates 2012. aastast ei ole olukord oluliselt muutunud. Investeeringute tegemiseks leitakse võimalusi eelkõige soodsates tingimustes, kui töövooga on tagatud kindlus ja ootus kasumile, mis 2017. aastal statistilistel andmetel peaksid olema täidetud. Investeeringuid stimuleerib ka kasumlikkust ohustav tööjõukulude kasv, kuid järelkult ei ole hinnasurve veel piisav, et ettevõtjad tootlikkuse tõstmise huvides julgemaid samme teeksid.

Valdav osa materiaalse põhivara investeeringuid suunati transpordivahendite ning masinate, seadmete ja muu inventari uuendamisse. Võrreldes 2016. aastaga investeeriti 2017. aastal rohkem üksnes ehitiste ja maa soetamise, kusjuures maad osteti koguni 60% suuremas mahus. Ülejäänud investeeringumäärad ei muutunud oluliselt või kahanesid.

Eesti Konjunktuuriinstituudi küsitluste põhjal tuletatud ehitusettevõtete kindlustunde indikaator näitas 2017. aastal pärast pikka negatiivset perioodi positiivseid märke. Ehitusettevõtjate kindlustunne oli viimati niivõrd kõrgel ühtlasel tasemel 10 aastat tagasi. Ettevõtete hinnangul on tellimuste arv tõusnud, kuid sedavõrd suuremat negatiivset mõju avaldab tööjõupuudus. 2017. aasta lõpu seisuga tagasid lepingud ettevõtetele töö keskmiselt 4 kuuks, mida võis näha ka 2016. aastal.

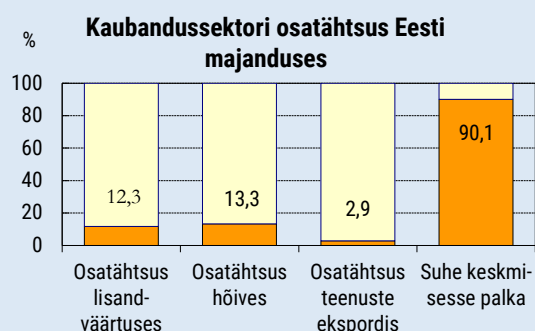
2017. aastal anti kasutuslubasid 5890 uuele eluruumile ja 1251 mitteeluhoonele. Summaarne suletud netopind kasutusele lubatud hoonetes oli 1 343 000 ruutmeetrit, mis ületas 2016. aasta vastavat väärtust 9% võrra. Väljastatud kasutuslubade arv jääb siiski alla ehitusbuumi aegsele tasemele aastal 2007. Kasutuslubade osakaal väljastatud ehituslubades on oluliselt paranenud, mis võib viidata tõhusale järelevalvetegevusele ja turu teadlikkusele ebaseaduslike ehitiste madala turuväärtuse osas. Samuti võib eeldada, et praeguses soodsas majanduskeskkonnas alustatakse koheselt töid ehitusloa saanud ehitiste ehitamiseks.

Sisekaubandus

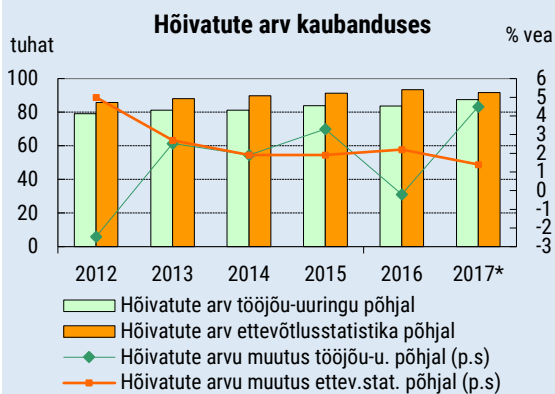
Kaubandussektori alla kuuluvad jae- ja hulgikaubandusettevõtted, sealhulgas mootorsõidukite ja nende varuosade müügiga tegelevad ehk sõidukikaubandusettevõtted. Kaubanduses luuakse 11,8% lisandväärtusest ning see annab tööd 88 000 inimesele 16 000 ettevõttes.

Suuremad jaemüügiettevõtted Eestis on COOP (sinna kuuluvad Maksimarket, Konsum, A&O), Maxima Eesti OÜ, Tallinna Kaubamaja AS (Selver), AS Prisma Peremarket, Rimi Eesti Food AS (Rimi) ja AS OG Elektra. Ükski ettevõtte ei ole turul saavutanud dominantset positsiooni ning ka suurima keti turuosa jääb alla veerandi turu kogumahust.

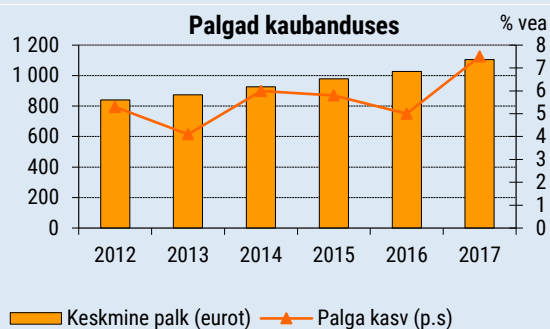
Eesti sisekaubandust on viimasel ajal iseloomustanud tormiline areng. Kiiresti on kasvanud nii kaubanduspind kui ka müügiimaht. Samuti on investeeritud tehnoloogia arengusse. Järjest enam kasutatakse iseteeninduskassasid ning suureneb *online*-müügi käive.

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

2017. aastal jätkas sisekaubandus kasvukursil nagu ka eelnevatel aastatel ning kasvukiirus kasvas veelgi. Jaekaubandusettevõtete müügitulu suurenes 6,2%. Veelgi paremini läks aasta sõidukikaubandusettevõtetele, kelle müük kasvas 12%. Kokku suurenes sisekaubandusettevõtete müügitulu 8,1%.

Eesti jaekaubandus on suuresti koondunud viie kaupluseketi kätte. Samas on Eestis sektori heterogeensus suurem kui naaberriikides. Nii Soomes kui ka Lätis on turul vaid kaks domineerivat ketti. Kaupluste arvu poolest on Eesti suurim poekett COOP, millel oli 2017. aasta seisuga 403 kauplust ning 5500 töötajat. Keti käive ulatus 551 mln euroni. Lisaks jaekaubandusele sisenes COOP mullu ka pangandussektorisse, omandades Krediidipanga. Antud käik võimaldab tekitada kontsernisest sünergiat ning pakkuda klientidele laiemat hulka teenuseid. Käibe poolest on suurimaks jaekaubandusettevõtteks Tallinna Kaubamaja Grupp, mille müük ulatus 2017. aastal 651 mln euroni. TKM gruppi kuulub Selveri kett, mitmed automüügiettevõtted Eestis ja teistes Balti riikides ning Tallinna ja Tartu kesklinnades asuvad kaubamajad. Tööd saab seal 4200 töötajat

2017. aastal uue kaubanduspinna lisandumine mõnevõrra aeglustus. Ehituslube väljastati küll 27% suuremale pinnale kui aasta varem, kuid kasutusloa sai vaid 75 000 ruutmeetrit uut kaubanduspinda, mida oli 40% vähem kui aasta varem. Seejuures laiendamise ja rekonstrueerimise mahud suurenesid. Suurematest keskustest lõppes Tallinna sadamas asuva Nautica keskuse rekonstrueerimine, mis kestis enam kui aasta. 2018. aastal on oodata suuremat uue kaubanduspinna lisandumist. Peterburi teel on valmimas T1 Mall kaubanduskeskus, kus on pinda 55 000 m². Kokku on Eesti jaeketid andnud teada, et plaanivad 2018. aastal avada vähemalt 11 uut super- või hüpermarketit. Aktiivsemateks laienejateks on COOP ja Rimi. 2017. aasta lõpus alustas uut rekonstrueerimisetappi ka Tallinnas asuv Ülemiste keskus, kus plaanitakse aastaks 2019 pinda suurendada 13 000 m² võrra 82 000 m²ni. Antud laiendusega lisandub keskusele ka kino, mis on uute kaubanduskeskuste puhul juba küllalt tavaliseks

saanud. Väljaspool Tallinna oli suuremaks laienduseks Tartus Lõunakeskuse vana osa rekonstrueerimine ja laiendamine, mille tulemusel lisandus keskusesse kino, hotell ning mitmed ostu- või toidukohad.

2017. aastal oli kaubandussektori palgakasv Eesti keskmisest veidi kiirem ning vahe vähenes. Kokku kasvasid palgad kaubandussektoris 7,5%. Hõivatute arv kasvas töajõu-uuringu kohaselt 4,5% ja ettevõtlusstatistika järgi 1,4%. Seejuures kasvasid töötatud tunnid 2,1%, mis viitab endiselt töötajate koormuse kasvule. Seejuures alamsektoritest kasvas hõive hulgi- ja sõidukikaubanduses, jaekaubanduses jäi tase samaks. Tootlikkuse näitajate põhjal oli aasta sektorile pigem tagasihoidlik. Kogukasum vähenes 7% võrra Samas tööviljakus lisandväärtuse alusel aastaga ei muutunud. Tugevamad olid näitajad hulgi- ja sõidukikaubanduses, kus tööviljakus kasvas enam kui veerandi võrra. Nõrgem oli seis sõidukikaubanduses, kus tööviljakus vähenes aastaga 14%.

2017. aastal vähenes kaubavarude müügiperiood eelmise aastaga 1,5 päeva võrra 41,3 päevani. Samas vähenes kaubanduslik juurdehindlus 21% pealt 20,6%ni. Juurdehindluse kasvu vedasid hulgi- ja sõidukikaubandus, sõidukikaubanduses see isegi mõnevõrra langes.

Investeeringud kahanesid esialgsel andmel kaubandussektoris 2017. aastal 4,6% võrra. Rohkem kui kolmandik investeeringutest tehti masinatesse ja seadmetesse ning nende investeeringute maht vähenes 12% võrra. Samas arvutisüsteemidesse paigutati kolmandiku võrra rohkem vahendeid kui aasta varem.

Jaekaubandus

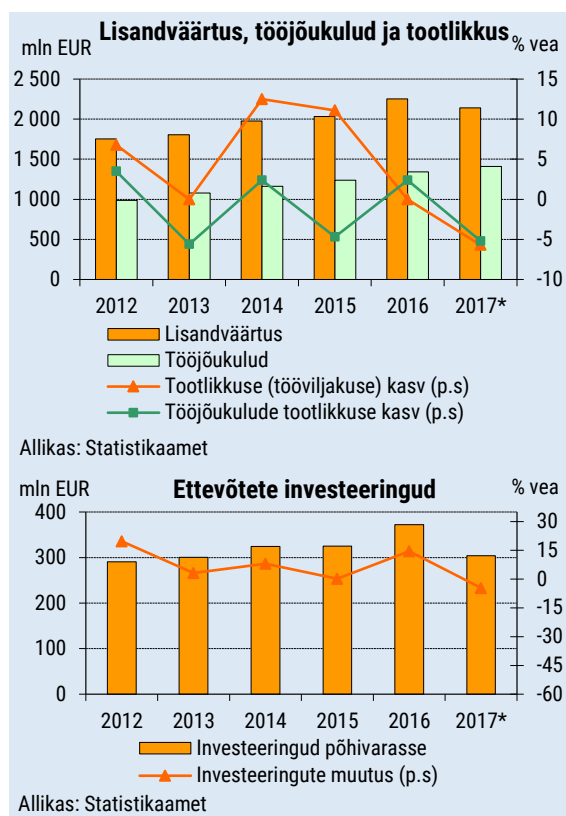
Jaekaubandusettevõtetele oli 2017. aasta oluliselt edukam kui 2016. aasta. Kokku kasvas ettevõtete müügitulu 6,2%, kuigi aasta teisel poolel kasvukiirus veidi langes.

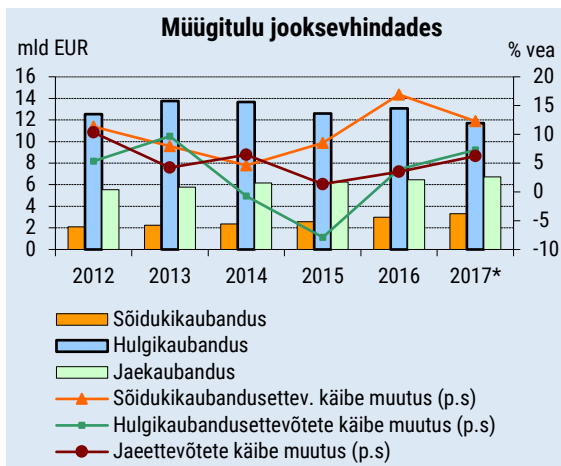
Kokku oli 2017. aastal jaekaubandusettevõtete müügitulu 9,8 mld eurot. Sellest 6,7 mld oli jaekaubandusettevõtete müük ning ülejäänud oli seotud sõidukikaubandusega. Kasv oli kiirem tööstuskaupade osas, kus tekstiiltoodete, rõivaste, jalatsite ja nahktoodete jaemüük kasvas aastaga 9% võrra. Majatarvete, kodumasinade, rauakaupade ja ehitusmaterjali jaemüük suurenes aastaga 8,7%. Oluliselt kiirenes jaemüük posti või interneti teel, kus mahud suurenesid aastaga 37% (aasta varem oli kasv 9%). Ainuke segment, kus müük ei kasvanud ja jäi mullusega samale tasemele, oli farmaatsia- ja meditsiinikaupade, kosmeetika ja tualetitarvete jaemüük.

Kuigi töajõukulud kasvasid, suurenes müügitulu kiiremini ning sektori kasum kasvas aastaga enam kui kolmandiku võrra. Samuti läksid tõusule

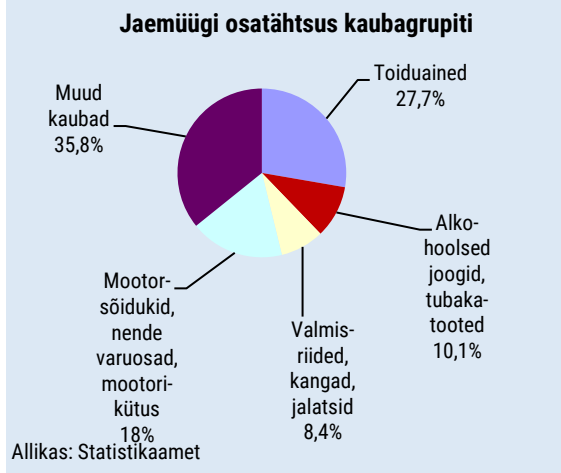
efektiivsusnäitajad. Puhast lisandväärtust hõivatute kohta kasvas 11,5% ning töökulude tootlikkus 6%.

2017. aasta oli jaekaubandussektorile küllaltki edukas aasta. Kiire palgakasv ja madal tööpuudus hoidsid inimeste tarbimisvõime tugevana ning kliente jätkus kõigile. Samas hakkas aasta teises pooles üha rohkem tunda andma lõunapoolse piirikaubanduse suurenemine ja põhjapoolse vähenemine. Soome alkoturistide arv on hakanud vähenema ning see mõjutab ka müüki kaubanduskeskustes. Samas Lõuna-Eesti inimesed teevad rohkem oma ostusid Lätis, kus hinnatase on soodsam. 2018. aasta tuleb sektorile ilmselt jällegi kasvuaasta. Kuigi kaubanduspinda on turul palju ning keskused peavad mõtlema välja üha uusi nippe, kuidas külalastajaid enda juurde meelitada, siis Eesti inimeste hea majanduslik seis annab alust oodata kasvu jätkumist.

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

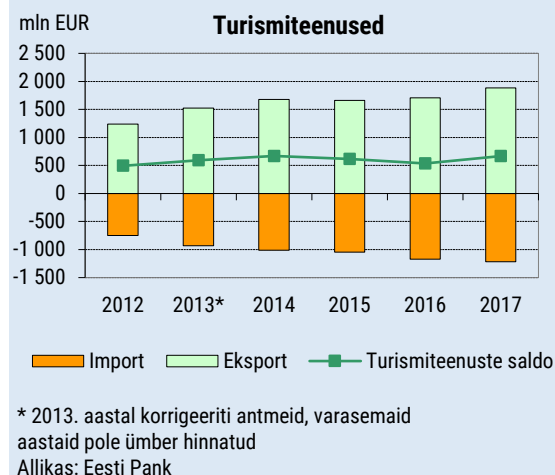
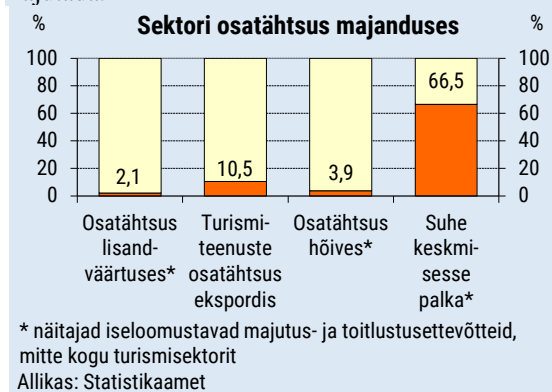
Turism

Turismimajanduse osatähtsus Eesti SKPs ja tööhõives on kaudseid mõjusid arvestades umbes 7%, turism annab olulise panuse ekspordituludesse. Eesti turismimajandus toetub suures osas väliskülastajatele, kelle arvele langeb umbes kaks kolmandikku kõigist majutuskohtade ööbimistest. Suure osa väliskülastajatest (üle 15%) moodustavad soomlastest ühepäevakülastajad, samas on teiste riikide külastuste arv suurenenud kiiremas tempos ning sõltuvus Soome turust vähenenud.

Peamiseks turismimagnetiks on Tallinn, kuhu on koondunud suur osa turismimajanduse ettevõtetest. Aasta-aastalt on tõusnud huvi ka teiste piirkondade vastu, millele on kaasa aidanud taastusravikeskuste, majutus- ja teiste teenindusettevõtete lisandumine.

Eestis tegutseb üle 700 majutusettevõtte (lisaks veel arvukalt füüsilisest isikust ettevõtjaid ja ettevõtteid, kelle põhitegevusalaks on märgitud mõni muu tegevus), toitlustusettevõtteid on ligi 2000 ning reisibüroosid ja -korraldajaid ligi 300. Suuremad majutusettevõtted on OÜ TLG Hotell (Tallink, Pirta TOP SPA Hotell), AS Sokotel (Hotell Viru), Hotell Olümpia AS, Meriton Hotels AS, OÜ Swisshotel Estonia ja OÜ SPA Tours. Toitlustusettevõtetest on suuremad Premier Restaurants Eesti AS (McDonald's), AS Hesburger ja Baltic Restaurants Estonia AS. Suuremate reisibüroode ja -korraldajate hulka kuuluvad AS ESTRAVEL, Novatours OÜ, OÜ TEZ Tour ja CWT Estonia AS. Töötjate arvult on suurim Hurtigruten Estonia OÜ, kes pakub oma kontsernile reisibroneeringute tegemist ja muid tugiteenuseid. Ligikaudu 60% turismisektori töötajatest töötab Tallinna ettevõtetes, teistest piirkondadest võib esile tuua Tartut ja Pärnut, kuid turismitööstus on esindatud üle Eesti.

Tulevikus on oodata reisimise kasvu, mis toetab ka Eesti ettevõtteid. Eeldatavalt suureneb nõudlus nii sise- kui väliturismis, kuid pikaajalisem kasv on varasemast aeglasem. Eelkõige on tänu ööbivate välituristide saabumise kasvule oodata eksporditulude suurenemist. Pakkumise kasv tähendab turismisektoris kasvavat vajadust täiendava tööjõu järele. Sissetulekute kasvades suureneb pikemas perspektiivis nii siseturism kui ka välisreiside arv. Turismipoliitikaga püütakse pikendada Eestis reisimise ajalist kestust ning nõudlust sesoonselt ja geograafiliselt hajutada.

2017. aastal jätkasid nii sise- kui väliturismi vood kasvamist. Kõrge nõudlus võimaldas tõsta ettevõtetel hindasid, samas see ei toonud kaasa kasumite suurenemist. 2018. aastal võib oodata samuti turismiteenuste tarbimise kasvu.

Väliturismi jaoks kujunes 2017. aasta kogu maailma jaoks väga heaks. Maailma Turismiorganisatsiooni andmetel oli reiside arvu kasv viimaste aastate kiireim. Kuigi reisimine Euroopasse oli edetabeli tipus, siis Kesk- ja Ida-Euroopas jäi kasv tagasihoidlikumaks (5%). Ka Eestisse tehtud reiside arvu kasv aeglustus võrreldes eelneva aastaga, samas Eesti elanike reisimine nii koduriigis kui välismaale sai hoogu juurde.

Majutuse ja toitlustuse lisandväärtus kasvas 2017. aastal kümnendiku võrra, kuid kuna hinnatõus oli kiire, siis püsivhindades jäi see peaaegu eelneva aasta tasemele. Majutuse ja toitlustusettevõtete hinnataseme tõusult oli Eesti Euroopa kiirema kasvuga riikide seas.

Nii turismiteenuste eksport kui ka import jõudsid uute rekorditeni. Tänu reisijate arvu kasvule ning suurenenud kulutustele, samuti kohaliku lennufirma tegevusele kasvas eksport kümnendiku võrra. Impordi kasv oli tunduvalt aeglasem (ligi 4%), mistõttu suurenes ka turismiteenuste bilansi ülejääk enam kui 650 mln euron.

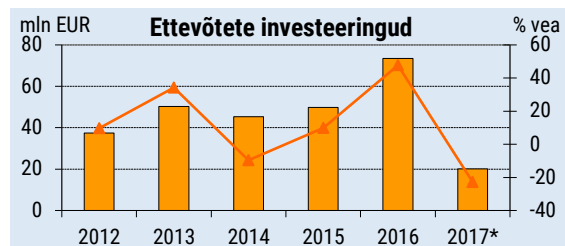
Majutuskohtades ööbis 2017. aastal üle 3,5 mln turisti, mis oli 6,6% rohkem kui aasta varem. Samas

ööbimiste juurdekasv oli tagasihoidlikum (4,5%) ehk keskmine Eestis (ühes majutuskohas) viibitud aeg lühenes. Mõnevõrra nõrgemaks jäi teine poolaasta. Välis- ja siseturistid panustasid peaaegu võrdselt nõudluse kasvu. Majutatute ja ööbimiste arv suurenes kõige enam tänu puhkusereisijatele, kes moodustavad ka suurima osa klientidest, kuid ka muul eesmärgil tehtud reise andsid majutuskohtadele rohkem tööd kui aasta varem.

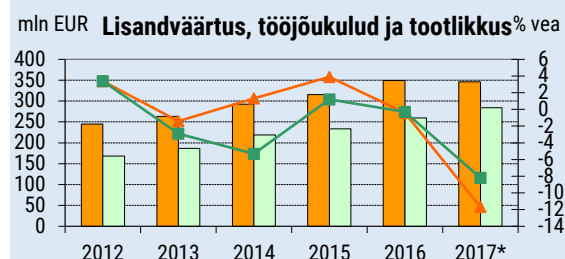
Majutuskohtade, tubade ja voodikohtade arv kasvas aastaga umbes 5% võrra. Ligi kolmandik täiendavatest voodikohtadest loodi Tallinnas, kuid peaaegu sama suur oli kasv ka Tartus, kus turule on lisandunud just suuremaid majutuskohti.

Nõudluse ja pakkumise kasv oli tasakaalus. Majutuskohtade keskmine täitumus paranes võrreldes 2016. aastaga vähesel määral. Samas ööpäeva keskmine maksumus kasvas üsna kiire tempol (6,7%), seda eelkõige tulenevalt Tallinna ja Tartu hindade kiiremast kasvust, mis on oma hinnatasemelt ka kõige kallimad piirkonnad. Teistes piirkondades jäi hinnatõus keskmisest madalamaks. Osaliselt on see hinnatõus tingitud kallimate hotellide lisandumisest, kuid ka EL nõukogu eesistumisel võis olla teatud mõju, seda eelkõige Tallinnas, kus keskmine hinnatõus aastaga kümnendiku võrra, II poolaastal veidi rohkemgi. Lisaks pidi 2017. aastal tõusma majutusteenuste käibemaks, ent viimasel hetkel jäeti see ära, kuid pikemaajaliste lepingute tõttu võis ka see olla osaliselt hinnatõusu taga (hinnad hakkasid tõusma juba aasta alguses).

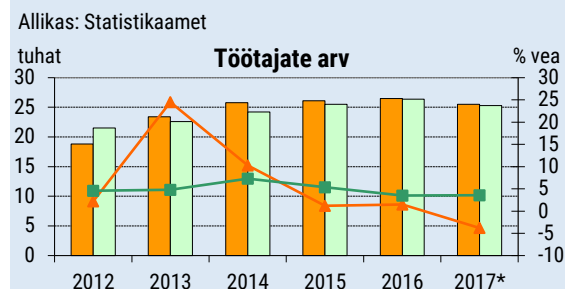
Turismiga rohkem seotud valdkondades – majutuses, toitlustuses ja reisifirmades (koos reserveerimise jmt valdkondadega) – kasvas hõivatute arv esialgsetel andmetel 3–5% võrreldes 2016. aastaga. Töötundide puhul olid muutused tagasihoidlikumad, majutuses isegi need vähenesid. Keskmine brutopalk kasvas majutuses ja toitlustuses Eesti keskmisest veidi kiiremini. Tööjõukulude kasv mõjutab oluliselt majutust ja toitlustust, kus need moodustavad ligi kolmandiku kogukuludest. Reisibüroodes on tööjõukulude osatähtsus kümnendik. Kulud kokku kasvasid neil tegevusaladel enam kui kümnendiku võrra, reisibüroodel isegi tunduvalt enam. Vaid reisibürood suutsid müügitulu kuludega samas tempos kasvatada, mistõttu kasum püsis aastatagusel tasemel, majutuses ja toitlustuses kasumlikkus vähenes. Lisandväärtuse kasv piirdus mõne protsendiga, mistõttu lisandväärtuse põhised tootlikkuse näitajad langesid üldiselt kõigis turismiga rohkem seotud tegevusaladel.

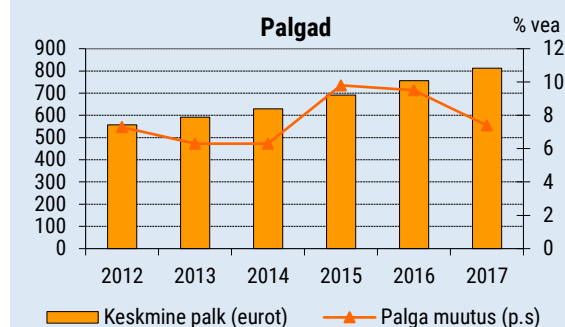
* majutus, toitlustus, reisibürood ja reisifirmad
Allikas: Statistikaamet

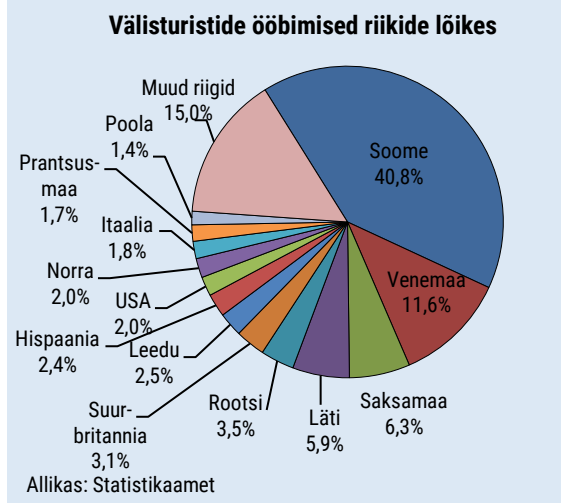
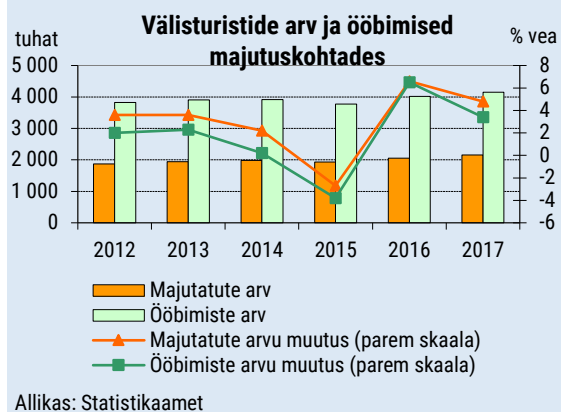
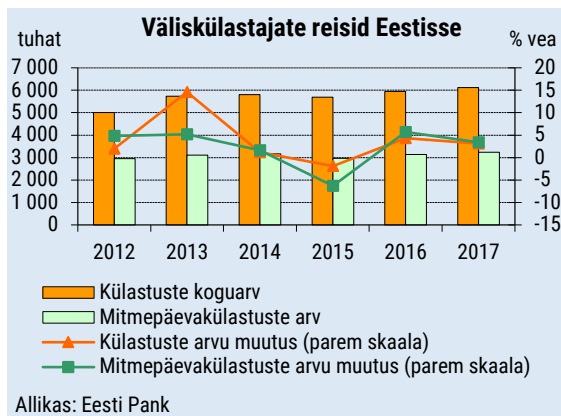
* majutus, toitlustus, reisibürood ja reisifirmad
Allikas: Statistikaamet

* tööjõu-uuringus majutus- ja toitlustusettevõtted, ettevõtlusstatistikas lisaks ka reisibürood ja -korraldajad
Allikas: Statistikaamet

* majutus- ja toitlustusettevõtted
Allikas: Statistikaamet

Pärast rekordilisi majutusettevõtete investeeringuid 2016. aastal vähenesid esialgsetele andmetel kapitalimahutused põhivarasse seal poole võrra. Lõplik statistika võib pilti muuta, sest kiirhinnangud katavad vaid umbes poole tegelikust mahust. Majutusettevõtete investeeringute vähenemine oli seotud eelkõige langusega ehitamisel ja rekonstrueerimisel ning masinate, seadmete ja inventari soetamisel. Toitlustuses ja reisibüroodes aga investeeringud oluliselt suurenesid, seda vedavad tegurid olid samad (ehitised, inventar).

Nii hotellide, restoranide kui ka turismiettevõtete hinnangud majandusolukorrale olid 2017. aastal paremad kui eelneval aastal. Eesti Konjunktuuriinstituudi küsitluse kohaselt tõusid

kõik vaadeldud näitajad – hinnangud müügile, nõudlusele, töötajate arvule, hindadele.

2018. aasta I kvartali küsitlusnäitajad olid üsna sarnased aastatagusele olukorrale. Sesonusest tulenevalt oodati nõudluse kasvu (samal ulatusel nagu aasta varem). Kui majutuses ootused teenuste hindade kasvu osas lähikuudel mõnevõrra vähenesid, siis restoranide esindajad eeldasid pigem hinnatõusu kiirenemist.

Maailma Turismiorganisatsioon ootab 2018. aastaks maailmas välisreiside arvu kasvuks 4–5%. Euroopa prognoos on taas veidi tagasihoidlikum. Eesti majutuskohade jaoks algas aasta üsna hästi, üldist majandusolukorda arvestades võib oodata positiivsete arengute jätkumist turismis.

Sissetulev turism

Väliskülastajate arv liikus jätkuvalt tõusuteel, kuigi kasv oli mõnevõrra aeglasem kui eelneval aastal. 2017. aastal külastas Eesti Panga andmetel Eestit 3% rohkem väliskülastajaid kui aasta varem. Ööbivate turistide arv kasvas veidi kiiremini, kuid ka ühepäevakülastajaid käis siin rohkem. Eesti oli II poolaastal ELi nõukogu eesistuja, mis tõi küll tähelepanu, kuid väliskülastajate koguarvus see välja ei paistnud, pigem suurenes tänu sellele reisijate hulk mõningatest Euroopa riikidest.

Positiivne oli keskmise ööbimise kestuse pikenedamine (paari protsendi võrra 2,7 päevani), seda nii tänu ööbivate külastajate suuremale osatähtsusele kui ka ööbivate turistide reisirid kestuse pikenedamisele (külastuse kestus keskmiselt 4,2 päeva). Eestit külastanud kruisireisijate arv hüppas viiendiku võrra, jõudes uue rekordini. Tallinna Sadamat külastas üle 560 000 kruisireisijat, Saaremaa sadamat poolteist tuhat reisijat.

Soome turistide ning ühepäevakülastajate arv langes aastaga ligi 5%. Kuigi Soome osatähtsus on endiselt suur ning mõju turismiturule oluline, kompenseerisid languse teised riigid. Väliskülastajate arvu kasvu taga olid eelkõige Läti, Venemaa, Saksamaa, USA ja Hispaania. USAst saabunud külastajate arv suurenes peamiselt tänu ühepäevakülastajatele (kruisireisijad), samas Venemaa puhul nende arv vähenes.

Lisaks väliskülastajate arvu kasvule suurenesid ka nende keskmised kulutused, mistõttu reisiteenuste eksport (külastajate kulutused) kasvasid 2017. aastal ligi 7%. Enamus kasvust tuli erareisidest, kuid ka ärireisid, eelkõige ülepiiri- ja lühiajaliste töötajate kulutused suurenesid oluliselt. Veeteenuste eksport kasvas aga koguni viiendiku võrra ja seda eelkõige õhustranspordi arvel. Nordica laiendas oma lennukite kasutamist ning välismaistest allhankijatest (osaliselt) loobumine. Lisaks õhustranspordile andis eksporditulu suurenemise suurema panuse ka

maanteetransport (bussiliiklus), mille eksport võrreldes 2016. aastaga kahekordistus.

Eesti majutuskohtades ööbinud välituristide arv kasvas ligi 5%, ööbimiste arv aga vähem. Aasta esimene pool oli nõudluse kasvu osas üsna tugev, kuid II poolaastal piirdus kasv 2–3%ga. Teatud mõju võis olla eestistumisel, kuna sel ajal tõusid majutusteenuste hinnad rohkem ja vabu kohti ei olnud igal pool saadaval. Ka võidi seoses erinevate üritustega broneerida varakult voodikohti, millest hiljem osad tühistati.

Soome turistide arvu langus mõjutas ka majutuskohtasid, kus nende ööbimiste arv vähenes aastaga 4%. Nõudluse vähenemist võis täheldada juba aasta algusest, kuid suurem kukkumine toimus ka siin aasta teisel poolel. Soome turistide puhul määrab hinnatase olulist rolli. Soome turistid reisisid rohkem kaugematesse riikidesse, kuid näiteks ka Läti pälvis nende suuremat tähelepanu. Languses olid samuti teised Skandinaavia riigid Norra ja Rootsi. Kuigi kõik need riigid kuuluvad suuremate sihtturgude hulka, kompenseerisid languse teiste riikide turistid. Kõige enam lisandus Venemaa turistide ööbimisi. Vaatamata kiirele kasvule (ligi viiendiku võrra) ei ole Venemaalt saabunud majutatute arv veel mõne aasta tagusele rekordtasemele jõudnud. Läti turistide arv jätkas stabiilset kasvu, 2017. aastal suurenes nende arv majutuskohtades enam kui kümnendiku võrra. Seoses Hispaania lennusalga saabumisega Eestisse kasvas hüppeliselt nende ööbimiste arv. Tänu paranenud lennuühendustele suures Suurbritannia majutatute ja ööbimiste arv viiendiku võrra. Jätakuvalt liikus tõusujoonel Aasia turistide nõudlus. Eesistumise mõjusid võis täheldada mitmete Euroopa riikide puhul, kust külastuste arv kasvas hüppeliselt eelkõige just II poolaastal – Belgia, Bulgaaria, Kreeka, Sloveenia, Rumeenia, Austria jt.

Kaks viiendikku välisnõudluse kasvust langes Tallinna majutuskohtade arvele. Kuigi Soome turistide arvu vähenemine oli seal tuntav, siis teiste riikide (kõige enam Venemaa, Hispaania, Suurbritannia) panus aitas kokkuvõttes välituristide ööbimiste paariprotsendilise kasvuni. Venemaa turistide arvu kasv toetas Ida-Virumaa majutuskohti. Saaremaal oli näha suuremat nõudlust kõige enam Läti, Leedu ja Venemaa turistide poolt. Üks väheseid piirkondi, kus Soome turistide arv aastaga kasvas, oli Tartu linn. Soome turistide ööbimisi oli Tartu majutuskohtades veerandi võrra rohkem kui aasta tagasi, lisaks suurenes hüppeliselt ka Läti ja Venemaa turistide voog. Välisnõudluse kasvu võis üldiselt täheldada üle Eesti, suuremat langust näitas vaid Raplamaa (statistikaga oli kaetud vähem majutuskohti, samas tubade ja voodikohtade arv tõusis ka Raplamaal).

Välituristide majutatute ja ööbimiste arv jätkas 2018. aasta alguses kasvamist. Ka aasta kokkuvõttes

võib oodata nõudluse suurenemist. Teavitatud on uute lennusihtkohtade avamisest, mis lihtsustab reisimist Eestisse. Tallinna Sadama eelinfo põhjal on oodata uut rekordit kruisilaevade saabumiste arvus, reisijate arv aga võib jääda 2017. aastaga samasse suurusjärku.

Siseturism

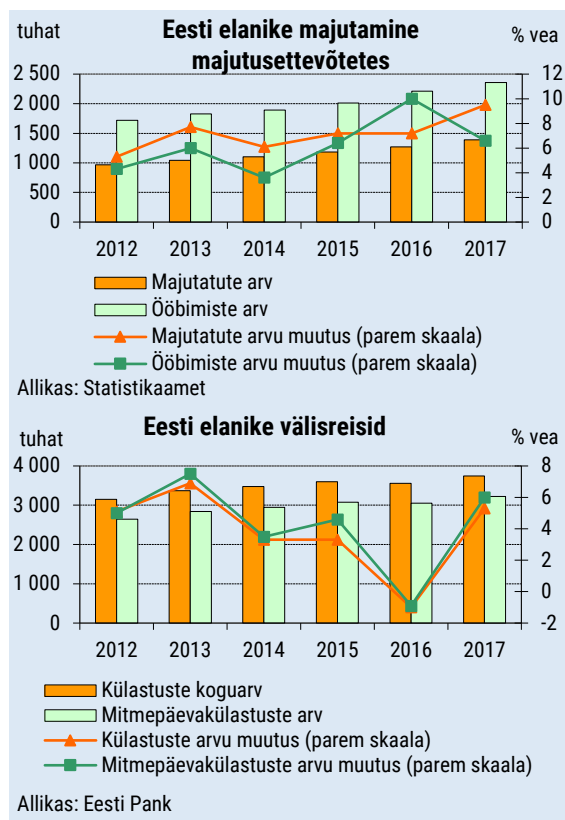
Soodne majandusolukord aitas kaasa Eesti elanike sisereiside jätkuvalle kasvule. Eesti majutuskohtades ööbinud siseturistide arv kasvas 2017. aastal kümnendiku võrra. Reisid olid mõnevõrra lühemad kui aasta varem. Enam kui kolmandiku võrra suurenes Eesti elanike ööbimiste arv Tartus, kus on juurde tulnud ka täiendavaid majutus- ja vaba aja veetmise võimalusi. Suurem kasv iseloomustas veel Tallinna, Saaremaa ja Pärnu majutuskohti. Võrreldes 2016. aastaga oli vähem siseturiste Põlva- ja Valgamaal ning see mõjutas oluliselt nende piirkondade majutussektorit tervikuna.

Hea olukord tööturul, palgakasv ja elanike kõrge kindlustunne toetavad sisereise ka 2018. aastal, samas elanike pilgud võivad rohkem pöörduda välisriikide poole. Turismi tippaajal ja ürituste ajal on tavaliselt piiravaks teguriks majutuskohtade puudus, mida aitavad mõnevõrra leevendada jagamismajanduse abil turule tulevad korterid. 2017. aasta kasvunumbritele jäädakse 2018. aastal arvatavasi alla. Aasta esimestel kuudel oli majutuskohti kasutanud siseturistide kasv üsna tagasihoidlik.

Väljaminev turism

Eesti elanike reisimine välismaale kasvas Eesti Panga hinnangul 2017. aastal üsna kiires tempos (5%). Kasvu taga olid peamiselt mitmepäevareisid. Ühepäevakülastuste arv kasvas vähe, seda eelkõige Soome tehtud reiside vähenemise tõttu. Ööbimisega reiside arvu kasv iseloomustas peaaegu kõiki sihtriike, olulisematest sihtkohtadest vaid Soome tehtud reiside arv püsis paigal.

Nii ühepäeva- kui ööbimisega reise vaadates kasvas oluliselt reisimine Belgiasse (osaliselt tulenevalt eesistumisest), Poola ja Saksamaale. Puhkusereisijad viisid üles Egiptuse ja Türki numbrid. Venemaal käidi sama palju kui aasta tagasi, kuid kasvas Ukraina ja Valgevene külastamine.

Eesti elanike erareisidega seotud kulutused kasvasid 2017. aastal umbes 8%, kuid vähenesid ärireisidel tehtud kulud. Transporditeenuste import suurenes aastaga 6%. Suurem osa kasvust tuli välismaiste meretranspordiettevõtete teenuste kasutamisest, rohkem panustas ka õhustransport.

2018. aastaks on oodata Eesti elanike välisreiside jätkuvat kasvu. I kvartalis kasvas oluliselt tšarterreisijate arv mitmesse puhkusepiirkonda, kuid ka liinivõrgu laiendamine avardab reisivõimalusi. Eeldatavalt püsib majanduskeskkond turismi jaoks soodne.

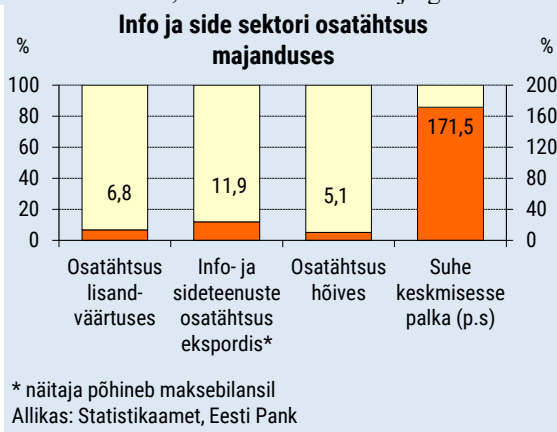
Info ja side

Info ja side tegevusalasse kuulub kirjastamine (k.a tarkvara kirjastamine), kino-, videofilmide, telesaadete ja helisalvestiste tootmine, programmid ja ringhääling, st raadio- ja teleprogrammide tootmine ja edastamine, telekommunikatsioon, infotehnoloogia ja infoalane tegevus. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) sektor hõlmab lisaks enamikule eelnevalt mainitud teenindusvaldkondadele ka info- ja sidetehnika hulgamüüki ning arvutite ja sideseadmete parandust, samuti töötlevasse tööstusesse kuuluvaid elektronkomponente ja trükkplaate, arvuteid ja arvuti välisseadmeid, sideseadmeid, tarbeelektronikat ning magnet- ja optilisi andmekandjaid tootvaid ettevõtteid. Peamisi sektori arenguid kirjeldatakse järgnevalt info ja side sektori ettevõtete baasil. IKT-sektori töötleva tööstuse osa katab elektroonikatööstuse ülevaate.

IKT areng on toonud viimastel aastakümnetel inimeste ja ettevõtete ellu olulisi muutusi. Praegu mõjutavad meid sellised megatrendid, nagu mobiilsuse kasv, sotsiaalmeedia jätkuv võidukäik, teenuste ja tarkvara pilvetehnoloogia kasutamine ning info- ja andmehulkade pidev suurenemine, mis kõik nõuavad IKT-sektori pidevat uuenduslikkust ja tehnoloogiate arendamist. Info ja side sektori tooted ja teenused on tugevalt teiste majandusharude arengutega seotud, mis teeb sektori terve majandussüsteemi jaoks oluliseks. Sektor on stabiilselt kasvanud ja ettevõtted loovad kõrget lisandväärtust, mis on võrreldav OECD riikide keskmisega. Info ja side sektori ettevõtted investeerivad inimkapitali palju ja hoiavad palka kõrgel tasemel, mille tulemusena on sektori tööjõu tootlikkuse näitajad keskmisest suuremad.

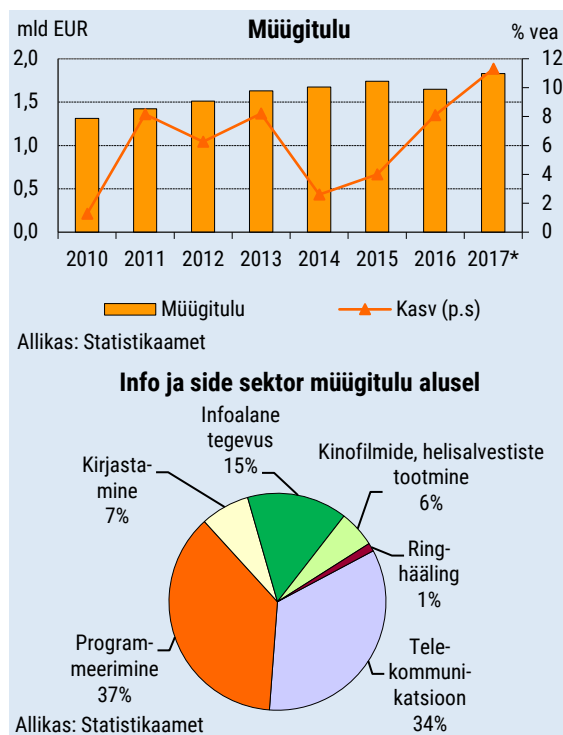
Info ja side sektoris tegutsevad peamiselt alla kümne töötajaga infotehnoloogia (programmeerimine, konsultatsioonid jms tegevused) valdkonna mikroettevõtted. Üle poole info ja side ettevõtetest tegeleb programmeerimisega. Kino-, videofilmide ja helisalvestiste tootmisega ning infoalase tegevusega tegeleb mõlemaga ligi 14% sektori ettevõtetest. Telekommunikatsiooni valdkonda, kirjastamisse ja ringhäälingusse kuulub väike osa ettevõtetest.

Suuremad mobiilsideteenuste ning muude telekommunikatsiooniteenuste pakkujad on Telia Eesti AS, Tele2 Eesti AS ja Elisa Eesti AS. Lisaks on juhtivateks ettevõteteks telekommunikatsiooni alal traadita sideteenuseid osutavad AS Levira ja Levikom Eesti OÜ, sideteenuseid vahendav OÜ Top Connect ning satelliitteenuseid osutav AS TV Play Baltics. Tarkvaratööstuses on olulisemateks ettevõteteks AS Helmes, Zereturnaround AS, Nortall AS ning OÜ Playtech Estonia, mis pakub maailma juhtivatele mänguoperaatoritele tarkvaratooteid ja nendega seotud terviklahendusi. Suuremateks ettevõteteks ajalehtede kirjastamises on AS Ajakirjade Kirjastus ja AS Äripäev. Raadioringhäälingu ning infoalase tegevuse valdkonna (andmetöötlus, veebi-*hosting*) ettevõtete seas on suuremad vastavalt Raadiotehnika OÜ ning Taevaraadio OÜ, Adcash OÜ ja MYJAR IT OÜ, mille käivete suurusjärgud on sektori suurematest ettevõtetest siiski oluliselt väiksemad.

Info ja side sektor on üks Eesti majanduskasvu enampanustav sektor. 2017. aastal kasvas info ja side sektoris nii müügitulu, lisandväärtus kui ka töötajate arv. Nõudlus info ja side sektori teenuste järgi kasvab, sest IKT-tehnoloogiaid rakendatakse mitmetes erinevates valdkondades järjest rohkem. IKT areng mõjutab tugevalt riikide konkurentsivõimet ja ühiskondlikku heaolu.

Info ja side sektori müügitulu on pärast majanduskriisi stabiilselt kasvanud. Kui 2010. aastal oli sektori müügitulu veidi üle 1,2 mld euro, siis 2017. aastal oli see juba üle 1,8 mld euro ehk kasv on olnud üle 50%. 2017. aastal kasvas info ja side sektori ettevõtete müügitulu võrreldes eelmise aastaga 11,3%. Suurim kasv oli kinofilmide müügi käibes, mis kasvas aastaga 45%, kuid mille osatähtsus kogu sektori müügitulus on vaid 6%. Head kasvu näitas ka sektori olulisim tegevusala programmeerimine, mille müügitulu kasvas aastaga 23%. Lisaks kasvas müügitulu kirjastamises ja telekommunikatsioonis. Ringhääling, mis moodustab kõige väiksema osa sektori müügi käibest, langes võrreldes 2016. aastaga 33% ning infoalane tegevus langes 1%. Info ja side sektori müügitulust ligi kolmveerand tuleb telekommunikatsiooni ja programmeerimise ettevõtetest.

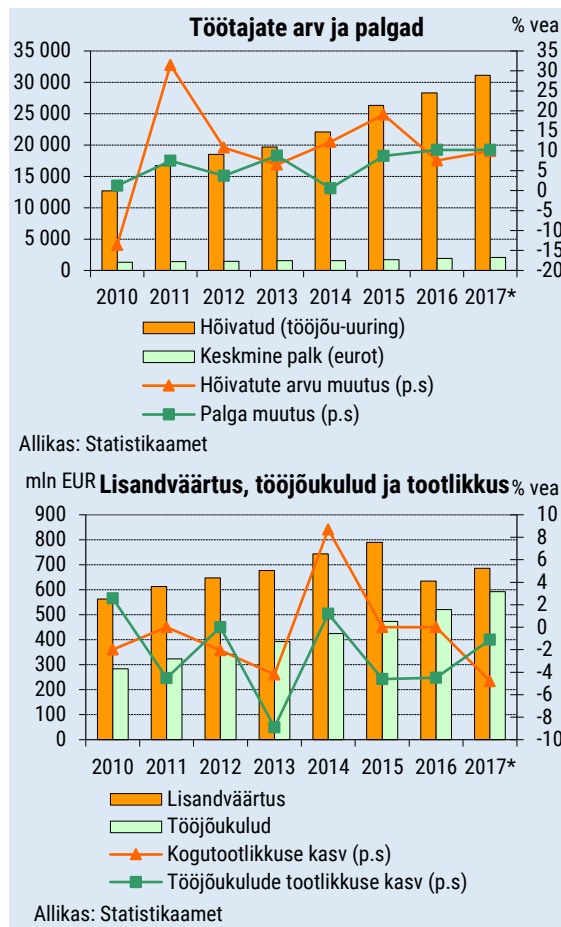

Info ja side sektori kogutootlikkus lisandväärtuse põhjal langes suurenenud kulude tõttu võrreldes eelneva aastaga 5%. Negatiivselt mõjutasid kogutootlikkust programmeerimine, infoalane tegevus ja kirjastamine, mis olid võrreldes eelmise aastaga languses. Kõige enam kasvas kogutootlikkus ringhäälingus, kasvades aastaga 23%. Lisaks oli kogutootlikkus võrreldes 2016. aastaga kõrgem kinofilmide tootmises ja telekommunikatsioonis. Samuti langes töökulude tootlikkus lisandväärtuse põhjal 5%. Töökulude tootlikkuse kasvud ja langused allharude lõikes olid samad, mis kogutootlikkuse puhul. Töökulude tootlikkus tõusis kinofilmide tootmise, ringhäälingu ja telekommunikatsiooni ettevõtetes vastavalt 36%, 16% ja 5%.

Sektori lisandväärtus on alates 2013. aastast järjest kasvanud ning ka 2017. aastal oli lisandväärtus võrreldes eelneva aastaga kõrgem. Lisandväärtus kasvas võrreldes 2016. aastaga 8%, ulatudes 686 mln euron. Kõige enam kasvas lisandväärtus kinofilmide tootmise ettevõtetes, kasvades aastaga 65%. Lisaks kasvas lisandväärtus programmeerimises 13%, telekommunikatsioonis 9% ja kirjastamises 7%. Ringhäälingu ja infoalase tegevuse ettevõtetes aga oli lisandväärtus väiksem kui 2016. aastal.

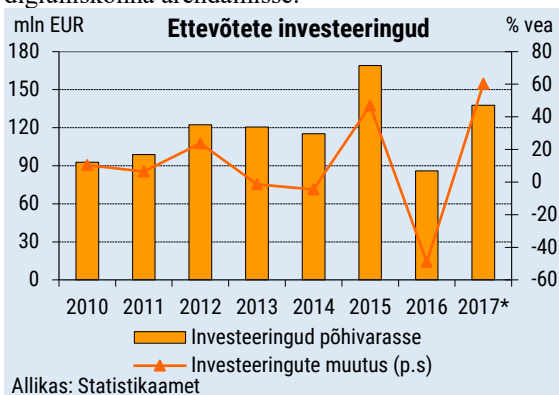
Kuigi IKT-kompetentsiga töajõudu napib, kasvas sektori keskmine töötajate arv aastaga 13%. Sektoril aitab töötajaid leida aga Eesti kõrgeim palk, mis on pärast majanduskriisi iga-aastaselt kasvanud. 2017. aastal oli info ja side sektori palgakasv üle 10%. Sektori keskmine brutokuupalk oli 2017. aastal 2094 eurot, mis oli Eesti keskmisest palgast üle 70% kõrgem. Kiire palgakasv ning uute

töötajate värbamine mõjutas sektori tööajakulusid, mis kasvasid aastaga ligi 14%. Suurim kasv toimus kinofilmide tootmise ettevõtetes, kus tööajakulud kasvasid võrreldes eelneva aastaga 21%. Sellele järgnesid programmeerimise ettevõtted 19% kasvuga ja kirjastamise ettevõtted 14% kasvuga. Tööajakulud vähenesid vaid ringhäälingu ettevõtetes, kus vähenes ka töötajate arv. Keskmine töötajate arv ringhäälingus vähenes 2017. aastal 34%. Kõige kiiremini kasvas töötajate arv programmeerimise ettevõtetes, kuhu lisandus aastaga töötajaid üle 2000. Teistes allharudes olid tööajaku muutused absoluutnumbrites väiksemad.

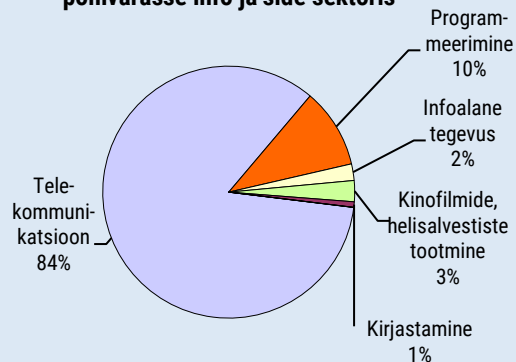

2017. aastal oli info ja side sektori ettevõtte investeeringute kasv tugev. Investeeringud materiaalsesse põhivarasse kasvasid 60%, mis oli tingitud nii üldisest heast majanduslikust olukorrast ja kindlustundest kui ka IKT-sektori järjest kasvavast olulisusest kõikides sektorites. Endiselt olid suurima osakaaluga investeeringud masinatesse ja seadmetesse, mis moodustasid enam kui poole kogu sektori investeeringutest. Investeeringute maht masinatesse ja seadmetesse kasvas aastaga üle 70%. Suurim kasv oli investeeringutes maasse, mis kasvasid kolm korda, kuid mille osatähtsus koguinvesteeringutes on alla 2%. Lisaks kasvasid investeeringud arvutitesse ja infosüsteemidesse, mille maht kasvas 31%, ehitamisse ja ehitiste rekonstrueerimisse, mille maht kasvas võrreldes

2016. aastaga enam kui kaks korda, ning transpordivahendeid soetati 2% enam kui aasta varem. Üle 80% sektori investeeringutest tehti telekommunikatsiooniettevõtetes, kus on tehtud väga palju investeeringuid uute tehnoloogiate ning digiühiskonna arendamiseks.

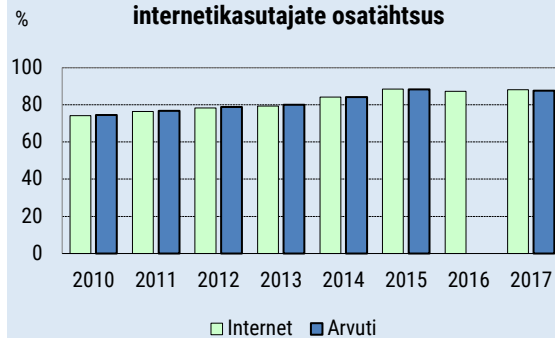

Investeeringute jaotus materiaalsesse põhivarasse info ja side sektoris

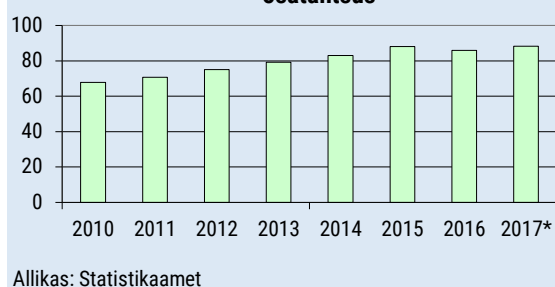

Infotehnoloogia areng viimastel aastakümnetel on toonud kaasa üha laialdasema interneti kasutuse. Kodune internetiühendus oli 2017. aasta seisuga 88% leibkondadest. Koduse internetiühendusega leibkondade osatähtsus suurenes eelmise aastaga võrreldes kaks protsendipunkti. Mobiilse internetiühendusega leibkondade osatähtsus jõudis 82%ni, kasvades aastaga nelja protsendipunkti võrra. Juhtmega või juhtmevaba internetiühendus oli ligikaudu üheksal ning mobiilne internet kaheksal internetiühendusega leibkonnal kümnest. Kõige enam kasutatakse internetti ajalehtede/ajakirjade lugemiseks, e-posti kasutamiseks ja internetipanga teenuste kasutamiseks.

16-74-aastaste arvuti- ja internetikasutajate osatähtsus

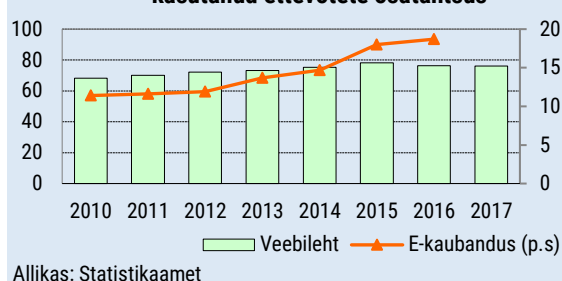

Koduse internetiühendusega leibkondade osatähtsus

Lisaks leibkondades kasvavale arvuti- ja internetikasutajate osakaalule on sama trend ka ettevõtetes. Üle 95% ettevõtetest kasutavad arvuteid ja omavad internetiühendust. Ettevõtete võimalused infotehnoloogia kasutamiseks on laialdased, alustades ettevõtte veebilehest ja lõpetades suurandmete analüüsiga. Veebilehte omab Eestis üle kolmveerandi ettevõtetest ning veebi kaudu müügid on samuti kasvutrendis. Lisaks kasutab järjest enam ettevõtteid sotsiaalmeediat – kui 2015. aastal oli sotsiaalvõrgustikke kasutavaid ettevõtteid 31%, siis 2017. aastal oli neid 38%. Kõige enam kasutatakse sotsiaalmeediat ettevõtte kuvandi kujundamiseks ja toodete turundamiseks, kuid lisaks ka klientidega suhtlemiseks, töötajate otsimiseks, äripartneritega koostöö tegemiseks ja klientide kaasamiseks toodete ja teenuste arendamiseks.

Veebilehte omavate ja e-kaubandust kasutanud ettevõtete osatähtsus

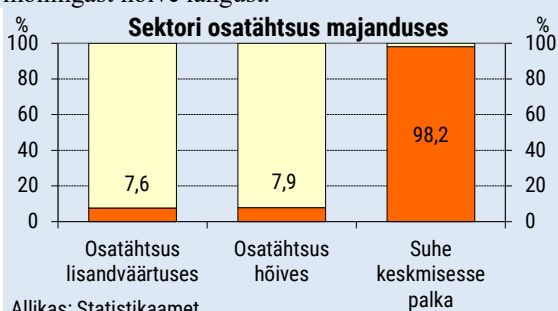
Info ja side sektor on üks kiiremini arenev sektor. Tugev kasv on peamiselt jätkunud programmeerimise ja tarkvaraarenduse toel. 2017. aastal kasvasid nii ettevõtete müügitulu, investeeringud, tööhõive, palk kui ka lisandväärtus. Sektori ettevõtted annavad suure panuse SKP kasvu

ning lisandväärtus töötaja kohta on keskmisest tublisti kõrgem. Nõudlus info ja side teenuste järele püsib kasvutrendil. Konjunktuuriinstituudi andmetel prognoosivad ettevõtted 2018. aastal nõudluse elavnemist ning lisaks planeeritakse tööjõudu juurde võtta.

Transport

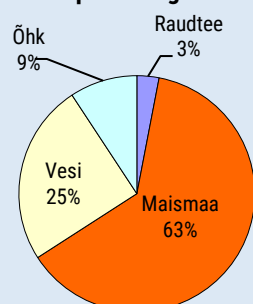
Eesti transpordisüsteemi kuulub raudtee-, maantee-, mere-, sisevee- ja õhustransport, elektritransport linnades ning torustransport. Umbes 52 000 inimest ehk ca 7% kõigist töötavatest inimestest on hõivatud veonduse ja laondusega seotud tegevusaladel. Transporditeenused annavad olulise panuse eksporditulude laekumisse ja tasakaalustavad Eesti väliskaubandusbilanssi. Kuna mitmed transpordisektori sisendid (kulutused sõidukite ostmisele, hooldamisele ja kütusele) on üsna mahukad importtooted, tuleb sektori edaspidisel arendamisel pöörata rohkem tähelepanu energiatõhususe suurendamisele.

Veonduse ja laonduse tegevusalal tegutseb üle 5000 ettevõtte. Suurima veomahuga maismaa reisijateveos on Tallinna Linnatranspordi AS, mis osutab bussi-, trammi- ja trolliliiklusteenust Tallinnas. Riigisisest reisirongiliiklust raudteel korraldab AS Eesti Liinirongid (ELRON). Kaubavedude alal on juhtivateks logistikafirmadeks AS Schenker, DSV Transport AS ja DHL Estonia AS. Suurimaks ettevõtteks transpordisektoris on AS Tallink Grupp, mis tegeleb reisijate ja kauba merevedudega. Olulisim sadamateenuste pakkuja on AS Tallinna Sadam, mis haldab viit sadamat: Vanasadam (sh Vanasadama jahisadam), Muuga sadam, Paldiski Lõunasadam, Paljassaare sadam ja Saaremaa sadam. Õhustranspordi valdkonna suurimaks ettevõtjaks on rahvusvahelise reisijate- ja kaubaveoga tegelev AS Nordic Aviation Group. Suurimaks ettevõtteks posti- ja kullerteenistuses on AS Eesti Post (Omniva). 2017. aastal transpordisektori hõive tõusis. Edasised arengud hõive osas sõltuvad suuresti üldisest majanduse käekäigust, pikemas perspektiivis on OSKA raporti kohaselt oodata mõningast hõive langust.

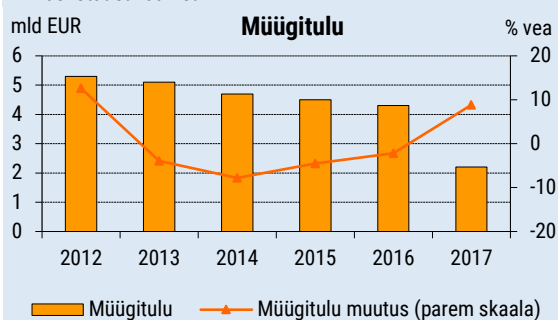

Allikas: Statistikaamet

Eesti transport müügitulu alusel

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

2017. aastal langesid Eesti transpordiettevõtete veomahud neljandat aastat järjest, olles neljandiku võrra madalam kui aasta varem. Samas kasvas sõitjakäive 2016. aastaga võrreldes 9%. Maanteetranspordi veomaht vähenes 34%. Raudteevõrgul toimus 2017. aastal 7,5% kasv, kuid üldiselt madalaid kaubamahte raudteel mõjutavad jätkuvalt Euroopa Liidu ja Venemaa 2014. aastal kehtestatud kahepoolsed sanktsioonid. Ühistranspordi kasutajate koguarv jäi 2017. aastal praktiliselt samaks (kasv vaid ca 0,4%), sh kasvas õhu-, raudtee- ja meretranspordi kasutajate arv (vastavalt 66%, 7% ja 3,3%), vähesel määral (ca 0,2%) kahanes vaid maismaatranspordi kasutajate hulk.

Eesti sadamaid läbis 2017. aastal ligi 35 mln tonni kaupa, mis on 3,5% enam kui eelneval aastal. Välissadamatest saabus 2017. aastal Eestisse 11,3 mln tonni kaupa (kasv ca 2,5%), meie sadamatest lähetati välismaale ligi 23,5 mln tonni kaupa (kasv ca 4,2%).

Eesti sadamates lastiti 2017. aastal enim rafineeritud naftatooteid, kemikaale ning kummi- ja plasttooteid. Kõige enam lossiti samuti rafineeritud naftatooteid ning kaevandus- ja karjääratooteid.

Võrreldes 2011. aasta maksimumiga (ca 35 mln tonni) on sadamates kaupade lastimine vähenenud ligi 33%. Lossimise viimase 9 aasta maksimum oli 2014. aastal, võrreldes millega olid 2017. aastal kaupade lossimise mahud ca 17% madalamad. Sarnaselt varasematele aastatele (alates 2009. aastast) teenindasid 2017. aastal sadamad ca 70% ulatuses meritsi lähetatavaid ning ülejäänud osas meritsi saabuvald kaubavooge.

2017. aastal suurenes kogukaubamaht võrreldes eelneva aastaga ligi 3,5%, sh suurenes enim puidu- ja paberitoodete vedu (46%) ning koos transporditavate eri liiki kaupade maht (8%) ja

vähenes rafineeritud naftatoodete vedu (3%). Enne 2017. aastat kasvas viimati Eesti sadamate lastimise ja lossimise maht varasema aastaga võrreldes 2011. aastal.

2017. aastal suurenes konteinerivedude maht ca 13% (204 368 TEU-lt 230 409 TEU-ni). Konteinerites veetud kaupade kogus kasvas 1,79 mln tonnilt 1,99 mln tonnini ehk 11,7%.

Eesti mereveoettevõtjad vedasid 2017. aastal 9,4 mln sõitjat, mis on 3,3% enam kui aasta varem. Meie sadamatest liikus välismaale 5,1 mln sõitjat ning saabus välismaalt 5,7 mln reisijat, mis oli 2016. aastaga võrreldes ca 3,4% enam. Eestit külastanud kruisituristide arv kasvas 2017. aastal ligi 19% võrra, 592 000 inimeseni.

Riigisisestel liinidel kasvas Eesti meretranspordiettevõtete reisijate arv 2017. aastal 2,42 mln-ni ehk 7%, rahvusvahelistel liinidel oli reisijaid ca 7 mln, s.o 2,7% enam kui aasta varem.

Meretranspordiettevõtete sõitjakäive kasvas 2017. aastal 13% võrra, ulatudes 1,31 mld sõitjakilomeetrit.

Kaubavedu Eesti raudteel kasvas 2017. aastal 27,3 mln tonnini, mis oli 7,5% enam kui aastal 2016. Kuigi võrreldes 10 aasta tagase ajaga veeti 2017. aastal raudteel ca 40% vähem kaupa ning avalikul raudteel pea 3 korda vähem kaupa, siis oli selle aasta 7,5% kasv esimene pärast 2011. aastat (mil kaubavedu kasvas 4%).

Rahvusvahelistel vedudel toimus 2017. aastal kaubaveo mahus taas langus (5%) – veeti 9,2 mln tonni kaupa. Kaubaveo üldise vähese mahu üheks põhjuseks on ELi ja Venemaa vahelised sanktsioonid, aga ka see, et Venemaa kasutab transiitkaubaveol välisriikidesse Eesti sadamate teenuste asemel üha enam Venemaa enda sadamaid. Samas ulatus riigisisestel vedudel kaubamaht 18,1 mln tonnini, mis on 15% enam kui 2016. aastal.

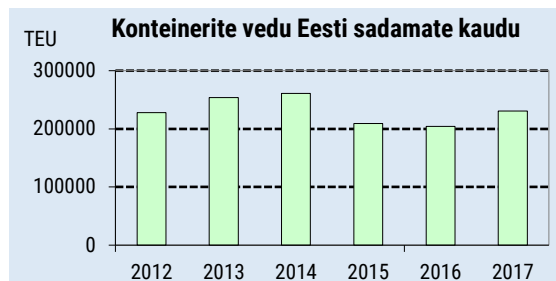
Kogu kaubamahust moodustas transiitkauba vedu 7,6 mln tonni, mis oli 5% vähem kui aasta varem. Import moodustas 1,3 mln tonni ehk 6,6% vähem ning eksport 0,3 mln tonni ehk 23% enam kui eelneval aastal.

Riigisisestel vedudel veeti enim põlevkivi, transiitkaubana kemikaale, keemia-, kummi- ja plasttooteid, imporditi naftatooteid ning eksporditi mineraaltooteid.

Kaubavedu avalikul raudteel langes 2017. aastal võrreldes eelmise aastaga 12,4 mln tonnini ehk 1% võrra. Transiitkauba vedu moodustas kogu kaubast 61%.

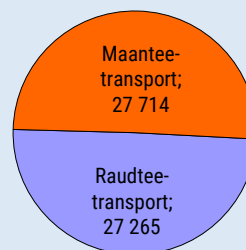
2017. aastal langes raudteetranspordi veosekäive eelneva aastaga võrreldes 0,6% ning ulatus 2,32 mld tonnkilomeetrit.

2017. aastal kasvas sõitjavedu raudteel taas, 7,4 mln-ni (kasv ca 7,4%). Sh kasvas nii riigisisene kui ka rahvusvaheline reisijatevedu, millest viimane ulatus 107 400 sõitjani (kasv 4,5%). Raudteetranspordi sõitjakäive kasvas 16%, ulatudes 366,4 mln sõitjakilomeetrit.

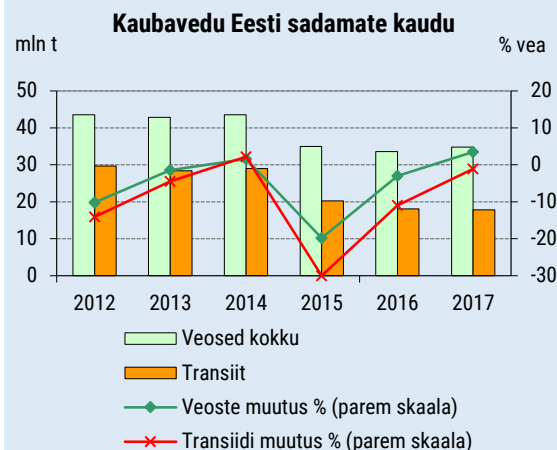
Allikas: Statistikaamet

Eesti transpordiettevõtete kaubavedu (tuhat tonni)

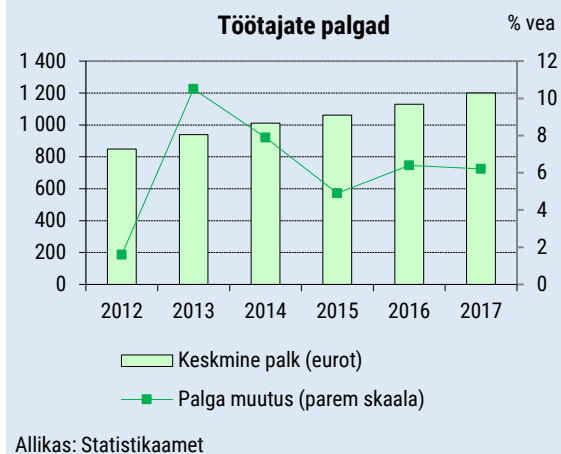
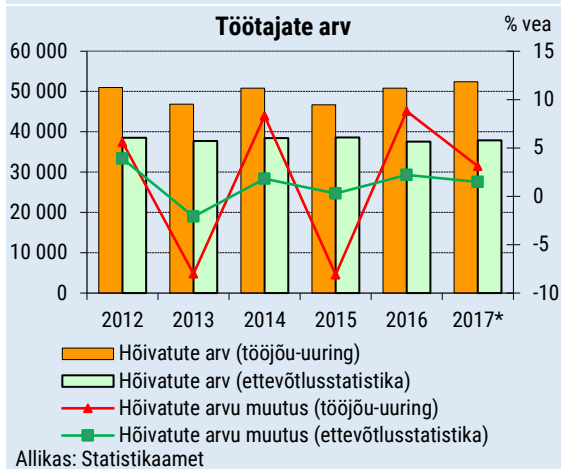
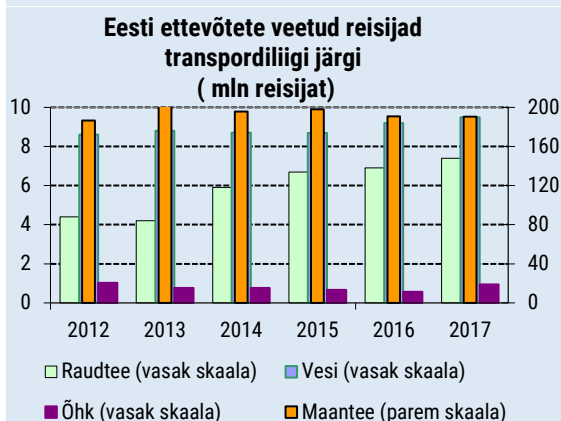
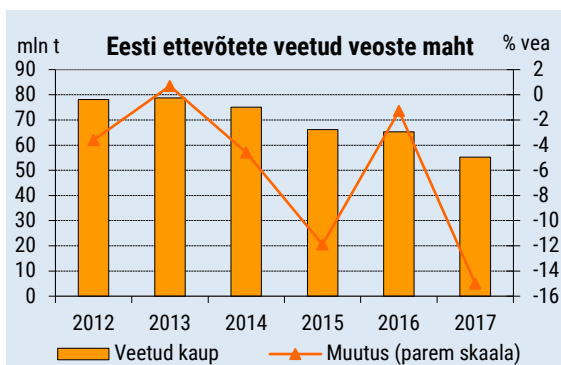

* Vee- ja õhutranspordi andmed puuduvad

Allikas: Statistikaamet

Allikas: Statistikaamet

2017. aastal vedasid õhustranspordi ettevõtted 946 700 sõitjat, mis oli 66% rohkem kui eelneval aastal. Õhustranspordi ettevõtete sõitjakäive ulatus 1,3 mld sõitjakilomeetrini (kasv ca 38%). Eesti riikliku lennufirma Nordica sõitjatenumbriid kasvasid 2017. aastal 63%. Nordica lennukipark suurenes 10 lennuki võrra, kokku on ettevõttel 16 lennukit. 2018. aastal on Nordical plaanis avada lende uutesse sihtkohtadesse (sh Kopenhaagen, Ohrid ja Constanta).

Eesti suurimaks lennujaamaks on Tallinna Lennujaam, mida 2017. aastal kasutas üle 2,6 mln inimese (kasv 19%), samuti veeti selle kaudu ka enamik kaupadest.

2017. aastal langes maanteetranspordi veosekäive 34%, 8,9 mln-lt 5,9 mln-ni.

2017. aastal veeti sõitjaid maanteetranspordiga veidi vähem kui aasta varem, s.o 190,4 mln, kellest 165,4 mln (ehk 87%) liikus linnaliinidel (sh tramm ja trolliga). Ka sel aastal mõjutas linnaliinide sõitjate arvu püsivast tavalisest madalamal tasemel Tallinna trammiteede ulatuslike rekonstrueerimistööde jätkumine, millest viimased (Kopli trammiliin ning Lennujaama trammühendus) valmisid 2017. aasta septembris ning on sellest ajast kasutuses.

Maakonnaliinidel vähenes sõitjate arv 14,9 mln-ni ehk 5%, juhuvedudel bussiga oli 3,5 mln sõitjat (kasv 44%), riigisisestel kaugliinidel oli 4,1 mln sõitjat (langus 2,5%) ning rahvusvahelistel liinidel oli 1,4 mln sõitjat (kasv 12,4%). Maanteetranspordi sõitjakäive kahanes minimaalselt ehk 2,9 mld sõitjakilomeetrini (langus 2%). Rahvusvahelistel vedudel kasvas sõitjakäive 6%, riigisisestel aga langes 6%.

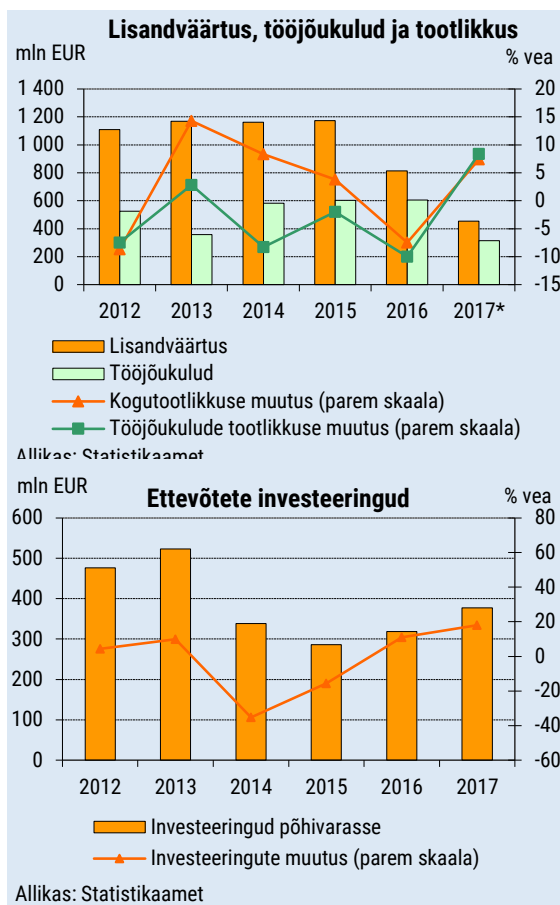
Ettevõtlusstatistika andmete põhjal kasvas transpordisektori ettevõtetes hõivatute arv 2017. aastal 1,5% võrra. Töäjõu-uuringu andmetel kasvas tööhõive transpordis 2017. aastal ca 3%, kuid antud uuringu usalduspiirid on üsna laiad ning tulemused ajas kõikumavad.

Veonduse ja laonduse tegevusalal oli 2017. aastal keskmiseks brutokuupalgaks 1199 eurot (Eesti keskmine brutokuupalk on 1221 eurot). Palk kasvas aastaga 6%.

2017. aastal kasvasid ettevõtete investeeringud veonduses ja laonduses 15%. Enim kasvasid investeeringud maismaaveonduses ja torustranspordis ning laondust ja veondust abistavatel tegevusaladel.

Majanduskasv on mõõdukas ning prognoos 2018. aastaks samuti suhteliselt kõrge. Sellega seoses võib eeldada ka mõningast nõudluse (sh ekspordinõudluse) kasvu. Samas mõjutavad transpordisektori arengut endiselt Euroopa Liidu sanktsioonid Venemaale.

2018. aastal võib eeldada riigisisese reisijateveo mõningast kasvu, eriti linnaliinidel, kuna kõik trammiliinide rekonstrueerimisprojektid lõppesid 2017. aasta septembris ning 2018. aastaks uute liinide rekonstrueerimist plaanis ei ole.

Lisad

Lisa 1. Kaubavahetus riikide ühendustega

Riikide ühendus	Maht (mln eurot)				Osatähtsus (%)				Muutus (vea)	
	Eksport		Import		Eksport		Import		Eksport	Import
	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
EL	8795,5	9189,9	11144,2	12113,0	73,9	71,5	82,5	82,2	4,5	8,7
SRÜ	858,8	1036,9	812,5	1025,1	7,2	8,1	6,0	7,0	20,7	26,2
EFTA	565,5	636,7	213,9	209,3	4,8	5,0	1,6	1,4	12,6	-2,1
NAFTA	589,6	569,3	221,5	172,6	5,0	4,4	1,6	1,2	-3,4	-22,1
Kokku	10809,4	11432,8	12392,1	13520	100	100	100	100	5,8	9,1
Eesti kokku	11904,8	12861,0	13513,8	14733,7	100	100	100	100	8,0	9,0

Lisa 2. Eksport kaubarühmiti peamiste sihtriikide lõikes 2017. aastal (%)

Kaubarühm	Rootsi	Soome	Venemaa	Läti	Leedu	Saksamaa	Norra	USA	Suurbritannia	Taani	Osatähtsus kokku
Elusloomad ja loomsed tooted	0,6	3,1	0,1	6,6	9,4	2,0	0,5	0,5	0,5	3,4	3,0
Taimsed tooted	0,7	2,1	0,5	1,9	2,1	1,2	1,3	0,0	0,3	0,9	2,1
Loomsed ja taimsed rasvad ning õlid	0,0	0,2	0,2	1,2	2,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3
Valmistoidukaubad; joogid; tubakas	3,0	6,6	6,5	8,9	5,6	0,7	2,6	0,6	1,3	4,1	3,8
Mineraalsed tooted	0,8	2,9	0,6	16,8	2,7	1,2	0,8	35,3	5,2	0,9	9,9
Keemiatooted	1,6	3,1	15,0	6,0	10,5	3,6	0,3	6,9	2,5	2,5	5,3
Plastmassid ja plasttooted, kummitooted	3,7	4,0	5,6	4,7	7,0	3,1	2,3	0,6	1,3	1,5	3,2
Nahk, karusnahk ja tooted neist	0,1	0,5	0,4	0,3	0,4	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2
Puit ja puittooted	12,4	7,2	0,5	6,7	2,5	12,3	17,9	6,5	30,7	41,5	10,7
Paberimass ja tooted sellest	2,3	2,7	0,8	1,3	1,5	1,5	3,7	0,3	5,5	2,2	2,7
Tekstiil ja tekstiiltooted	4,7	3,3	5,0	3,8	4,1	2,1	4,2	1,1	2,7	7,2	3,1
Jalatsid; peakatted; vihmavarjud	0,2	0,6	0,6	1,1	0,7	0,1	1,2	0,0	0,0	0,0	0,4
Tooted kivimitest; keraamikast ja klaasist	2,6	2,8	0,6	2,1	1,1	0,2	2,5	0,3	0,5	0,3	1,7
Kalliskivid, väärismetallid, juveelitooted	0,8	0,4	0,1	1,1	1,4	0,2	1,4	0,1	0,0	2,5	0,8
Metallid ja metalltooted	6,0	14,0	6,9	7,1	9,1	8,6	5,3	6,4	4,8	5,9	8,2
Masinaid ja seadmed	38,4	28,7	42,6	12,1	14,1	29,6	15,0	22,1	20,1	8,4	25,6
Transpordivahendid	5,8	3,9	4,2	15,2	21,4	14,8	8,5	0,9	1,8	1,2	7,0
Mõõte- ja meditsiiniaparaadid	2,3	3,1	5,9	0,7	0,7	5,9	2,5	8,2	2,5	2,0	3,1
Relvad ja laskemoon	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Muud tööstuskaubad	13,8	10,9	3,5	2,3	3,4	12,7	29,9	10,1	20,1	15,4	8,8
Kunstiteosed, antiikesemed	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0

Allikas: Eesti Statistikaamet

Lisa 3. Import kaubarühmiti peamiste saatjariikide lõikes 2017. aastal (%)

Kaubarühm	Soome	Saksamaa	Rootsi	Läti	Leedu	Poola	Venemaa	Suurbritannia	Hiina	Holland	Osatähtsus kokku
Elusloomad ja loomsed tooted	2,7	1,4	1,7	4,2	2,4	2,8	0,4	0,6	0,1	1,9	2,0
Taimsed tooted	1,8	0,9	1,1	5,9	3,6	1,7	0,3	0,2	0,3	8,1	2,4
Loomsed ja taimsed rasvad ning õlid	0,1	0,2	0,1	0,3	0,7	0,3	0,2	0,0	0,0	0,1	0,2
Valmistoidukaubad; joogid; tubakas	4,0	6,0	2,2	9,9	8,9	6,6	0,9	4,0	0,3	5,1	5,7
Mineraalsed tooted	11,8	0,6	4,2	7,1	31,3	1,4	45,6	6,1	0,1	2,9	9,8
Keemiatooted	5,0	8,9	4,7	7,7	14,6	14,3	13,9	9,3	2,4	8,0	8,7
Plastmassid, plast- ja kummitooted	4,8	8,6	4,5	6,5	4,5	7,4	1,4	3,4	5,0	4,8	5,4
Nahk, karusnahk ja tooted neist	0,4	0,3	0,2	0,3	0,4	0,4	0,0	0,4	0,7	0,4	0,4
Puit ja puittooted	4,9	1,0	1,3	7,6	1,6	2,5	14,9	1,0	0,5	0,4	3,3
Paberimass ja tooted sellest	3,9	1,2	2,7	2,5	1,3	1,6	2,4	1,7	0,4	0,5	1,8
Tekstiil ja tekstiiltooted	2,4	4,7	2,9	5,6	3,6	5,5	0,3	4,8	9,9	4,1	4,5
Jalatsid, peakatted, vihmavarjud	0,4	1,3	0,3	1,3	0,5	1,0	0,1	0,6	0,8	0,8	0,7
Tooted kivimitest, keraamikast, klaasist	2,0	1,8	0,7	1,9	1,4	3,3	2,2	0,6	1,5	0,4	1,7
Kalliskivid, väärismetallid, juvelitooted	0,3	1,1	0,3	0,7	0,1	0,2	0,2	0,5	0,1	0,2	1,1
Metallid ja metalltooted	11,8	8,2	11,0	7,9	4,1	12,1	11,6	2,2	7,2	3,9	8,8
Masinad ja seadmed	21,3	28,1	27,7	19,7	14,1	16,3	2,4	45,7	61,3	51,6	25,0
Transpordivahendid	16,9	19,1	29,8	6,8	2,3	17,3	2,4	13,2	1,6	2,9	13,0
Mõõte- ja meditsiiniaparaadid	2,3	3,9	3,3	1,2	0,6	1,4	0,2	3,8	1,5	2,5	2,3
Relvad ja laskemoon	0,1	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,3
Muud tööstuskaubad	3,3	2,3	1,3	2,7	3,9	3,9	0,7	1,7	6,3	1,4	2,7
Kunstiteosed, antiikesemed	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0

Allikas: Statistikaamet

Lisa 4. Turistide majutamine Eesti majutuskohtades

	Majutatute arv			Ööbimiste arv		
	2017	Muutus vea, %	Osatähtsus, %	2017	Muutus vea, %	Osatähtsus, %
Kokku	3 544 932	6,6%	100,0%	6 509 299	4,5%	100,0%
Eesti	1 388 785	9,5%	39,2%	2 358 880	6,6%	36,2%
Soome	916 241	-3,7%	25,8%	1 695 227	-4,0%	26,0%
Venemaa	238 636	18,7%	6,7%	482 948	16,9%	7,4%
Läti	161 250	13,5%	4,5%	243 509	11,3%	3,7%
Saksamaa	125 660	-0,2%	3,5%	263 413	-2,3%	4,0%
Rootsi	73 296	-1,5%	2,1%	145 394	-4,4%	2,2%
Leedu	64 369	5,3%	1,8%	105 530	-4,7%	1,6%
Suurbritannia	58 402	19,8%	1,6%	128 076	19,2%	2,0%
Ameerika Ühendriigid	38 381	1,4%	1,1%	84 341	-9,2%	1,3%
Hispaania	36 107	12,2%	1,0%	97 688	32,0%	1,5%
Norra	35 784	-5,1%	1,0%	81 062	-10,3%	1,2%
Itaalia	34 657	3,4%	1,0%	75 480	-0,8%	1,2%
Prantsusmaa	33 767	18,0%	1,0%	71 001	17,9%	1,1%
Poola	29 527	8,4%	0,8%	57 701	-0,8%	0,9%
Jaapan	28 831	20,4%	0,8%	45 065	16,1%	0,7%
Holland	21 870	4,1%	0,6%	44 891	3,8%	0,7%
Hiina	19 698	39,0%	0,6%	30 210	22,8%	0,5%
Korea Vabariik	16 275	16,1%	0,5%	19 837	17,2%	0,3%
Taani	15 964	4,8%	0,5%	30 590	4,4%	0,5%
Šveits	15 355	16,8%	0,4%	29 510	15,7%	0,5%
Belgia	15 216	49,2%	0,4%	35 838	31,2%	0,6%
Ukraina	15 175	19,3%	0,4%	40 531	36,6%	0,6%
Austria	12 059	24,8%	0,3%	26 413	20,3%	0,4%
Türgi	7 492	8,2%	0,2%	18 034	11,4%	0,3%
Austraalia	7 431	7,9%	0,2%	14 955	6,0%	0,2%
Tšehhi	7 262	4,6%	0,2%	16 465	-2,0%	0,3%
Kanada	5 518	17,0%	0,2%	11 621	11,2%	0,2%
Ungari	5 305	14,8%	0,1%	12 314	18,5%	0,2%
Iirimaa	4 829	20,7%	0,1%	10 454	13,7%	0,2%
Rumeenia	4 459	43,2%	0,1%	12 211	4,5%	0,2%
Kreeka	4 263	49,3%	0,1%	10 282	45,7%	0,2%
Portugal	3 856	22,3%	0,1%	9 829	29,1%	0,2%
Brasiilia	3 609	19,6%	0,1%	6 265	-12,8%	0,1%
Sloveenia	3 325	64,8%	0,1%	8 218	50,6%	0,1%
Slovakkia	3 062	20,6%	0,1%	8 033	-1,5%	0,1%
Bulgaaria	2 822	48,8%	0,1%	8 059	77,9%	0,1%
Horvaatia	2 069	61,1%	0,1%	5 389	7,2%	0,1%
Luksemburg	1 764	41,6%	0,0%	3 109	25,9%	0,0%
Island	1 639	53,2%	0,0%	4 066	68,4%	0,1%
Malta	1 443	97,9%	0,0%	2 947	93,5%	0,0%
Küpros	1 065	71,8%	0,0%	2 378	69,5%	0,0%
Lõuna-Aafrika Vabariik	534	42,8%	0,0%	1 334	34,6%	0,0%
Albaania	392	75,0%	0,0%	845	85,3%	0,0%
Muud riigid	77 488	23,4%	2,2%	149 356	20,8%	2,3%

Allikas: Statistikaamet

Ülevaate koostajad

Vastutav toimetaja Mario Lambing	625 6387	mario.lambing@mkm.ee
Keeletoimetaja Kristiane Liivoja	625 6370	kristiane.liivoja@mkm.ee
Makromajanduslik olukord Irina Bõtskova (Rahandusministeerium) Madis Aben (Rahandusministeerium) Kristjan Pungas (Rahandusministeerium) Margus Täht (Rahandusministeerium) Erki Lõhmuste (Rahandusministeerium)	611 3432 611 3506 611 3284 611 3047 611 3493	irina.botskova@fin.ee madis.aben@fin.ee kristjan.pungas@fin.ee margus.taht@fin.ee erki.lohmuste@fin.ee
Väliskaubandus Elektri- ja optikaseadmete tootmine Info ja side Maris Paumets	625 6401	maris.paumets@mkm.ee
Toiduainete ja jookide tootmine Tekstiilitootmine Rõivatootmine Puidutöötlemine Paberimassi, paberi ja pabertoodete tootmine Mööblitootmine Sisekaubandus Karel Lember	625 6402	karel.lember@mkm.ee
Töötlev tööstus Kemikaalide ja keemiatoodete tootmine Kummi- ja plasttoodete tootmine Metalli ja metalltoodete tootmine Masinate ja seadmete tootmine Transpordivahendite tootmine Turism Mario Lambing	625 6387	mario.lambing@mkm.ee
Ehitussektor Ivo Jaanisoo	639 7638	ivo.jaanisoo@mkm.ee
Transport Triin Orav	625 6459	triin.orav@mkm.ee